

Азия/Еуропа

Ақпараттық-сараптама журналы
Басылымның 2-ші жылы, №16, Сәуір 2017

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNÜN AYLIK YAYINIDIR ЕУРАЗІЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ АЙ САЙЫН ШЫҒАРАТЫН БАСЫЛЫМЫ

THE IAEA LOW ENRICHED URANIUM BANK TO OPEN IN KAZAKHSTAN BY SEPTEMBER 2017

БАНК НИЗКООБОГАЩЕННОГО УРАНА МАГАТЭ ОТКРОЕТСЯ В КАЗАХСТАНЕ К СЕНТЯБРЮ 2017 ГОДА

RÖPORTAJ СҰХБАТ

KAZAKISTAN CUMHURİYETİ ANKARA BÜYÜKELÇİSİ ABZAL SAPARBEEKULY İLE ÖNCEKİ GÖREVİYLE İLGİLİ MÜLAKAT

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТҮРКІЯДАҒЫ ТӨТЕНШЕ ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІ ЕЛШІСІ АБЗАЛ САПАРБЕКҰЛЫ МЫРЗАМЕН ТҮРКІ КЕҢЕСІНІҢ ҚЫЗМЕТТЕРІ ТУРАЛЫ СҰХБАТ

04

IRAN-TURKMENISTAN-AFGHANISTAN ENERGY TRIANGLE: COOPERATION OR COMPETITION?

ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ ТРИАДА ИРАН-ТУРКМЕНИСТАН-АФГАНИСТАН: СОТРУДНИЧЕСТВО ИЛИ КОНКУРЕНЦИЯ?

DR. FARKHOD AMINJONOV

244

RENEWABLE ENERGY MILESTONE: SOLAR ENERGY IS CHEAPER THAN FOSSIL FUELS

НОВЫЙ РУБЕЖ ВОЗОБНОВЛЯЕМОЙ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ: СОЛНЕЧНАЯ ЭНЕРГИЯ ДЕШЕВЛЕ ИСКОПАЕМЫХ ВИДОВ ТОПЛИВА

SAULE AKHMETKALIYEVA

45

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Sahibi / Меншік иесі
Ahmet Yesevi Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü /
Ахмет Ясауи университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институты директоры
Doç. Dr. Nevzat Şimşek

Genel Yayın Yönetmeni / Бас редактор
Dr. Aidairek Amirbek

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Жауапты редактор
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek

Haber Müdürü / Жаңалықтарға жауапты редактор
Zhengizkhan Zhanaltay

Tercüme Ekibi / Аудармашылар тобы
Dr. Azhar Serikkaliyeva
Daniyar Nurbayev
Omirebek Hanayi
Aigerim Manatkızı

Sekretarya / Хатшылық
Saltanat Suleymen

Teknik Redaksiyon / Техникалық редакторлар
Saule Akhmetkaliyeva

Yayın Kurulu / Редакция алқасы
Doç. Dr. Nevzat Şimşek
Doç. Dr. Hayal Ayça Şimşek
Dr. Aidairek Amirbek
Dr. Gulnar Nadirova
Dauren Aben
Lidiya Parchomchik
Dr. Erkin Baydarov

Yönetim Merkezi / Басқару орталығы

Almalı Audanı, Mametova 48, 050004
Almaty, Kazakhstan
Tel. +7 (727) 279 97 94
Fax. +7 (727) 279 97 94
E-mail: info@eurasian-research.org

Haber-yorum ve analizlerde ifade edilen görüşler yazarların kendi görüşleri olup
Enstitü'nün yayın politikasını yansıtmamaktadır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

“Ақпараттық-сараптама” және “Өзекті пікір” айдарларымен шыққан мақала авторларының
пікірлері институт көзқарасын білдірмейді. Журналда жарияланған материалдарды
институттың рұқсатынсыз көшіріп басуға болмайды.

DOC. DR. NEVZAT SIMSEK

Merhabalar,

Nisan 2017 sayımız ile karşınızdayız. Bu sayıda Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliğine 05.04.2017 tarihi itibarıyla atanan Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi) eski genel sekreter yardımcısı sayın Abzal Saparbekuly ile Türk Kenesi ile ilgili yapılan röportaja yer veriyoruz. Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan'ın kurucu üyeliğiyle 2009 yılında, Türk dili konuşan ülkeler arasında işbirliğini geliştirmek amacıyla kurulan bu uluslararası örgüt, kurulduğu günden itibaren yaptığı çalışmalarıyla Türk dili konuşan ülkeler arasında birçok alanda diyalogun artmasına olanak sağladığı gibi, sağlanan bu kurumsal yapı sayesinde gelecekte Türk dili konuşan ülkeler arasında çeşitli açılardan entegrasyon imkanlarının tartışılmasına da zemin hazırlayacaktır. 1992 yılından beri toplanan Türkçe Konuşan Devletler Devlet Başkanları zirvelerinin 10'ncusu olan 16 Eylül 2010 tarihli İstanbul zirvesinde kuruluşu resmi olarak ilan edilen Türk Konseyi'nin üye ülkeler arasında karşılıklı güvenin ve işbirliğinin güçlendirilmesi yoluyla bölge içi ve bölge dışında barışın korunmasına, günümüzde artan bir sorun olarak karşımıza çıkan uluslararası terörizm, ayrılıkçılık, aşırılık ve sınır ötesi suçlarla mücadele konularında ortak anlayışın tesis edilmesine ve işbirliğinin artmasına, dış politika konusunda ortak tutumlar benimsenmesine katkı yapması, bölgesel ve ikili işbirliklerinin geliştirilmesini de sağlayacaktır. Bu bağlamda kitle iletişim araçları yoluyla üye ülkeler arasında etkileşimin artması, bu yolla ülkelerin birbirini tanıyıp anlamalarının sağlanması en temel ve ivedi görevlerden biridir. Türk Konseyine üye ülkeler arasında sağlıklı bir entegrasyonun konuşulabilmesi için ülkeler arasında ticaret imkanlarının artırılması, ticaretin önündeki engellerin kaldırılması gereklidir. Bunun için de ülkelerde ticaret ve yatırım için uygun koşulların yaratılması, makro ekonomik istikrar ortamında ekonomik büyümenin yanısıra ülkelerde sürdürülebilir ekonomik gelişmenin sağlanması hayati derecede önemli olacaktır. Türk Konseyine bu yolda atacağı adımlarda başarılar diliyoruz.

Bu sayımızda nükleer, fosil ve yenilebilir enerji olmak üzere daha ziyade enerji yoğunluklu analizlere yer verdik. Kapak konusu olarak incelediğimiz Düşük Zenginlikli Uranyum Bankasının, düşük zenginlikli uranyum geliştirme mevzuatı çerçevesinde ülkelerin yapacağı barışçıl nükleer programlar için önemi açıktır. Son analiz yazımızda Kazakistan'ın önemli kurumlarından biri olan Kazakistan Milli Fonu'nu çeşitli istatistik verilerle okuyucuların bilgisine sunmayı tercih ettik.

Barış, istikrar ve huzur dolu günler dileklerimizle...

Қадірлі де құрметті оқырман қауым!

Назарларыңызға «Азия Еуропа» журналының 2017 жылдың сәуір айындағы санын ұсынып отырмыз. Бұл санымызда 2017 жылдың 5 сәуірінде Қазақстан Республикасының Түрік Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі болып тағайындалған Түркітілдес мемлекеттер ынтымақтастығы кеңесінің (Түркі кеңесі) бұрынғы Бас хатшысының орынбасары Абзал Сапарбекұлымен Түркі Кеңесі туралы жүргізілген сұхбатпен бөлісуді жөн санадық. 2009 жылы Түркия, Әзірбайжан, Қазақстан және Қырғызстанның мүшелігімен түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастығын дамыту мақсатында құрылған бұл халықаралық ұйым құрылған күннен бастап атқарып жатқан жұмыстары арқылы түркітілдес мемлекеттер арасында көптеген салаларда диалогты арттыруға мүмкіндік беріп, институционалдық құрылым арқасында болашақта түркітілдес елдер арасында интеграция мүмкіндіктерін талқылауға негіз дайындайды. 1992 жылдан бері өткізіліп келе жатқан Түркітілдес мемлекеттер басшыларының 2010 жылы 16 қыркүйекте Ыстамбұлда өткен 10-шы Саммитінде құрылуы ресми түрде жарияланған Түркі кеңесінің мүше елдер арасында өзара сенім мен ынтымақтастықты нығайту арқылы аймақ ішінде және одан тыс жерлерде бейбітшілікті сақтауға, қазіргі таңда барған сайын артып бара жатқан халықаралық лаңкестік, сепаратизм, экстремизм мен трансшекаралық қылмысқа қарсы күрес мәселелерінде ортақ түсінікті қалыптастыруға, ынтымақтастықты арттыруға, сыртқы саясат жөнінде ортақ ұстанымдарды қалыптастыруға үлес қосуы аймақтық және екіжақты ынтымақтастықты дамытуға да мүмкіндік береді. Бұл тұрғыда бұқаралық ақпарат құралдары арқылы мүше елдер арасындағы өзара әрекеттестікті арттыру, осылайша елдердің бір-бірін біліп, түсінуін қамтамасыз ету ең негізгі және шұғыл міндеттердің бірі саналады. Түркі кеңесіне мүше елдер арасында салауатты интеграцияны қалыптастыру үшін елдер арасында сауда мүмкіндіктерін арттырып, сауданың алдындағы кедергілерді жою қажет. Бұл үшін елдерде сауда және инвестиция үшін қолайлы жағдайлар жасау, макроэкономикалық тұрақтылық ортасында экономикалық өсумен қатар елдерде тұрақты экономикалық дамуды қамтамасыз ету өте маңызды болмақ. Осы орайда Түркі кеңесіне сәттілік тілейміз.

Журналымыздың бұл санында көбіне энергетикалық мәселе бойынша, оның ішінде ядролық, қазба және жаңартылатын энергия көздеріне қатысты талдаулар ұсынылған. Бұл санымызда негізгі тақырып ретінде зерттелген Төмен байытылған уран банкінің төмен байытылған уранды игеру заңнамасы шеңберінде елдердің бейбіт ядролық бағдарламалары үшін маңызды екені айқын. Соңғы талдауымызда Қазақстанның маңызды мекемелерінің бірі – Қазақстан Ұлтық қоры туралы түрлі статистикалық деректерді жинақтап оқырмандардың назарына ұсынуды жөн көрдік.

Баршаңызға бейбітшілік, тұрақтылық және тыныштық тілеймін.

ÖNSÖZ АЛҒЫСӨЗ

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ DOC. DR. NEVZAT SIMSEK	1
---	---

RÖPORTAJ СҰХБАТ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ТҮРІК РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ТӨТЕНШЕ ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІ ЕЛШІСІ KAZAKISTAN CUMHURİYETİ ANKARA BÜYÜKELÇİSİ ABZAL SAPARBEKULY	4
---	---

GÜNCEL ӨЗЕКТІ ПІКІР

IRAN–TURKMENISTAN–AFGHANISTAN ENERGY TRIANGLE: COOPERATION OR COMPETITION? ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ ТРИАДА ИРАН-ТУРКМЕНИСТАН-АФГАНИСТАН : СОТРУДНИЧЕСТВО ИЛИ КОНКУРЕНЦИЯ? DR. FARKHOD AMINJONOV	24
THE IAEA LOW ENRICHED URANIUM BANK TO OPEN IN KAZAKHSTAN BY SEPTEMBER 2017 БАНК НИЗКООБОГАЩЕННОГО УРАНА МАГАТЭ ОТКРОЕТСЯ В КАЗАХСТАНЕ К СЕНТЯБРЮ 2017 ГОДА DAUREN ABEN	36
RENEWABLE ENERGY MILESTONE: SOLAR ENERGY IS CHEAPER THAN FOSSIL FUELS НОВЫЙ РУБЕЖ ВОЗОБНОВЛЯЕМОЙ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ: СОЛНЕЧНАЯ ЭНЕРГИЯ ДЕШЕВЛЕ ИСКОПАЕМЫХ ВИДОВ ТОПЛИВА SAULE AKHMETKALIYEVA	45
HOW THE NATIONAL FUND OF KAZAKHSTAN HAS EVOLVED SINCE ITS CREATION ЭВОЛЮЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ФОНДА КАЗАХСТАНА DANIYAR NURBAYEV	50

HABER-YORUM АҚПАРАТТЫҚ-САРАПТАМА

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ КАЗАХСТАНСКОЙ НАУКИ	58
SYMBOLS AND LOGOS OF IMAGE POLICY	60
HASSAN ROUHANI WILL PARTICIPATE IN IRANIAN PRESIDENTIAL ELECTIONS	62

DÜNYA TİCARETİNDE 1 TRİLYON DOLARLIK KOLAYLIK	64
TRADE STATISTICS OF THE EURASIAN ECONOMIC COMMISSION FOR 2016.....	65
İTALYA CUMHURBAŞKANI VE FRANSA BAŞBAKANI'NIN ÇİN'E RESMÎ ZİYARETLERİ	66
KAZAKİSTAN – ÖZBEKİSTAN HÜKÜMETLERARASI KARMA EKONOMİK KOMİSYONU: XVI. DÖNEM TOPLANTISI.....	68
PUTIN'S VISIT TO DUSHANBE: SECURITY ASPECTS DISCUSSED	70
13-й САММИТ ОЭС В ИСЛАМАБАДЕ	72
BAKU-TBİLİSİ-CEYHAN MAIN PIPELINE DECREASED OIL TRANSPORTATION.....	74
IRAN TO IMPORT URANIUM FROM KAZAKHSTAN.....	76
CHINA'S PARTICIPATION IN THE ASTANA EXPO 2017	78
DEVELOPMENTS IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF KAZAKHSTAN	80
OPEC ANLAŞMASININ GÜNCEL DURUMU.....	82
PEKİN'DE 12. ÇİN ULUSAL HALK KONGRESİ 5. GENEL TOPLANTISI BAŞLADI	84
«ВЕЛИКАЯ ЖЕЛЕЗНАЯ СТЕНА» СИНЬЦЗЯНА КАК ПУТЬ К РЕАЛИЗАЦИИ СТРАТЕГИИ СТАБИЛЬНОСТИ В РЕГИОНЕ.....	86
ÖZBEKİSTAN CUMHURBAŞKANI ŞAVKAT MİRZİYOYEV'İN TÜRKMENİSTAN ZİYARETİ	88
THE NORTH KOREAN MISSILE TEST TRIGGERS A NEW ROUND OF INSTABILITY IN NORTHEAST ASIA.....	90
CURRENT DEVELOPMENTS IN THE RUSSIA-BELARUS GAS DISPUTE	92
GENDER-BASED DISPARITIES IN SALARIES REALLY EXIST	93
TRANS-HAZAR ULUSLARARASI TAŞIMACILIK GÜZERĞÂHI (TİTR) İLE İLGİLİ GÜNCEL GELİŞMELER.....	96
ASTANA HOSTS A NEW ROUND OF SYRIAN PEACE TALKS.....	98
CHINA BECAME GERMANY'S LEADING TRADE PARTNER.....	100
ABD BAŞKANI DONALD TRUMP İLK BÜTÇE PLANINI AÇIKLADI.....	102
EXTRACTIVE SECTOR REVENUES FALL TO RECORD LOW	104
SUUDİ ARABİSTAN KRALI SELMAN BİN ABDÜLAZİZ'İN ÇİN'E RESMÎ ZİYARETİ	106
LATEST DEVELOPMENTS IN NATO-GEORGIA RELATIONS.....	108
ЭТНОДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ) В 1989-2016 ГГ.	110

ETKİNLİKLER

İC-ШАРАЛАР

..... 114

YAYINLARIMIZ

ЖАРИЯЛАНЫМДАРЫМЫЗ

..... 144

ABZAL SAPARBEKULY

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКА- СЫНЫҢ ТҮРІК РЕСПУБЛИ- КАСЫНДАҒЫ ТӨТЕНШЕ ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІ ЕЛШІСІ

KAZAKISTAN CUMHURİYETİ ANKARA BÜYÜKELÇİSİ

Сұхбат алдында оқырмандарға жаңа қызметіңізді атап өткеніміз жөн болар. 5 сәуір 2017 жылы Мемлекет басшысының Жарлығымен Қазақстан Республикасының Түрік Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі қызметіне тағайындалдыңыз. Сізді, Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев сенім артып тағайындаған жаңа қызметіңізбен құттықтай отырып, жұмысыңызға табыс тілейміз.

Бұл өте жауапты қызмет. Мен ең алдымен Түркия Республикасына Төтенше және Өкілетті Елші етіп тағайындағаны үшін Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевқа үлкен алғыс айтамын. Мен өзімнің бар білімімді, тәжірибемді Елбасы сенімін ақтауға және Елші ретінде өзіме жүктелген мемлекеттік міндеттерді орындауға аянбай еңбек етемін.

Абзал Сапарбекұлы оқырман қауымға өзіңізді жақынырақ таныстырып өтсеңіз.

Сұхбаттасу және Түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастығы кеңесі – қысқаша Түркі Кеңесін - таныту мүмкіндігі үшін шынайы ризашылығымды білдіргім келеді. Түркі

Сөйлешіе başlamadan evvel okuyucularımızı yeni görevinizle ilgili bilgilendirmemiz gerektiğini düşünüyorum. 5 Nisan 2017 tarihinde Cumhurbaşkanı Kararnamesiyle Kazakistan Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi olarak atandığınızı memnuniyetle öğrenmiş bulunmaktayız. Size yeni görevinizde başarılar dileyerek başlamak istiyoruz.

Teşekkürler. Büyükelçilik sorumlu bir görevdir. Cumhurbaşkanımız Sayın Nursultan Nazarbayev'in böyle bir göreve tayin etmesi ayrı bir sorumluluk yüklemektedir. Sayın Cumhurbaşkanımıza güvenine layık olmaya çalışacağımı ve üzerime yüklediği misyonu yerine getirmek için gayret sarf edeceğimi bildirmek istiyorum.

Okuyucularımıza kendiniz hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

Öncelikle Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Keneşi - kısaca Türk Keneşi'nin tanıtılmasına sağlanan bu olanak için en içten teşekkürlerimi belirtmek isterim. Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Keneşi Genel Sekreteryasında ilk başta Proje Müdürü olarak göreve başladım ve gü-

тілдес мемлекеттердің ынтымақтастық Кеңесінің Хатшылығында Бас хатшының орынбасары қызметінен бұрын, Хатшылықта Жоба директоры ретінде бастадым. 2000 жылдан бері Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігінде дипломатиялық кәсіби қызметтемін. Әр жылдары Түркиядағы Елшілікте және Женева қаласындағы Тұрақты өкілдікте екі жақты және көпжақты дипломатияның қыр-сырларын үйрендім. Тәуелсіздіктің алғашқы таңымен Түркияда білім алу мүмкіндігіне ие болдым. Отан отбасынан басталады демекші, ең басты байлығым – жанұям, сол жанұяда тәрбиелеп отырған балаларым.

Түркі Кеңесінің түркітілдес елдер арасындағы қатынастарды дамытудағы рөлі қандай? Түркі Кеңесі түркітілдес елдерге қалай әсер еткені туралы айтып берсеңіз.

Алдымен, түркі тілдес елдердің арасында екіжақты қарым-қатынастардың жоғары деңгейде екенін атап өткен жөн. Ажыраған бір-бірін іздейді демекші, соңғы 25 жылда саяси, сауда-экономикалық және мәдени салада өзара ынтымақтастық қарқынды түрде дамып келеді. Көп жұмылса - көл демекші тікелей Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың дем беруімен құрылған Түркі Кеңесі тарихи маңызы бар жобаларды қолға алуда. Түркі Кеңесі тарихта алғаш рет түркітілдес мемлекеттердің ерікті түрде түркі жұртының ынтымақ-бірлігін нығайту мақсатында құрған ортақ ұйымы. Осы ретте, Түркі Кеңесі бауырлас мемлекеттер арасындағы көпжақты ынтымақтастықтың үйлестіруші ұйымы ретінде саяси, экономикалық және мәдени-гуманитарлық саладағы игі бастамалардың ұйытқысы болып отырғаны сөзсіз және қазіргі таңда түрлі саладағы жобаларды жүзеге асыруға оң септігін тигізуде.

Түркі Кеңесінің түркітілдес елдерге деген әсеріне келер болсақ, Түркі Кеңесінің құрылуымен еншілес Түркі академиясы халықаралық

ЕЛБАСЫМЫЗ НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫ НАЗАРБАЕВТЫҢ ДЕМ БЕРУІМЕН ҚҰРЫЛҒАН ТҮРКІ КЕҢЕСІ ТАРИХИ МАҢЫЗЫ БАР ЖОБАЛАРДЫ ҚОЛҒА АЛУДА. ТҮРКІ КЕҢЕСІ ТАРИХТА АЛҒАШ РЕТ ТҮРКІТІЛДЕС МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ ЕРІКТІ ТҮРДЕ ТҮРКІ ЖҰРТЫНЫҢ ЫНТЫМАҚ-БІРЛІГІН НЫҒАЙТУ МАҚСАТЫНДА ҚҰРҒАН ОРТАҚ ҰЙЫМЫ.

CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV'İN ÖNERİSİYLE KURULAN TÜRK KENEŞİ - TARİHSEL ÖNEME SAHİP PROJELE-Rİ GELİŞTİRMEKTEDİR. TÜRK KENEŞİ - TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKE-LERİN TARİHTE İLK DEFA TÜRK HALKININ BİRLİ-ĞİNİ GÜÇLENDİRMEK AMACIYLA GÖNÜLLÜ OLARAK OLUŞTUR-DUKLARI ORTAK BİR ÖRGÜTTÜR.

nümüzde Genel Sekreter Yardımcısı olarak çalışmaktayım. 2000 yılından bu yana, Kazakistan Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığında diplomatik hizmetteyim. Yıllar itibariyle Türkiye'deki Büyükelçilik ile Cenevre'deki Daimi Temsilcilik'te ikili ve çok taraflı diplomasinin birçok nüanslarını öğrendim. Bağımsızlık sonrası Türkiye'de eğitim görme imkânına nail oldum. Vatan aile ile başlar sözünden yola çıkarak, benim için en önemli zenginlik ailemdir ve yetişen çocuklarımdır.

Türk Keneşi'nin Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin gelişiminde nasıl bir rol oynamaktadır? Sizce Türk Keneşi Türk Dili Konuşan Ülkelere nasıl bir etki oluşturdu?

Öncelikle Türk Dili Konuşan Ülkeler arasındaki ikili ilişkilerin üst düzeyde olduğunu belirtmek gerekir. Bildiğiniz gibi, ayrılanlar birbirlerini aramış tabiri vardır. Türk Dili Konuşan Ülkeler arasında son 25 yılda siyasi, ticari-ekonomik ve kültürel işbirliği hızla gelişmektedir. Bununla birlikte, «el ele verince işler başarılı» tabirine uyumlu olarak doğrudan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in önerisiyle kurulan Türk Keneşi - tarihsel öneme sahip projeleri geliştirmektedir. Türk Keneşi - Türk Dili Konuşan Ülkelerin tarihte ilk defa Türk halkının birliğini güçlendirmek amacıyla gönüllü olarak oluşturdukları ortak bir örgüttür. Aynı zamanda, Türk Keneşi kardeş ülkeler arasında siyasi, ekonomik, kültürel ve insani alanlarda çok taraflı işbirliğine ön ayak olan koordinatör kuruluş olarak, günümüzde birçok alanda çeşitli projelerini yürütülmesinde önemli katkılar sağlamaktadır.

Türk Keneşi'nin Türk dünyasına etkisi konusuna gelince olursak, Türk Keneşi'nin kurulmasına bağlı olarak Uluslararası Türk Akademisi, Türk Mirası Fonu ile Göçebeler ve Medeniyetler Merkezi gibi uluslararası organizasyonlar kuruldu. Ayrıca platform seviyesinde Türk Üniversiteleri Birliği, Türk Gençlik Birliği, Türk İş Keneşi gibi girişimlerde meydana geldi. Bugün ortak televizyon ve yatırım fonu gibi yeni projeler üzerinde çalışılmaktadır.

ұйымы, Түркі мирас қоры және Көшпенділер өркениеттер орталығы сынды халықаралық ұйымдар құрылды, сондай-ақ платформалық деңгейде Түркі университеттер одағы, Түркі жастарының одағы, Түркі іскерлер кеңесі сынды бастамалар да дүниеге келді. Бүгінгі күнде ортақ телеарна, инвестициялық қор сынды жаңа жобалар пысықталуда. Бұған қоса Түріксоy, Түркі парламентаралық ассамблеясы сынды халықаралық ұйымдарымыз өз саласында жұмыс істеп келеді. Яғни, Түркі Кеңесінің құрылуымен түркі әлеміндегі ынтымақтастықтың түрлі салаларына тікелей жауапты жаңа халықаралық ұйымдар дүниеге келді.

Атап айтар болсақ, Астанада орналасқан Түркі академиясы халықаралық ұйымы тарих, білім саласында маңызды жобалардың орталығына айналып, оның дәлелі ретінде Академия дайындаған «15 ғасырға дейінгі ортақ түрік тарих пәні» жақын арада мектептерімізде алдымен факультативтік, кейіннен негізгі пән ретінде оқытылатын болады. Сонымен қатар, ортақ география және ортақ әдебиет оқулықтарының жобасы да дайын. Түркі университеттер одағы Еуропалық Одақтың Ерасмус бағдарламасы үлгісінде «Орхун бағдарламасы» атты университеттер арасында мұғалімдер және

Buna ek olarak, TÜRKSOY ve Türk Parlamentler Meclisi gibi uluslararası örgütlerimizde kendi alanlarında çalışmalarını yürütmektedirler. Yani, Türk Keneşinin kurulmasının ardından Türk Dünyasındaki işbirliğinin çeşitli alanları ile doğrudan sorumlu yeni uluslararası örgütler kuruldu.

Yapılan çalışmalara örnek olarak Astana'da bulunan Uluslararası Türk Akademisi tarih ve bilim alanlarında önemli çalışmaların merkezi haline gelmiş durumdadır. Bunun en büyük kanıtı ise "15. yüzyıla kadar ortak Türk tarihi" ders kitabı yakında evvela seçmeli ders olarak, daha sonra temel dersler arasında okutulacaktır. Buna ek olarak, ortak coğrafya ve ortak edebiyat ders kitaplarının projeleri de hazır bulunmaktadır. Türk Üniversiteleri Birliği AB'nin Erasmus programını örnek alarak "Orhun Programı" isimli üniversiteler arası öğretmen ve öğrenci değişimi projesi hazırlamaktadır.

Özetle, Türk Keneşi önceki dağınık girişimleri ve fikirleri bir araya getirerek Türk dünyasında kapsamlı işbirliğinin yüksek kaliteli ve tutarlı yeni bir mekanizması haline gelmiştir. Türk entegrasyonu için hizmet eden uluslararası organizasyonlar Baytäreğін dalları misali gelecekte Türk halkının çıkarları doğrultusunda

оқушылармен алмасу жобасын пысықтауда.

Ойымызды түйіндейтін болсақ, Түркі Кеңесі осыған дейінгі шашыраңқы бастамалар мен ой-пікірлерді бір арнаға жинап, түркі әлеміндегі жан-жақты ынтымақтастықтың жаңа, сапалы және жүйелі тетігі болып отыр. Түркі интеграциясында қызмет етіп жатқан халықаралық ұйымдар алып бәйтеректің қанат жайған бұтақтары сынды келешекте түркі жұртының мақсат-мүддесіне қызмет ететін, ынтымақтастығымызды тек сөз жүзінде ғана емес іс жүзінде тереңдететін ұйымдар болатыны анық.

Түркі Кеңесінің негізгі қызмет салалары туралы мағлұмат беріп өтсеңіз.

Түркі Кеңесінің қызметіне келер болсақ, қызмет пен жобалар көлемінің ұлғаюы арқылы түркітілдес мемлекеттер ынтымақтастығы жаңа деңгейде қалыптасып келеді. Ыстамбұлда орналасқан Хатшылық мемлекет басшыларының Саммиттегі тапсырмаларын қадағалап, мүше мемлекеттердің тиісті жауапты министрліктерімен үйлестіруге міндетті. Негізгі бастама да жауапкершілік те мүше мемлекеттердің өздерінде.

Түркі Кеңесінің негізгі қызметін, үш бағытта жіктеуге болады. Олар: саяси ынтымақтастық, мәдени ынтымақтастық және экономикалық ынтымақтастық.

Саяси саладағы ынтымақтастықтың негізгі бағыт-бағдарын белгілеуші әрине бұл мемлекет басшылары деңгейінде өтетін Түркі Кеңесінің саммиттері. Соңғы мерейтойлық 5-ші Саммит 2015 жылы Астанада БАҚ саласында ынтымақтастық айдарымен өтті. Алдыңғы саммиттерде экономика, көлік, кеден, білім және туризм саласында ынтымақтастықты арттыру қарарлары қабылданды. Бұған қоса, Сыртқы істер министрлерінің кеңесі бар. Сыртқы істер министрлерінің Саммит қарсаңында және Нью-Йоркта өтетін БҰҰ Бас Ассамблеясы-

ТҮРКІ КЕҢЕСІ БАУЫРЛАС МЕМЛЕКЕТТЕР АРАСЫНДАҒЫ КӨПЖАҚТЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ ҮЙЛЕСТІРУШІ ҰЙЫМЫ РЕТІНДЕ САЯСИ, ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ МӘДЕНИ-ГУМАНИТАРЛЫҚ САЛАДАҒЫ ИГІ БАСТАМАЛАРДЫҢ ҰЙЫТҚЫСЫ БОЛЫП ОТЫРҒАНЫ СӨЗСІЗ ЖӘНЕ ҚАЗІРГІ ТАҢДА ТҮРЛІ САЛАДАҒЫ ЖОБАЛАРДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУҒА ОҢ СЕПТІГІН ТИГІЗУДЕ.

TÜRK KENEŞİ KARDEŞ ÜLKELER ARASINDA SİYASİ, EKONOMİK, KÜLTÜREL VE İNSANİ ALANLARDA ÇOK TARAFLI İŞBİRLİĞİNE ÖN AYAK OLAN KOORDİNATÖR KURULUŞ OLARAK, GÜNÜMÜZDE BİRÇOK ALANDA ÇEŞİTLİ PROJELERİN YÜRÜTÜLMESİNDE ÖNEMLİ KATKILAR SAĞLAMAKTADIR.

hizmet edecek ve işbirliğini sadece sözde değil, aynı zamanda pratikte de derinleştirecek organizasyonlar olacaklardır.

Somut olarak Türk Keneşinin ana faaliyet alanlarından bahsedebilir misiniz?

Türk Keneşi'nin faaliyetlerine gelecek olursak, hizmet ve proje sayılarının artması ile Türk Dili Konuşan Ülkeler arasındaki işbirliği yeni bir boyuta taşınmıştır. İstanbul'da bulunan Sekreteryaya Devlet Başkanlarının Zirvede vermiş oldukları görevleri üye ülkelere sorumlu Bakanlıklarıyla koordineli halde yerine getirmeye çalışır. Fakat temel girişim ile sorumluluk üye ülkelerin kendilerine aittir.

Türk Keneşinin ana faaliyetleri üç yönde sınıflandırılabilir. Bunlar siyasi ile ekonomi ve kültür alanlarındaki işbirliğidir.

Siyasi alandaki işbirliğinin temel yönleri Devlet Başkanları düzeyinde yapılan Türk Keneşi Zirvelerinde belirlenmektedir. En son 2015 yılında Astana'da düzenlenmiş olan 5. Zirvenin ana gündem maddesini enformasyon alanındaki işbirliği oluşturmuştur. Daha önceki zirvelerde ekonomi, ulaştırma, gümrük, eğitim ve turizm alanlarında işbirliğini arttırmak için kararlar alınmıştır. Buna ek olarak, Dışişleri Bakanlıkları Keneşi de bulunmaktadır. Dışişleri Bakanları Zirve arifesinde ve New York'ta yapılan BM Genel Kurul toplantılarının açılış sırasında bir araya gelmeleri gelenek haline gelmiştir. Devletlerimizin dış politika girişimlerine destek vermek kurumsal duruşumuzun bir görünüşüdür. Türk Keneşi'nin bir diğer önemli danışma organı Yaşlılar Keneşi'dir ve görevi Türk işbirliğinin temel yönlerini analiz etmek ile gerekli önerilerde bulunmaktır.

Siyasi alanda 2013 yılından bu yana güvenlik konularının üye devletler arasında istişare edildiğini ifade etmek gerekir. 2016 yılının Şubat ayında Ankara'da düzenlenen son toplantıda, terör ve güvenlikle ilgili konular etrafında bölgesel olaylar ele alınarak tartışılmıştır. Siyasi istişareler çerçevesin-

ның ашылу қарсаңында тұрақты кездесулері дәстүрге айналды. Мемлекеттеріміздің сыртқы саяси бастамаларына өзара қолдау білдіру ұжымдық ұстанымыздың көрінісі. Түркі Кеңесінің келесі бір маңызды консультативтік құрылымы Ақсақалдар Кеңесі түркі ынтымақтастығын сараптайтын, ұсыныс енгізетін тетіктердің бірі.

Саяси салада 2013 жылдан бастап, Қауіпсіздік мәселелері жөніндегі мүше мемлекеттер консультацияларының өтіп жатқанын айта кету керек. 2016 жылдың ақпан айында Анкарада өткен соңғы отырыста, қауіпсіздік және лаңкестік тақырыптары айналысында болған аймақтық оқиғалар талқыланды. Саяси консультатциялар шеңберінде Ауғанстан сынды аймақтық мәселелерге көңіл бөлінуде.

Жас дипломаттарға арналған жыл сайынғы оқу бағдарламасы жобасы осымен үшінші рет ұйымдастырылды. Диаспоралар ынтымақтастығын үйлестіру кеңестің маңызды

ТҮРКІ ИНТЕГРАЦИЯ-СЫНДА ҚЫЗМЕТ ЕТІП ЖАТҚАН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҰЙЫМДАР АЛЫП БӘЙТЕРЕКТІҢ ҚАНАТ ЖАЙҒАН БҰТАҚТАРЫ СЫНДЫ КЕЛЕШЕКТЕ ТҮРКІ ЖҰРТЫНЫҢ МАҚСАТ-МҮДДЕСІНЕ ҚЫЗМЕТ ЕТЕТІН, ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫМЫЗДЫ ТЕК СӨЗ ЖҮЗІНДЕ ҒАНА ЕМЕС ІС ЖҮЗІНДЕ ТЕРЕҢДЕТЕТІН ҰЙЫМДАР БОЛАТЫНЫ АНЫҚ.

de Afghanistan gibi bölgesel konulara önem verilmektedir.

Genç diplomatlar için hazırlanan yıllık eğitim programı projesi üçüncü kez düzenlenmiştir. Diasporalar işbirliğini koordinasyonu Türk Keneşi'nin en önemli görevlerinden biridir. 2016-2017 yılları arası Diasporalar Temas Grubu 3 kez toplandı ve Türk Diasporaları Eylem Planı kabul edildi. 2014 yılında Kiev'de Türk Keneşi'nin Diasporalar Merkezi açıldı. Gelecekte, Türk Diasporalarının yoğun olarak yaşadığı ülkelerde de bu tür merkezlerin açılması beklenmektedir.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev kapsamlı işbirliğinin derinleştirilmesi için ekonomik işbirliğinin diğer işbirliklerine önderlik etmesi gerektiğini devamlı olarak dile getirmektedir. Bu nedenle ekonomik konular Türk Keneşi'nin gündemindeki öncelikli konuları arasında yer almaktadır. Bu alandaki engin fırsatlara gelince, örneğin ticaret hacminin arttırılması, ortak yatırımların ele

жұмыстарының біріне жатады. 2016 жылдан бастап 2017 жылға дейінгі кезең ішінде, Диаспоралар байланыс тобының 3 жиыны өтті және Түркі диаспоралары іс-қимыл жоспары қабылданды. 2014 жылы Киевте Түркі Кеңесінің диаспораларының орталығы ашылды. Алдағы уақытта осындай орталықтар түркі диаспорасы көп шоғырланған елдерде ашылады деп күтілуде.

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев жан-жақты ынтымақтастығымызды тереңдету үшін экономикалық ынтымақтастық барлық қарым-қатынастарымыздың көшбасшысы болуы тиіс дегенді ұдайы айтып келеді. Сондықтан экономикалық мәселелер Түркі Кеңесінің күн тәртібіндегі бірінші кезекті міндеті. Бұл саладағы мүмкіндік ұшан-теңіз, оның ішінде сауда-саттықты арттыру, бірлескен инвестицияларды қолға алу, көлік және кеден саласындағы қордаланып қалған мәселелерді шешу, туризм саласында жаңа жобаларды жүзеге асыру

**TÜRK ENTEGRASYONU
İÇİN HİZMET EDEN
ULUSLARARASI
ORGANİZASYONLAR
BAYTEREĞİN DALLARI
MİSALİ GELECEKTE TÜRK
HALKININ ÇIKARLARI
DOĞRULTUSUNDA
HİZMET EDECEK VE
İŞBİRLİĞİNİ SADECE
SÖZDE DEĞİL, AYNI
ZAMANDA PRATİKTE
DE DERİNLEŞTİRECEK
ORGANİZASYONLAR
OLACAKLARDIR.**

"

alınması, ulaşım ve gümrük alanında birikmiş sorunların çözülmesi, turizm alanında yeni projelerin uygulanması gibi konular da dâhil olmak üzere, üye ülke Başbakanlarının yıllık toplantılarının ana gündem maddelerini teşkil etmektedir. Bakanlar toplanmadan önce Bakanlıklara bağlı Çalışma Grupları uzmanlar seviyesinde bir araya gelip, gündemdeki sorunları evvela kendi aralarında görüşmektedirler.

2016 yılının Aralık ayında Bakü'de Ekonomi Bakanlarının 6. toplantısı düzenlendi. Türk İş Keneşi'nin iş forumu da düzenli olarak yapılmaktadır.

Ekonomik sorunların en büyüğü ulaştırma alanındadır ve bu konuda Büyük İpek Yolu'nun canlandırılması temel görevlerden birisidir. Bunun içinde ülkelerimizin Hazar denizi aracılığı ile direkt yük taşınması önündeki sorunları çözmeleri gerekmektedir. Bu doğrultuda 2013 yılında Azerbaycan'ın Gebele şehrinde düzenlenen Türk Keneşi Zirvesi'nin ana konusu ulaşım alanındaki işbirliği olup, Ulaş-

мүше мемлекеттердің министрлері бас қосатын жыл сайынғы жиындарының басты тақырыбы. Министрлер жиынынан бұрын олардың құзыретіндегі жұмыс топтары мамандар деңгейінде сұрақтарды талқылап, пісіп-жетілдіреді.

2016 жылдың желтоқсан айында Бакуде экономикаға жауапты министрлердің 6-шы жиыны өтті. Түркі іскерлер кеңесінің бизнес-форумы да тұрақты түрде өтуде.

Экономикалық мәселелердің күре тамыры көлік саласында Ұлы Жібек Жолын жандандыру басты міндет болып отыр. Оның ішінде елдерімізді тікелей қосатын Каспий теңізі арқылы тауар тасымалына кедергі болып отырған түйткіл мәселелерді шешу. Осы ретте, 2013 жылы Әзірбайжанның Гәбәлә қаласында өткен Түркі Кеңесінің 3-ші Саммитінің басты тақырыбы Көлік саласында ынтымақтастық болып белгіленуімен, Көлік министрлерінің тұрақты кездесулері өтуде. Темір жол және теңіз порттары құрылымдары Транс-Каспий халықаралық көлік дәлізін дамыту бойынша үйлестіру комитетін құру жөнінде келісімге қол қойып, бұл бағытта бірлесе отырып жұмыс жасауда. Теңіз порттары арасында бауырластық қарым - қатынастар орнатылды.

Түркі Кеңесі барлық салалардағы басты жұмыс істеу принципінің бір ерекшелігі - барлық жұмыс топтардың құрамында жеке сектор өкілдерінің орын алуы олардың пікірін тыңдау және нәтижесінде мәселелерді бірлесе отырып шешуге мүмкіндік береді.

Мәдени – гуманитарлық саладағы ынтымақтастық негізінен Түркі академиясы халықаралық ұйымы мен ТҮРІКСОЙ ұйымдарының үйлестіруінде жүргізілуде. Түркі Кеңесі ретінде атап өтетін жобалардың бірі жастар және спорт саласындағы бастамалар. Түркі Кеңесінің ат салысуымен Қырғызстанда өзіңізге мәлім «Дүнижүзілік көшпенділер ойынының» 2-шісі

ТҮРКІ КЕҢЕСІНІҢ НЕПІЗГІ ҚЫЗМЕТІН, ҮШ БАҒЫТТА ЖІКТЕУГЕ БОЛАДЫ. ОЛАР: САЯСИ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ, МӘДЕНИ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ.

TÜRK KONSEYİNİN ANA FAALİYETLERİ ÜÇ YÖNDE SINIFLANDIRILABİLİR. BUNLAR SİYASİ İLE EKONOMİ VE KÜLTÜR ALANLARINDAKİ İŞBİRLİĞİDİR.

tırма Bakanları'nın düzenli toplantıları yapılmaktadır. Demiryolu ve deniz limanlarından sorumlu kurumlar Trans-Hazar uluslararası ulaşım koridorunun geliştirilmesi için koordinasyon komitesi'nin kurulmasına ilişkin anlaşmayı imzalayarak, bu doğrultuda birlikte çalışmaya devam etmektedirler. Deniz limanları arasında dostluğa dayalı ilişkiler oluşturuldu.

Türk Keneşi'nin tüm alanlardaki çalışma prensibinin temel ayrıcalığı, bütün Çalışma Gruplarında özel sektörden temsilcilerini katılmasıdır ve onların görüşleri alınarak, sorunları birlikte çözme imkânı sağlamasıdır.

Kültürel ve insani yardım alanlarındaki işbirliği TÜRKSOY ve Uluslararası Türk Akademisi nezdinde yürütülmektedir. Türk Keneşi'nin projelerinden birisi de gençlik ve spor alanındaki girişimlerdir. Türk Keneşi'nin desteğiyle Kırgızistan'da "2. Dünya Göçebe Oyunları" 2016 yılının Sholpan-Ata yaylasında

2016 ж. Шолпан-Ата жайлауында жоғары деңгейде өтті. Әлемнің 80-ге жуық елдерінен спортшылар қатысты. Сонымен қатар, 200-ге жуық түркі жастарының қатысуымен 2015 жылы жазғы лагерлер ұйымдастырылды. 2016 жылдың қыркүйек айында Әзірбайжанның Гәнжа қаласында Түркі Кеңесінің 1-ші жастар фестивалі өтті. Келесі жылы Қырғызстанда алғашқы Түркі универсиадасы өтеді деп жоспарлануда. Жалпы келешегіміз жастар болғандықтан алдағы уақытта бұл бағытта тың бастамалар көтеріледі деген үміттеміз.

Түркі Кеңесінің жоғарыда аталған тарихи Жібек Жолын тасымалдау және туризм тұрғысынан қайта жандандыруға байланысты атқарып жатқан жұмыстарына тереңірек тоқталып өтсеңіз.

Көлік саласындағы ынтымақтастықты арттырудағы негізгі мақсат - бұл бірінші кезекте тауарлардың тасымал шығынын, тиімділігін, қызмет көрсету және тасымал уақытын жетілдіре отырып, мүше мемлекеттер арасында сауда айналымын арттыру. Екіншіден тарихи Жібек жолының тран-

yüksek düzeyde gerçekleştirildi. Dünya çapında 80'ne yakın ülkeden sporcular katıldı. Aynı zamanda yaklaşık 200 Türk gencinin katılımı ile 2015 yılında yaz kampı düzenlendi. 2016 yılının Eylül ayında Azerbaycan'ın Gence şehrinde Türk Keneşi'nin «1. Gençlik Festivali» düzenlendi. Önümüzdeki sene Kırgızistan'da ilk Türk Üniversite Oyunları (Universiade) düzenlenmesi planlanmaktadır. Geleceğimiz gençlere bağlı olduğu için bu alanda daha çok girişimlerin hayata geçirilmesini temenni etmekteyiz.

Türk Keneşi'nin yukarıda bahsettiğiniz tarihi İpek Yolu'nun ulaşım ve turizm açısından canlandırılmasına yönelik çabalarını ve çalışmalarını daha detaylı anlatabilir misiniz?

Ulaşım alanındaki işbirliğini güçlendirmedeki asıl amaç malların nakliye maliyetlerinin azaltılması, hizmet kalitesinin artırılması ile transit sürelerinin azaltılmasıdır ve üye ülkeler arasında ticaretin arttırılmasıdır. Diğer bir hedef ise tarihi İpek Yolu'nun transit koridor potansiyelini yeniden canlandırmak suretiyle

зиттік тасымал корридор әлеуетін қайта жандандыру арқылы халықаралық көлік тасымалында өз үлесін арттыру.

Көлік және кеден саласындағы қиыншылықтар Түркі мемлекеттері арасындағы экономикалық ықпалдастықтың қарқынды дамуын тежеп отырғаны рас. Бұл жерде объективті және субъективті себептер бар.

Түркі Кеңесі мүше мемлекеттердің бірінші кезекте көлік және кеден министрліктері, оның ішінде темір жол компаниялары мен теңіз порттары, сондай-ақ жеке сектор өкілдері арасында үйлестіруші міндетін атқаруда.

Каспий дәлізі арқылы жүк тасымалдарын ынталандыру үшін транкаспий көлік бағыты бойынша Халықаралық үйлестіру комитетінің құрылғанын ерекше атап өту керек. Бұл келісім Каспий теміржол қатынасы арқылы Азиядан Еуропаға жүк тасымалын неғұрлым тиімді іске асыруға септігін тигізеді. Өздеріңіз білесіздер, осы бағытта тест жетектері жүргізілген болатын. Контейнерлік пойыз Қытайдан 6 күн ішінде Қазақстан арқылы Әзірбайжанға келді. Түркия аумағында

**САЯСИ САЛАДАҒЫ
ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫҢ
НЕГІЗГІ БАҒЫТ-БАҒДА-
РЫН БЕЛГІЛЕУШІ ӘРИНЕ
БҰЛ МЕМЛЕКЕТ БАС-
ШЫЛАРЫ ДЕҢГЕЙІНДЕ
ӨТЕТІН ТҮРКІ КЕҢЕСІНІҢ
САММИТТЕРІ. СОҢҒЫ
МЕРЕЙТОЙЛЫҚ 5-ШІ
САММИТ 2015 ЖЫЛЫ
АСТАНАДА БАҚ САЛА-
СЫНДА ЫНТЫМАҚТА-
СТЫҚ АЙДАРЫМЕН
ӨТТІ.**

**СІЯСИ АЛАНДАКІ
ІШБІРЛІГІНІН TEMEL
YÖNLERİ DEVLET
BAŞKANLARI DÜZE-
YİNDE YAPILAN TÜRK
KENEŞİ ZİRVELERİNDE
BELİRLENMEKTEDİR.
EN SON 2015 YILINDA
ASTANA'DA DÜZENLEN-
MİŞ OLAN 5. ZİRVENİN
ANA GÜNDEM MAD-
DESİNİ ENFORMASYON
ALANINDAKİ İŞBİRLİĞİ
OLUŞTURMUŞTUR.**

uluslararası araç taşımacılığында üye ülkelerin payını çoğaltmaktadır.

Ulaşım ve gümrüklerde yaşanan sıkıntılar Türk Dili Konuşan Ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğinin hızlı gelişimine engel olmaktadır. Burada objektif ve subjektif nedenler vardır.

Türk Keneşi üye ülkeler arasında ilk olarak Ulaşım ve Gümrük Bakanlıkları, demiryolu firmaları ile deniz limanları ve özel sektör temsilcileri arasında koordinatörlük görevini yerine getirmektedir.

Hazar ulaşım koridoru üzerinden yük taşımacılığını teşvik etmek için Trans-Hazar güzergâhı boyunca Uluslararası Koordinasyon Komitesi'nin kurulduğunu özellikle belirtmek gerekir. Bu anlaşma Hazar demiryolu aracılığıyla Asya'dan Avrupa'ya kargo taşımacılığını daha etkin bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunacaktır. Bilindiği üzere, bu güzergâh üzerinde test çalışmaları yapıldı. Çin'den yola çıkan konteyner treni Kazakistan üzerinden geçerek Azerbaycan'a 6 gün içerisinde ulaştı. Türkiye sınırlarında programın başlatılması hazırlıkları tartışılmaktadır. Optimizasyon programı sürecinin devam etmesine rağmen, günümüzdeki durumu ile de çok uluslu nakliyatçılar tarafından ak-

бағдарламаны іске қосу дайындығы талқыландуда. Бағдарламаның оңтайландыру процесінің жалғасуына қарамастан, бұл жол қазірдің өзінде, көпұлтты жүк тасымалдаушылардың тарапынан белсенді түрде пайдаланылуда.

Түркия тасымал ассоциациясының мәліметіне сүйенсек, үкіметтік деңгейде жүргізілген жұмыстардың нәтижесінде 2016 жылдың қаңтар-қазан айларында автокөлікпен жүк тасымалы Ақтау-Баку порты арқылы 1300 пайызға өсіп отыр. Дегенмен, Каспий корридоры басқа балама жолдармен салыстырғанда тасымал құны жағынан қымбат болып тұр. Негізгі себептер, Баку мен Ақтау арасындағы паромдық тасымалдың қымбат болуы және тиісті жүк автокөліктерін тасымалдайтын кеме және ол кемелер тоқтайтын айлақтардың жетіспеушілігі. Алдағы уақытта Қазақстандағы Құрық портының іске қосылуымен бұл мәселе шешіледі деген сенім бар. Бұдан тыс логистикалық және кедендік қыз-

tif bir şekilde kullanılmaktadır.

Türkiye Nakliyeciler Derneği'ne göre Hükümet düzeyinde yürütülen çalışmaların sonucunda 2016 yılı Ocak-Ekim döneminde Aktau-Bakü güzergâhı üzerinden kamyonlar ile gerçekleştirilen yük taşımacılığı %1300 oranında artmıştır. Fakat Hazar Transit Koridoru'nun taşıma maliyeti diğer alternatif güzergâhlarla karşılaştırıldığında pahalıdır. Bunun ana nedenleri ise Bakü ve Aktau arasındaki feribot seferleri fiyatlarının pahalı olması ve yüklü kamyonları taşıyan özel gemi ve limanların eksikliğidir. Gelecekte Kazakistan'ın Kuruk Limanı'nın faaliyete geçmesiyle ifade edilen sorunun üstesinden gelinebilir. Buna ek olarak, lojistik ve gümrük hizmetlerini iyileştirmemiz gerekmektedir.

Taşımacılık üzerinde konuşurken, gümrük sektörünün önemine de değinmek istiyorum. Gümrük, ülkeler için ve bölgesel kalkınma için en önemli faktörlerden biridir. Örneğin, araştırma istatistiklerine göre gümrükte gecikme

www.inform.kz

мет көрсетуді жетілдіруіміз қажет.

Көлік туралы айта отырып, кеден саласындағы белсенділік туралы да атап өткім келеді. Кеден саласы елдердің және аймақтық дамудың маңызды құраушы факторы. Мысалы, кедендік рәсімдеудегі 10 пайыздық кешігу экспорттың 3,8 пайызға төмендеуіне алып келетіні жөнінде статистикалық зерттеу бар. Сондықтан да, қазіргі таңда мүше мемлекеттер аймақтағы басқа да әріптес елдердің кеден органдарымен бірлесе отырып, «Керуен сарай» жобасын ілгерілетуде. Осы жоба шеңберінде мүше және әріптес елдердің кедендік бекеттерінің жұмыс істеу тәртібі, әлеуетін, артықшылықтары мен кемшіліктерін сол жерлерде көзбен көріп, бақылап, оны жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізіп келеді. Алдын-ала тауарлар жөнінде ақпарат алмасу, бірыңғай заманауи стандарттарды анықтау, үйлестіру комитетін құру және Дүниежүзілік кеден ұйымымен бірге қызмет істеу - біздің кеден ісі саласындағы негізгі қызметімізді қалыптастырады. Біздің ұйымның аясында, кеден органдарының арасында тәжірибе алмасу және біліктілікті арттыру мақсатында, әр түрлі оқу бағдарламалары

ЕЛБАСЫ НҰРСҰЛТАН ӘБІШҰЛЫ НАЗАРБАЕВ ЖАН-ЖАҚТЫ ҰНТЫ-МАҚТАСТЫҒЫМЫЗДЫ ТЕРЕҢДЕТУ ҮШІН ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ БАРЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРЫМЫЗДЫҢ КӨШБАСШЫСЫ БОЛУЫ ТИІС ДЕГЕНДІ ҰДАЙЫ АЙТЫП КЕЛЕДІ. СОНДЫҚТАН ЭКОНОМИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР ТҮРКІ КЕҢЕСІНІҢ КҮН ТӘРТІБІНДЕГІ БІРІНШІ КЕЗЕКТІ МІНДЕТІ.

KAZAKISTAN CUMHURBAŞKANI SAYIN NURSULTAN NAZARBAYEV KAPSAMLI İŞBİRLİĞİNİN DERİNLEŞTİRİLMESİ İÇİN EKONOMİK İŞBİRLİĞİNİN DİĞER İŞBİRLİKLERİNE ÖNDERLİK ETMESİ GEREKTİĞİNİ DEVAMLILIK OLARAK DİLE GETİRMEKTEDİR. BU NEDENLE EKONOMİK KONULAR TÜRK KENEŞİNİN GÜNDEMİNDEKİ ÖNCELİKLİ KONULARI ARASINDA YER ALMAKTADIR.

olasılığının %10 düzeyinde olması halinde ihracatın %3,8 oranında azalmasına yol açacağı saptanmıştır. Bu nedenle, günümüzde Gümrük Birliği'ne üye ülkeler bölgedeki diğer ortak ülkelerin Gümrük İdareleri ile beraber "Kervan Saray" projesini ilerletmektedir. Bu proje çerçevesinde üye ülkeler ve ortak ülkelerin gümrük geçitlerinin çalışma prensipleri, potansiyeli, avantaj ve dezavantajlarını ele alarak, onları geliştirmek için gerekli görüş ve öneriler alınmaktadır. Mallar üzerinde daha önceden bilgi alışverişinde bulunmak, ortak modern standartlara belirlemek, koordinasyon komitesini kurmak ve Dünya Gümrük Örgütü ile beraber çalışmak - gümrük alanındaki ana faaliyetlerimizi oluşturmaktadır. Birlik çerçevesinde gümrük makamları arasında deneyim alışverişi ve mesleki eğitimin geliştirilmesi için çeşitli eğitim programları ve seminerler düzenlenmektedir.

Türk Keneşi Turizm Alanında İşbirliği projesi için tarihi İpek Yolu'nun yeniden canlandırılması büyük önem taşımaktadır. Bizim amacımız ülkelerimizi bir turizm bölgesi haline getirmektir. Dünyada ihracatın %7'si ve hizmet ihracatın %30'u turizme ait olduğu, 2015 yılında uluslararası turist sayısı

және семинарлар өткізілуде.

Түркі Кеңесінің туризм саласындағы ынтымақтастық жобасында тарихи Жібек жолын жандандыру ерекше маңызға ие. Біздің мақсатымыз елдерімізді белсенді туристік аймаққа айналдыру. Туризмге жалпы әлемдік экспорттың 7% және қызмет көрсету экспортының 30% тиесілі екенін, халықаралық туризм 2015 жылы саяхатшылар санын 1 млрд. 280 млн. жеткізе отырып, 1 млрд. 232 млн. АҚШ доллары көлемінде кіріске жеткенін жеткенін ескерер болсақ, бұл саладағы үлестен шетте қалмауға міндеттіміз. Сондықтан да, «Ұлы Жібек Жолының» әлемге әйгілі және туристік тартымдылығы артып келе жатқан брэнд екенін және оның иесі біз екенімізді ескере отырып, Ұлы Жібек Жолы мұрасын және елдеріміздің тарихи, мәдени құндылықтарын үшінші елдерге танытумен қатар, оның табыс көзіне айналдыру басты міндетіміз болса керек.

Міне осыны назарға ала отырып, «Түркі Кеңесінің жібек жолы туристік саяхат пакеті» жобасы мақұлданды. Жоба бойынша брошюра және жарнамалық фильм түсірілді. Жауапты туроператорлары арасында халықаралық консорциум құрылды. Саяхат маршрутына мүше елдерден 3-4 та-

1 milyar 280 milyon olarak uluslararası turizm gelirlerinin 1.232 milyar dolara ulaştığı gözönüne alındığında, turizm alanındaki fırsatları değerlendirmekten uzak kalmamalıyız. Bu yüzden dünyaca ünlü ve hızla büyüyen turizm markası olan “Büyük İpek Yolu’nun” sahibi olduğumuzu dikkate alarak, Büyük İpek Yolu mirasını ve ülkelerimizin tarihsel, kültürel değerlerini üçüncü ülkelere tanıtmanın yanısıra, onu önemli gelir kaynağı haline getirebilmek ana hedefimiz olmalıdır.

İfade edilenler dikkate alınarak, “Türk Keneşi Modern İpek Yolu Ortak Tur Paketi” projesi kabul edildi. Projeye ilgili broşür ve reklam filmleri yapıldı. Sorumlu tur operatörleri arasında uluslararası bir konsorsiyum kuruldu. Üye ülkelerin 3-4 tarihi kentleri seyahat güzergâhlarına dâhil edildi. Turistler için uluslararası uçak biletlerinin dışında dört ülkeye 12 günlük tur maliyeti 2 bin doları geçmeyecektir. Şimdi bu tur projesinin uygulanabilmesi için üye ülkelerin havayolu şirketleri tarafından destek programları da değerlendirilmektedir. Buna ek olarak, ortak seminerler, eğitim sınıfları, uluslararası sergilerde ülkelerin turizm potansiyellerini birlikte tanıtmak gibi projeler de düzenlenmektedir. Şimdiye kadar, Türkiye Cumhuriyeti Turizm ve Kültür Bakanlığı ve Türkiye Turizm Birliği tarafından üye ülkelerin turizmi

“

ЕЛБАСЫ ӨЗІНІҢ БІР СҰХБАТЫНДА «ТҮРІК» СӨЗІНІҢ БІР МАҒЫНАСЫН «БЕРІК» ЯҒНИ «БІРІГҮ», «БІРЛІК» СӨЗІНЕН ШЫҒАТЫТЫНА БАСА НАЗАР АУДАРА ОТЫРЫП, ЖАРАТЫЛЫСЫНДА ӘРДАЙЫМ БІРГЕ, БЕРЕКЕ-БІРЛІКТЕ БОЛУ ҮШІН ЖАРАТЫЛҒАНЫН ЖӘНЕ ТІЛІ, ДІЛІ, ДІНІ МЕН ТЕПІ БІР ТҮРІК ХАЛЫҚТАРЫН ХХІ ҒАСЫРДА ЫНТЫМАҚТЫ ЖАРАСТЫРУҒА ШАҚЫРАДЫ. ОЛ ҮШІН САЯСАТТА, ЭКОНОМИКАДА, ҒЫЛЫМ МЕН ТЕХНОЛОГИЯДА ӨЗАРА ЫҚПАЛДАСТЫҚ ПЕН БАЙЛАНЫСТАРДЫ КҮШЕЙТЕ БЕРУ ҚАЖЕТТІГІН АЙТАДЫ.

CUMHURBAŞKANIMIZ SAYIN NURSULTAN NAZARBAEV BİR KONUŞMASINDA “TÜRK” KELİMESİNİN KÖKEN OLARAK “BİRLEŞME” VE “BİRLİK” KELİMELE- RİNDEN TÜREDİĞİNE DİKKAT ÇEKEREK, BENLİĞİNDE HER BİRLİKTE OLMA ÖZELLİĞİNİN VAR OLDUĞUNU VE DİLLERİ, ZİHNİYETLERİ, DİNLERİ VE KÖKLERİYLE AYNI OLAN TÜRK HALKLARININ 21. YÜZYILDA İŞ- BİRLİKLERİNİ ARTTIRMALARI ÇAĞIRISINI YAPMIŞTIR. BUNUN İÇİN SİYASET, EKONOMİ, BİLİM VE TEKNOLO- Jİ ALANLARINDAKİ İŞBİRLİKLERİNİ GÜÇLENDİRMEK GEREKTİĞİNİ VURGULAMIŞTIR.

”

www.akorda.kz

рихи қалалар кірді. Турист үшін халықаралық ұшақ билетінен тыс төрт елге 12 күндік саяхат шығыны 2000 долларды құрайтын болады. Ендігі кезекте бұл саяхат жобасы өміршең болу үшін мүше мемлекеттердің әуе жолдары компанияларынан қолдау қарастырылып жатыр. Бұдан тыс ортақ семинарлар, оқу-жаттығу дәрістері, халықаралық көрмелерде елдеріміздің туристік әлеуетін бірлесе отырып таныту сияқты жобалар жүріп жатыр. Осы уақытқа дейін туризм саласында жұмыс істейтін мыңнан астам қызметкерге Түркия Республикасы Туризм және мәдениет министрлігі мен Түркияның Туризм ассоциациясының мүше елдерде тренингтер өткізілді. Тағы бір маңызды жайт, мүше елдердің туризм ассоциацияларының арасында ортақ платформа құрылды.

Өзіңізге мәлім болғандай, 2015 жылы Түркі Кеңесінің саммитінде Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың ұсынысы бойынша «Ортақ халықаралық жаңалықтар телеарнасының» құрылуы туралы бастама көтерілді. Осы телеарна-

alanında çalışan binden fazla personellerine özel eğitim programları yapıldı. Önemli diğer bir faaliyet ise üye ülkelerin turizm birlikleri arasında ortak bir platform kurulmuştur.

Bildiğiniz gibi, 2015 yılındaki Türk Keneşi Zirvesinde Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in önerisi üzerine Ortak Uluslararası Haber Kanalının kurulması kararlaştırılmıştı. Uluslararası Haber Kanalını kurma çalışmaları çerçevesindeki faaliyetlerden bahsedebilir misiniz?

Türk Keneşi 2015 yılında evvela ortak eğitim TV kanalını, daha sonra ise uluslararası haber kanalının oluşturulmasını sağlamak için koordinasyon grubunu kurmuştu. 18 Ağustos 2015 tarihinde Astana'da Enformasyon ve Medya Bakanlarının ilk toplantısı düzenlenmişti. Toplantı sırasında "Türk Keneşi Ortak Uluslararası Haber Kanalının Genel Konsepti" onaylandı. Buna ek olarak, "Türk Keneşi Üye Ülkelerin Enformasyon ve Medya Alanındaki Ortak İşbirliği Protokolü", "Türk Keneşi Üye Ülkelerin Ulusal TV Alanındaki İşbirliği Protokolü" ve "Türk Keneşi Üye Ülkelerin Haber

ны құру шеңберінде жасалып жатқан жұмыстар жайлы айтып өтсеңіз.

Түркі Кеңесі 2015 жылы алдымен ортақ білім телеарнасын, сосын халықаралық жаңалықтар телеарнасын құру бойынша үйлестіру тобын құрған болатын. 2015 жылы 18 тамызда Астанада Ақпарат және медиа саласындағы министрлерінің бірінші кездесуі өтті. Кездесу барысында, Түркі Кеңесінің «Ортақ халықаралық жаңалықтар телеарнасын құру тұжырымдамасы» мақұлданды. Бұдан басқа, Түркі Кеңесінің «Ақпарат және медиа саласындағы бірлескен ынтымақтастық хаттамасы», Түркі Кеңесіне мүше мемлекеттердің «Ұлттық телеарналары арасындағы ынтымақтастық хаттамасы» және Түркі Кеңесі мүше мемлекеттердің «Ақпарат агенттіктері арасындағы ынтымақтастық меморандумы» құжаттарына қол қойылуы осы салада ынтымақтастықтың құқықтық базаның негізін қалыптастырды.

Қазіргі таңда ұлттық телеарналарда ынтымақтастыққа жауапты мамандар тобы белгіленіп, ұлттық телеарналардың өзара бейне материалдармен алмасу және оларды көрсету жобасы жүзеге асып жатыр. Алдағы уақытта, белгілі бір сағатта апталық эфирде әр елге жаңалықтар блогын қою сияқты жоба бар. Ақпараттық агенттіктердің сайттарында арнайы түркі жаңалықтары блогын ашу жоспарымыз бар.

Ортақ телеарна құру мәселесіне келетін болсақ, ол бойынша Президенттердің саяси шешімі бар. Ортақ телеарна құру қаржылық, құрылымдық мәртебені анықтауды қажет ететін жоба екені белгілі. Сондықтан оның барлық қырларын таразылап, құру жолдары бойынша жұмыс жалғасуда. Түркі әлеміне ортақ бір телеарнаны іске қосу бойынша мүше мемлекеттер алдағы саммитке дейін нақты бір шешімге келеді деген ойдамын.

ЭКОНОМИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕРДІҢ КҮРЕ ТАМЫРЫ КӨЛІК САЛАСЫНДА ҰЛЫ ЖІБЕК ЖОЛЫН ЖАНДАНДЫРУ БАСТЫ МІНДЕТ БОЛЫП ОТЫР. ОНЫҢ ІШІНДЕ ЕЛДЕРІМІЗДІ ТІКЕЛЕЙ ҚОСАТЫН КАСПИЙ ТЕҢІЗІ АРҚЫЛЫ ТАУАР ТАСЫМАЛЫНА КЕДЕРГІ БОЛЫП ОТЫРҒАН ТҮЙТКІЛ МӘСЕЛЕЛЕРДІ ШЕШУ. ОСЫ РЕТТЕ, 2013 ЖЫЛЫ ӘЗІРБАЙЖАННЫҢ ГӘБӘЛӘ ҚАЛАСЫНДА ӨТКЕН ТҮРКІ КЕҢЕСІНІҢ 3-ШІ САМИТИНІҢ БАСТЫ ТАҚЫРЫБЫ КӨЛІК САЛАСЫНДА ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ БОЛЫП БЕЛГІЛЕНУМЕН, КӨЛІК МИНИСТРЛЕРІНІҢ ТҰРАҚТЫ КЕЗДЕСУЛЕРІ ӨТҮДІ.

EKONOMİK SORUNLARIN EN BÜYÜĞÜ ULAŞTIRMA ALANINDADIR VE BU KONUDA BÜYÜK İPEK YOLU'NUN CANLANDIRILMASI TEMEL GÖREVLERDEN BİRİDİR. BUNUN İÇİNDE ÜLKELERİMİZİN HAZAR DENİZİ ARACILIĞI İLE DİREKT YÜK TAŞINMASI ÖNÜNDEKİ SORUNLARI ÇÖZMELERİ GEREKMEKTEDİR. BU DOĞRULTUDA 2013 YILINDA AZERBAIJAN'IN GEBELE ŞEHİRİNDE DÜZENLENEN TÜRK KENEŞİ ZİRVESİ'NİN ANA KONUSU ULAŞIM ALANINDAKİ İŞBİRLİĞİ OLUP, ULAŞTIRMA BAKANLARI'NIN DÜZENLİ TOPLANTILARI YAPILMAKTA DİR.

Ajansları Arasında İşbirliği Memorandumu'nun" imzalanmasıyla söz konusu alandaki işbirliği için yasal çerçevenin temelleri oluşturulmuştur.

Günümüzde ulusal televizyonlar arasındaki işbirliğinden sorumlu uzmanlar grubu belirlenerek, ulusal televizyonlar arasında karşılıklı görsellerin değişimi ve onları görüntüleme projeleri uygulanmaktadır. Gelecekte her ülkede belli bir saatte haftalık haberleri yayınlama projesi de gündemdedir. Haber ajanslarının sitelerinde özel Türk haberleri başlığını oluşturma planımız dâhilindedir.

Ortak bir kanalın kurulması konusuna gelirsek, Devlet Başkanlarının bu konuda siyasi kararı mevcuttur. Ortak kanalın kurulması finansal ve kurumsal durumun iyice belirlenmesini gerektiren bir projedir. Bu nedenle kanalın kurulması ile ilgili gerekli incelemeler yapılmakta ve bu alandaki çalışmalar devam etmektedir. Türk Dünyasına ortak TV kanalının başlatılması hakkında üye devletlerin bir sonraki zirvesinde ortak bir karara varabileceğini düşünüyorum.

Haziran 2016 yılında Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov Rusya'nın Türk Keneşi'ne üye olmaya karşı olmadığını dile getirmişti. Lavrov'un bu demecini nasıl değerlendirirsiniz?

Türk Keneşi üye ülkelerin diğer ülkelerle yaptıkları ikili ilişkilere ve buna bağlı olarak taşıdıkları sorumluluklara saygı gösterdiklerine dikkat çekmek istiyorum. Kazak halkında "Komşu seçilmez" diye söylenen iyi bir atasözü vardır. Rusya'nın Türk dünyasıyla her zaman derin tarihsel bağları olmuştur ve günümüzde bile Rusya üye ülkelerimiz için stratejik ortaklığına dayalı ortak çıkarları olan önemli bir ülkedir. Günümüzde Türk halklarının toplam sayısı 200 milyondan fazladır ve onların bazıları hâlâ Rusya sınırlarındaki ata yurtlarında yaşamaktadırlar. Bundan dolayı Rusya sınırlarında yaşayan kardeş topluluklarla ilişkileri geliştirmek Türk Keneşi'nin çıkarları dâhilindedir. Bu doğrultuda TÜRKSOY çer-

ОРТАҚ ТЕЛЕАРНА ҚҰРУ МӘСЕЛЕСІНЕ КЕЛЕТІН БОЛСАҚ, ОЛ БОЙЫНША ПРЕЗИДЕНТТЕРДІҢ САЯСИ ШЕШІМІ БАР. ОРТАҚ ТЕЛЕАРНА ҚҰРУ ҚАРЖЫЛЫҚ, ҚҰРЫЛЫМДЫҚ МӘРТЕБЕНІ АНЫҚТАУДЫ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН ЖОБА ЕКЕНІ БЕЛГІЛІ. СОНДЫҚТАН ОНЫҢ БАРЛЫҚ ҚЫРЛАРЫН ТАРАЗЫЛАП, ҚҰРУ ЖОЛДАРЫ БОЙЫНША ЖҰМЫС ЖАЛҒАСУДА.

2016 жылдың маусым айында Ресей Сыртқы істер министрі Сергей Лавров Ресейдің Түркі Кеңесіне мүше болуға қарсы еместігін мәлімдеген болатын. Сергей Лавровтың осы мәлімдемесін қалай бағалар едіңіз?

Түркі Кеңесі мүше мемлекеттердің екі-жақты деңгейдегі басқа елдермен қарым-қатынастарына және оның шеңберіндегі жауапкершіліктеріне құрметпен қарайтынын атап өткен жөн. Қазақта жақсы сөз бар «құдай қосқан көршіні таңдамайды» деген. Ресей әрдайым түркі әлемі үшін тарихи байланыстары тереңде жатқан және қазіргі таңда мүше елдеріміз үшін

çevesinde Rusya Federasyonu'na bağlı özerk cumhuriyetlerle kültürel ve insani ilişkilerimiz, aslında karşılıklı işbirliğimizin köprüsü olarak kabul edilmelidir.

Uluslararası Türk Akademisi, Rusya'nın Türko-loji alanındaki araştırma kurumlarıyla bilimsel işbirliğini arttırmaktadır. Türk Keneşi düzeyinde de Rusya ile farklı platformlarda diyaloglarımız devam etmektedir. Örneğin, Türk Keneşi'nin BM gözlemci statüsüyle ilgili diplomatik görüşmelerimiz devam etmektedir. BM Medeniyetler İttifakı ile beraber İstanbul'da düzenlediğimiz uluslararası bir konferansa Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın resmi temsilcisi de katılmıştı.

“

Түркі академиясы халықаралық ұйымы
Ресейдің түркология саласындағы ғылым
орталықтарымен ғылыми ықпалдастықты

Türk Keneşi'nin geleceğine yönelik öngörülerinizle paylaşabilir misiniz?

Geçtiğimiz 25 yıl boyunca, Türk Dili Konuşan Ülkeleri ve Türk dünyası toplulukları arasındaki ilişkilerin sürekli gelişmekte olduğunu dikkate alırsak, önümüzdeki süreçte bu ilişkilerin durmadan daha fazla gelişeceğinden eminim. Bu gelişmeye sivil toplum örgütlerin ve şahsi bireylerin katkıları büyüktür. Türk dünyasının doğasını, tarihini, kültürünü, geleneğini ve dilini inceleyerek, gelecekte daha güçlü ilişkilerin sağlanmasına yönelik Türk topluluklarının girişimleri artmaktadır. Bu bağlamda Türk Kenesi olarak, Türk topluluklarının bu girişimlerine cevap verecek faaliyetleri arttırmak başlıca görevimizdir. "Birlik ve beraberlikten güç doğar" demiş ecdatlarımız, yani tüm başarılarımızın birlik ve beraberlik üzerinden sağlandığını unutmamalıyız.

Cumhurbaşkanımız Sayın Nursultan Nazarbayev bir konuşmasında “Türk” kelimesinin köken olarak “birleşme” ve “birlik” kelimesinden türediğine dikkat çekerek, benliğinde hep birlikte olma özelliğinin var olduğunu ve küreselleşme çağında kendilerine bağlı olmayan durumlardan ötürü ayrılmaya mecbur kaldıklarını, fakat dilleri, zihniyetleri, dinleri ve kökleriyle aynı olan Türk halklarının XXI yüzyılda

арттыруда. Түркі Кеңесі ретінде де әртүрлі платформаларда Ресеймен диалогтарымыз жалғасуда. Атап айтқанда, Түркі Кеңесінің БҰҰ-на бақылаушы мәртебесі бойынша дипломатиялық келіссөздеріміз жалғасуда. Соңғы рет, БҰҰ Өркениеттер альянсымен Ыстамбұлда ұйымдастырылған халықаралық конференцияға Ресей Сыртқы істер министрлігінің ресми өкілі қатысты.

Жалпы алғанда Түркі Кеңесі мен оның бауырлас ұйымдарына халықаралық ұйымдар мен мемлекеттер тарапынан қызығушылықтың жылдан-жылға артуы біз үшін мақтанарлық жайт. Сондықтан келешекте Түркі Кеңесінің тек қана ағайын мемлекеттердің басын қосқан ұйым ғана емес, сонымен қатар халықаралық ұйымдар мен алыс-жақын мемлекеттердің ынтымақтастық платформасы ретінде беделді ұйымға айналуы ортақ мүддеміз.

Түркі Кеңесінің болашағы туралы не айта аласыз?

Түркі Кеңесі ретінде алдағы уақытта жоғарыда атап өтілген жобалар төңірегінде бауырлас ұйымдармен бірлесе отырып жұмыс өз жалғасын табады. Біздің іс-шаралар шеңберінде қол жеткізілген өзара іс-қимыл қысқа мерзім ішінде экономика, көлік және мәдениет, туризм, жастар және спорт саласындағы ынтымақтастық аясын кеңейтуге мүмкіндік берді. Экономикалық байланыстарымыздың күре тамыры көлік, кеден, өзара инвестиция, жеке секторлар арасындағы байланыстарды дамытуға деген ұмтылысымыз нақты жобалармен толығатынына сенім мол. Рухани байланыстарымыздың алтын діңгегі тіл, тарих, мәдениет, адами байланыстар, жастар саласында қолға алған игі істеріміз жақын арада өз жемісін беретін болады.

Соңғы 25 жыл ішінде түркітілдес мемлекеттер арасындағы және жалпы түркі әлеміндегі қарым-қатынастардың қарқыны үдемелі даму үстінде екенін ескерер болсақ, аталған үрдіс толассыз жалғасатынына кәміл сенемін. Бұл ынтымақтастыққа азаматтық қоғам мен жеке тұлғалардың қосып жатқан үлесі ұшан-теңіз. Түркі әлемінде өз болмысын, тарихын, мәдениетін, дәстүрін, тілін, өткенін зерделей отырып, келешекке деген жаңа тың серпіліс пен қуатты талпыныс бар. Өз кезегінде, Түркі Кеңесі ретінде де халықтарымыздың бұл талпынысына үн қосып, игі бастамалардың ұйытқысы болу

ішбірліктерін арттырмалары çağырысын yapmıştır. Bunun için siyaset, ekonomi, bilim ve teknoloji alanlarındaki işbirliklerini güçlendirmek gerektiğini vurgulamıştır. Bundan dolayı, Türk Keneşi öncelikle kardeş Türk devletlerinin çıkarlarına hizmet etmeyi, bölgedeki siyasi, ekonomik ve insani ilişkileri geliştirmek için uluslararası toplumla işbirliğiyle çaba harcamaya hazırdır.

Söyleşiye katılımınızdan dolayı teşekkür ederim. □

Söyleşi:

Dr. Aidarbek AMIRBEK

ТҮРКІ КЕҢЕСІ МЕН ОНЫҢ БАУЫРЛАС ҰЙЫМДАРЫНА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҰЙЫМДАР МЕН МЕМЛЕКЕТТЕР ТАРАПЫНАН ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТЫҢ ЖЫЛДАН-ЖЫЛҒА АРТУЫ БІЗ ҮШІН МАҚТАНАРЛЫҚ ЖАЙТ. СОНДЫҚТАН КЕЛЕШЕКТЕ ТҮРКІ КЕҢЕСІНІҢ ТЕК ҚАНА АҒАЙЫН МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ БАСЫН ҚОСҚАН ҰЙЫМ ҒАНА ЕМЕС, СОНЫМЕН ҚАТАР ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҰЙЫМДАР МЕН АЛЫС-ЖАҚЫН МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ПЛАТФОРМАСЫ РЕТİNДЕ БЕДЕЛДІ ҰЙЫМҒА АЙНАЛУЫ ОРТАҚ МҮДДЕМІЗ.

GENEL OLARAK, TÜRK KENEŞİNE VE TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELERİN KURDUĞU DİĞER ÖRGÜTLERE BİRÇOK ULUSLARARASI ÖRGÜTLERİN VE FARKLI DEVLETLERİN YILDAN YILA İLGİ GÖSTERMELERİNDEN GURUR DUYNAMAKTAYIZ. BU NEDENLE GELECEKTE TÜRK KENEŞİ'NİN SADECE KARDEŞ ÜLKELERİ BİR ARAYA TOPLAYAN ÖRGÜT OLARAK DEĞİL, ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE DİĞER ÜLKELER İÇİN DE ORTAK İŞBİRLİĞİ PLATFORMUNU SAĞLAYABİLECEK ETKİLİ ÖRGÜT HALİNE DÖNÜŞMESİ ORTAK ÇIKARIMIZDIR.

парызымыз. «Алтау ала болса ауыздағы кетеді, төртеу түгел болса төбедегі келеді» демекші барымызды асырып, жоғымызды толтырып барлық жеңістерміздің бастауы береке-бірлік екенін жадымыздан шығармауға тиіспіз.

Елбасы өзінің бір сұхбатында «түрік» сөзінің бір мағынасын «берік» яғни «бірігу», «бірлік» сөзінен шығатынына баса назар аударып, жаратылысында әрдайым бірге, береке-бірлікте болу үшін жаратылған, жаһандану заманында тағдыр талайымен бөлініп кеткен, тілі, ділі, діні мен тегі бір түрік халықтарын ХХІ ғасырда ынтымақты жара-

стыруға шақырады. Ол үшін саясатта, экономикада, ғылым мен технологияда өзара ықпалдастық пен байланыстарды күшейте беру қажеттігін айтады. Міне сондықтан да Түркі Кеңесі ең алдымен бауырлас түркі мемлекеттерінің ортақ мүддесіне қызмет ете отырып, аймақтағы саяси, экономикалық және гуманитарлық ынтымақтастықты дамытуға халықаралық қауымдастықпен бірге күш жұмсауға дайын. □

Мазмұнды сұхбатыңыз үшін рақмет!

Сұхбаттасқан:

Айдарбек АМИРБЕК, PhD

IRAN–TURKMENISTAN– AFGHANISTAN ENERGY TRIANGLE: COOPERATION OR COMPETITION?

DR. FARKHOD AMINJONOV

DEPUTY DIRECTOR, CENTRAL ASIA INSTITUTE
FOR STRATEGIC STUDIES AND ASSOCIATE
PROFESSOR AT KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ЗАМ. ДИРЕКТОРА ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКОГО
ИНСТИТУТА СТРАТЕГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
И ДОЦЕНТ КАФЕДРЫ ПОЛИТОЛОГИИ КАЗНУ

ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ ТРИАДА ИРАН-ТУРКМЕНИСТАН-АФГА- НИСТАН: СОТРУДНИЧЕСТВО ИЛИ КОНКУРЕНЦИЯ?

Iran and Turkmenistan are the largest suppliers of energy resources in the region. Afghanistan is still fully unexploited energy market. On top of that, Afghanistan is a transit territory for the region's producers to reach such lucrative energy markets as Pakistan and India. While bilateral energy relations in any combination (Turkmenistan–Iran, Iran – Afghanistan, Turkmenistan – Afghanistan) are more or less clear, “Energy Triangle” of Iran–Turkmenistan–Afghanistan is more complex. There are three areas of interaction in the energy sector within the “triangle”: a) gas export–import relations; b) electricity supply; and, c) water–energy nexus. While the water–energy nexus interests of Iran and Turkmenistan are lining up, gas export initiatives seem to be rather competing. And, so far, relative balance is observed in the electric power supply relations.

Gas Pipeline Politics And Competing Interests of Iran and Turkmenistan

Iran and Turkmenistan are natural gas giants in the region. They do not only possess tremendous gas reserves, but also enjoy extensive production capacity. Most importantly, however, they export natural gas to external markets and want to reach energy hungry markets such as Pakistan and India. Both Iran and Turkmenistan are competing for these markets, since there are two very similar gas supply initiatives to move resources to the

Иран и Туркменистан являются крупнейшими поставщиками энергоресурсов в регионе. Афганистан по-прежнему остается энергетическим рынком, потенциал которого еще не полностью использован. Кроме того, для производителей региона Афганистан является транзитной территорией, позволяющей выйти на такие прибыльные энергетические рынки, как Пакистан и Индия. Если двусторонние энергетические отношения в любом сочетании (Туркменистан–Иран, Иран – Афганистан, Туркменистан–Афганистан) более или менее ясны, то в отношении «Энергетической триады» Иран–Туркменистан – Афганистан ситуация носит более сложный характер. В энергетическом секторе в рамках «триады» существует три сферы взаимодействия: а) отношения в сфере экспорта–импорта газа; б) электроснабжение; и в) водно–энергетическая связь. В то время как в водно – энергетических вопросах интересы Ирана и Туркменистана выстраиваются, то инициативы по экспорту газа кажутся довольно конкурирующими. А в отношениях электроснабжения наблюдается относительный баланс.

Политика, связанная с газопроводом и конкурирующие интересы Ирана и Туркменистана

Иран и Туркменистан являются гигантами природного газа в регионе. Они обладают

South Asian consumers.

Turkmen energy initiative to transport 33 billion m³ of natural gas from Turkmenistan through Afghanistan to Pakistan and India (TAPI pipeline) has been on the agenda since 1990s. The competing project from the Iranian side is the Iran–Pakistan–India (IPI) gas pipeline. Similar to TAPI project, IPI has undergone over 15 years of negotiations. Negotiations over the IPI project highlighted the maximum capacity of the pipeline to reach up to 40 billion m³, in case it is implemented. For the IPI pipeline project Iran and Pakistan succeeded to finally strike the deal in 2009. It was expected that Pakistan would start importing Iranian gas already by 2015. Iran has completed its section of the pipeline, but Pakistan failed even to start the construction process of its part. This pipeline is planned to connect the largest in the world South Pars gas field with Baluchistan and Sindh provinces in the Southern Pakistan with the potential to further move it to India.¹ But, Iran has declared that it intended to suspend the IPI project because Pakistan failed to comply with its requirements. Yet, Pakistan does not seem to be upset about the news, since the alternative pipeline to transport Turkmen gas is speeding up.

While TAPI is different from IPI pipeline project, which excludes Afghanistan from the planned route, in terms of suppliers and consumers relationship these two projects are very alike. Afghanistan will only keep 0.5 billion m³ out of the total of 33 billion m³ of gas for its own consumption and the rest will be supplied to Pakistan and India.² All Turkmen news agencies are repeatedly reporting about the progress in the construction sites and the prospects that the project will bring to the region. Leaders of all four participating countries took part in the ceremony of laying of Turkmen section in December 2015.³ How-

¹ Damir Kaletovic, "Iran May Cancel \$7B Pipeline Project With Pakistan," OilPrice.com, January 27, 2017 <http://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Iran-May-Cancel-7B-Pipeline-Project-With-Pakistan.html>

² Inter-Ministerial Commission for Energy, "Coordinating Meeting Minutes," May 6, 2015, 6

<https://drive.google.com/a/mylaurier.ca/file/d/0B6zIlvX-JyS8dMFAxQk1OQVBoUkU/view>

³ Elena Kosolapova, "Turkmenistan starts TAPI gas pipeline construction," TREND News Agency, December 13, 2015 <http://en.trend.az/business/energy/2468990.html>.

не только огромными запасами газа, но также большими производственными мощностями. Но самое главное, они экспортируют природный газ на внешние рынки и хотят выйти на такие энергодефицитные рынки, как Пакистан и Индия. Иран и Туркменистан конкурируют за эти рынки, поскольку существует две очень похожие инициативы по поставкам ресурсов южно-азиатским потребителям.

Туркменская энергетическая инициатива по транспортировке 33 млрд. куб. м газа из Туркменистана через Афганистан в Пакистан и Индию (трубопровод ТАПИ) стоит на повестке дня с 1990-х годов. Конкурирующим проектом с иранской стороны является газопровод Иран-Пакистан-Индия (ИПИ). Как и ТАПИ, проект ИПИ уже обсуждается в течение более 15 лет. В ходе переговоров по проекту ИПИ была подчеркнута максимальная пропускная способность трубопровода до 40 млрд. куб. м, в случае его реализации. Для проекта трубопровода ИПИ Ирану и Пакистану удалось заключить сделку в 2009 году. Ожидалось, что Пакистан начнет импортировать иранский газ уже к 2015 году. Иран завершил строительство своего участка трубопровода, но Пакистан даже не начал процесс строительства своей части. Планируется, что этот трубопровод соединит крупнейшее в мире газовое месторождение Южный Парс с провинциями Белуджистан и Синд в Южном Пакистане с возможностью дальнейшего его перемещения в Индию.¹ Но Иран заявил, что намеревается приостановить проект ИПИ, поскольку Пакистан не выполнил свои требования. Но, похоже, эта новость не огорчает Пакистан, так как ускоряется процесс строительства альтернативного трубопровода для поставки туркменского газа.

Хоть ТАПИ и отличается от проекта трубопровода ИПИ, который исключает Афганистан из запланированного маршрута, в плане отношений между поставщиками и потребителями эти два проекта очень похожи. Афганистан будет удерживать

¹ Damir Kaletovic, "Iran May Cancel \$7B Pipeline Project With Pakistan," OilPrice.com, January 27, 2017 <http://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Iran-May-Cancel-7B-Pipeline-Project-With-Pakistan.html>

ever, stakeholders' true commitment has yet to be tested.

Iran is concerned about TAPI project, especially in light of the recent disagreements with Turkmenistan. It has always been more cost efficient for Iran to import Turkmen gas to meet energy needs in its northern territories. Turkmenistan has been exporting around 6–8 bcm/y of gas to Iran via two pipelines (Korpedzhe–Kurt–Kai pipeline and Dauletabad–Sarakh–Khangiran). As a consequence of recent disputes over the price and debt to be paid for gas, Turkmenistan has stopped exporting to the Iranian gas market since January 4, 2017. With the construction of the TAPI, all spare Turkmen gas, left after meeting Chinese demand, will be heading towards Pakistan and India. As a result, Iran will lose Turkmen gas and such energy markets as Pakistan and India at the same time. Moreover, earned transit fees and certain volume of gas

THERE ARE THREE AREAS OF INTERACTION IN THE ENERGY SECTOR WITHIN THE "TRIANGLE": A) GAS EXPORT-IMPORT RELATIONS; B) ELECTRICITY SUPPLY; AND, C) WATER-ENERGY NEXUS.

В ЭНЕРГЕТИЧЕСКОМ СЕКТОРЕ В РАМКАХ «ТРИАДЫ» СУЩЕСТВУЕТ ТРИ СФЕРЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ: А) ОТНОШЕНИЯ В СФЕРЕ ЭКСПОРТА-ИМПОРТА ГАЗА; Б) ЭЛЕКТРОСНАБЖЕНИЕ; И В) ВОДНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ СВЯЗЬ.

только 0,5 млрд. куб. м из общего объема 33 млрд. куб. м газа для собственного потребления, а остальная часть будет поставлена в Пакистан и Индию.² Все туркменские информационные агентства неоднократно сообщают о прогрессе на строительных площадках и перспективах, которые проект принесет в регион. Лидеры всех четырех стран приняли участие в церемонии закладки туркменского участка в декабре 2015 года.³ Однако истинное намерение заинтересованных сторон еще не подвергалось серьезным испытаниям.

Иран обеспокоен проектом ТАПИ, особенно в свете недавних разно-

² Inter-Ministerial Commission for Energy, "Coordinating Meeting Minutes," May 6, 2015, 6

<https://drive.google.com/a/mylaurier.ca/file/d/0B6zIl-vXJys8dMFAxQk1OQVBoUkU/view>.

³ Elena Kosolapova, "Turkmenistan starts TAPI gas pipeline construction," TREND News Agency, December 13, 2015 <http://en.trend.az/business/energy/2468990.html>.

kept by Afghanistan will make it less dependent on Iranian electricity and financial support.

Electric Power Trading Dynamics

The status of electric power exporter to Afghanistan is another common feature that both Iran and Turkmenistan share with each other. Despite having rich for energy resources neighbors, Afghanistan is the least energy-secure country in the region. Turkmenistan and Iran do not have direct competing interests in regards to electric power supplies to Afghanistan at this stage, since the volume of exported electricity from both sides is insignificant. However, Turkmenistan is planning to boost its power supply to Afghanistan, which will diminish the importance of Iran in the relations with its eastern neighbor. This type of a scenario is definitely not in the interests of Iran.

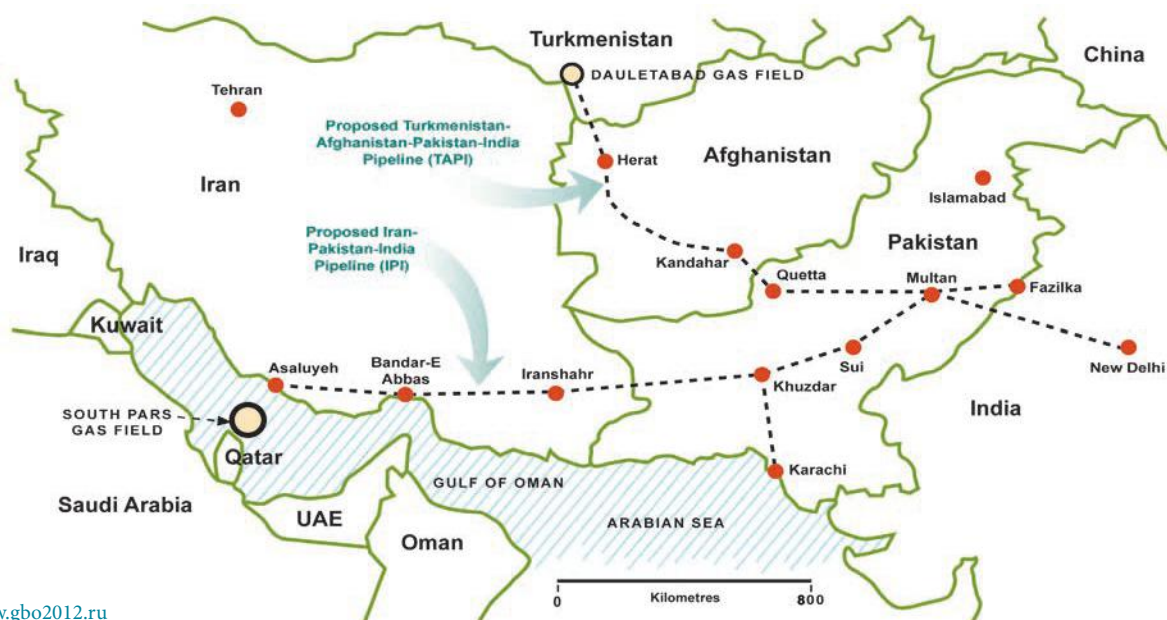
THE COMPETING PROJECT FROM THE IRANIAN SIDE IS THE IRAN-PAKISTAN-INDIA (IPI) GAS PIPELINE.

КОНКУРИРУЮЩИМ ПРОЕКТОМ С ИРАНСКОЙ СТОРОНЫ ЯВЛЯЕТСЯ ГАЗОПРОВОД ИРАН-ПАКИСТАН-ИНДИЯ (ИПИ).

гласий с Туркменистаном. Для удовлетворения своих энергетических потребностей на северных территориях Ирану всегда было выгоднее импортировать туркменский газ. Туркменистан экспортирует в Иран около 6-8 млрд. куб. м газа через два трубопровода (трубопровод Корпедже-Курт-Кай и Даулетабад-Сарахс-Хангиран). Вследствие недавних споров о цене и задолженности за газ, с 4 января 2017 года Туркменистан прекратил экспорт на иранский газовый рынок. Со строительством ТАПИ весь запас туркменского газа после удовлетворения спроса со стороны Китая будет направляться в Пакистан и Индию. В результате Иран потеряет туркменский газ и вместе с тем такие энергетические рынки, как Пакистан и Индия. Более того, заработанные транзитные пошлины и определенный объем газа в Афганистане сделают его менее зависимым от иранской электроэнергетики и финансовой

www.gbo2012.ru

The demand for electricity in Afghanistan is gradually increasing and these countries are the only suppliers to the Western Power System. If in 2006 there were nine isolated electric grids, now there are only three. The West Power System with Herat as the major load center, which receives power supplies from Turkmenistan and Iran is divided into:

- Herat system linking the Herat Zone with Iran and Turkmenistan (132kV, 110kV); and,
- Turkmenistan system linking Herat, Faryab, Jawojan, Sar-e-Pul and Andkhoy (110kV).⁴

On January 28, 2013, Iran and Afghanistan, represented by the Iranian Energy Minister, Majid Namjoo, and the Afghan Energy and Water Minister, Mohammad Ismail Khan, signed an agreement to strengthen their cooperation in the power supply and water sectors. It was agreed that Iran would slowly increase electricity export to Herat, Nimrooz and Farah

⁴ Da Afghanistan Breshna Sherkat, "Progress in the Energy Sector of Afghanistan," September 2, 2015, http://aeic.af/assets/presentation_files/f81759ede542a29c6e8f060dc202ff6b.pdf.

AS A RESULT, IRAN WILL LOSE TURKMEN GAS AND SUCH ENERGY MARKETS AS PAKISTAN AND INDIA AT THE SAME TIME.

В РЕЗУЛЬТАТЕ ИРАН ПОТЕРЯЕТ ТУРКМЕНСКИЙ ГАЗ И ВМЕСТЕ С ЭТИМИ ТАКИМИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ РЫНКАМИ, КАК ПАКИСТАН И ИНДИЯ.

поддержки.

Динамика торговли электроэнергией

Статус экспортера электроэнергии в Афганистан – еще одна общая черта, которую разделяют между собой Иран и Туркменистан. Несмотря на наличие богатых на энергоресурсы соседей, Афганистан является наиболее уязвимым государством в регионе в вопросах энергетической безопасности. На данном этапе у Туркменистана и Ирана нет прямых конкурирующих интересов в отношении поставок электроэнергии в Афганистан, поскольку объем экспортируемой электроэнергии с обеих сторон незначителен. Однако, Туркменистан планирует увеличить энергоснабжение Афганистана, что уменьшит значение Ирана в отношениях с его восточным соседом. Этот тип сценария определенно не отвечает интересам Ирана.

Спрос на электроэнергию в Афганистане постепенно увеличивается, и эти страны являются единственными поставщиками в Западную энергосистему. Если в 2006 году было девять изолированных электрических сетей, то сейчас их

provinces in the Western part of Afghanistan.⁵ No major extension has taken place so far.

Turkmenistan exports around 15 percent (2.8 billion kWh annually) of its overall electricity production.⁶ However, due to the limited capacity of the power transmission lines, electricity supplies from Turkmenistan to Afghanistan is currently quite low. At the same time, counting on its rapidly growing power production capacity, Afghanistan and Turkmenistan signed a power purchase and sales agreement for the period of 2015–2028 with the initial power supply of 300 MW on November 6, 2015.⁷ The capacity might even further expand in the future. Once Turkmenistan becomes the largest supplier of electric power to the

⁵ "Iran, Afghanistan sign energy cooperation agreement," Afghan Voice Agency, January 28, 2013 <http://www.avapress.com/vd Cip5aw.t1ayv2lict.html>.

⁶ "Turkmenistan to increase electricity export," Gas and Oil Connections, August 3, 2015 <http://www.gasandoil.com/oilaround/energy/04774b29a56227b616212d9d5995bfff7>

⁷ Asian Development Bank, "Proposed Multi-tranche Financing Facility Islamic Republic of Afghanistan: Energy Supply Improvement Investment Program," November 2015, 2, <http://www.adb.org/sites/default/files/project-document/176563/47282-001-rrp.pdf>.

TURKMENISTAN IS PLANNING TO BOOST ITS POWER SUPPLY TO AFGHANISTAN, WHICH WILL DIMINISH THE IMPORTANCE OF IRAN IN THE RELATIONS WITH ITS EASTERN NEIGHBOR. THIS TYPE OF A SCENARIO IS DEFINITELY NOT IN THE INTERESTS OF IRAN.

ТУРКМЕНИСТАН ПЛАНИРУЕТ УВЕЛИЧИТЬ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЕ АФГАНИСТАНА, ЧТО УМЕНЬШИТ ЗНАЧЕНИЕ ИРАНА В ОТНОШЕНИЯХ С ЕГО ВОСТОЧНЫМ СОСЕДОМ. ЭТОТ ТИП СЦЕНАРИЯ ОПРЕДЕЛЕННО НЕ ОТВЕЧАЕТ ИНТЕРЕСАМ ИРАНА.

всего три. Западная энергосистема, основным центром загрузки которой является Герат, получающий электричество из Туркменистана и Ирана, подразделяется на:

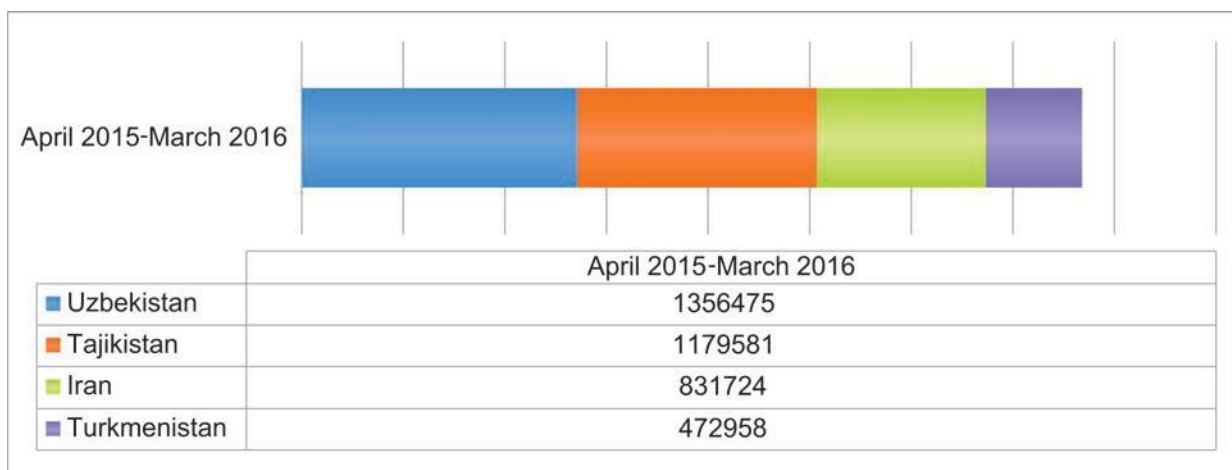
- Гератскую систему, связывающую Гератскую зону с Ираном и Туркменистаном (132 кВ, 110 кВ); а также,
- Туркменистанскую систему, связывающую Герат, Фарьяб, Явоян, Сар-е-Пул и Андхой (110 кВ).⁴

28 января 2013 года Иран и Афганистан, в лице Министра энергетики Ирана Маджида Намджо и Министра энергетики и водных ресурсов Афганистана Мохаммада Исмаила Хана, подписали соглашение об укреплении их сотрудничества в секторе электроснабжения и водоснабжения. Было решено, что Иран будет постепенно увеличивать экспорт электроэнергии в провинции Герат, Нимруз и Фарах в западной части Афганистана. До сих пор никакого значительного расширения не было достигнуто.

⁴ Da Afghanistan Breshna Sherkat, "Progress in the Energy Sector of Afghanistan," September 2, 2015, http://aeic.af/assets/presentation_files/f81759ede542a29c6e8f060dc202ff6b.pdf.

Figure 1 : Electric power import balance by countries

Таблица 1 : Баланс импорта электроэнергии по странам

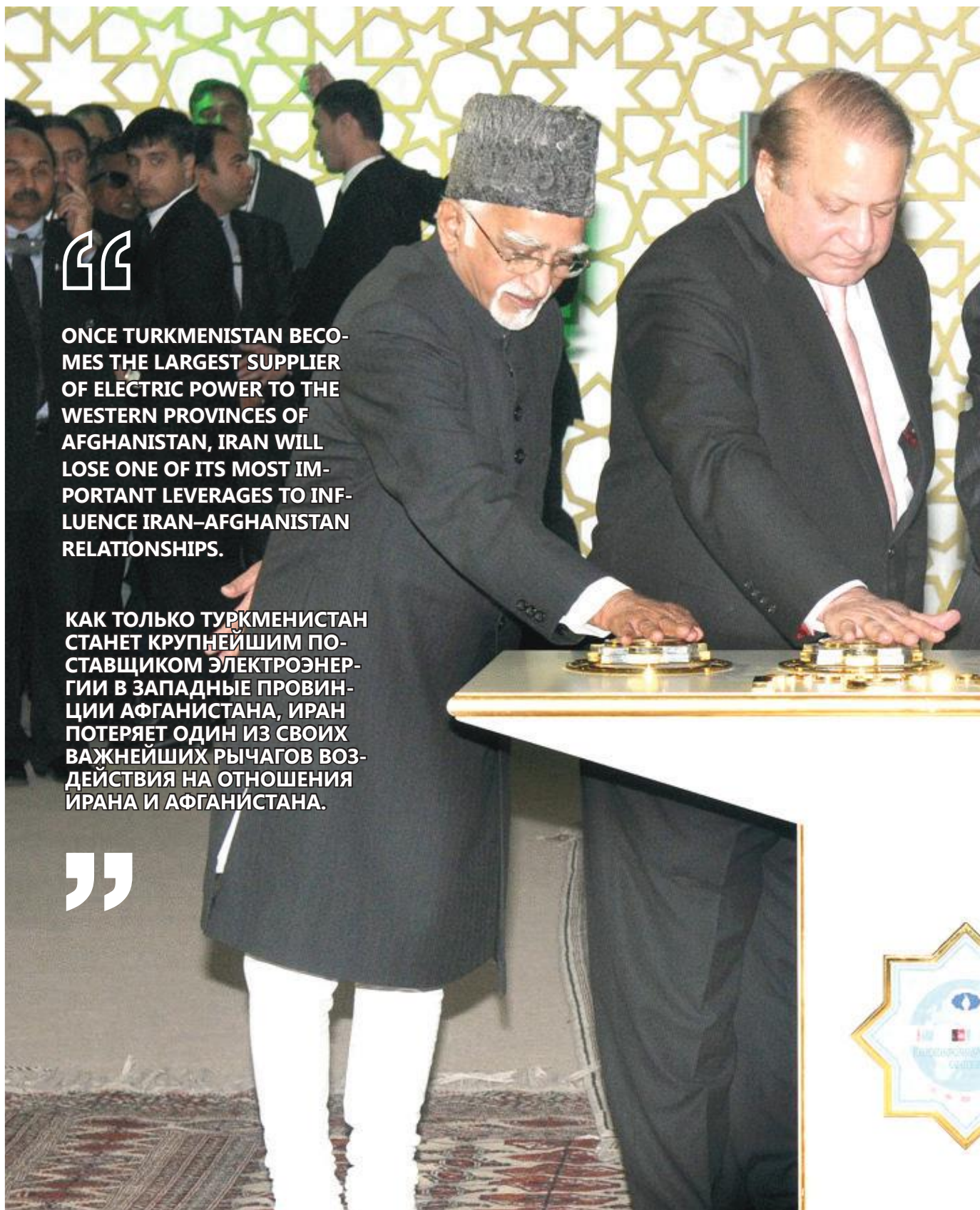
Source: Inter-Ministerial Commission for Energy, "Electricity Imports," ICE website, <https://sites.google.com/site/iceafghanistan/electricity-supply/electricity-imports>
 Источник: Межминистерская комиссия по энергетике, «Импорт электроэнергии», веб-сайт ICE, <https://sites.google.com/site/iceafghanistan/electricity-supply/electricity-imports>

“

ONCE TURKMENISTAN BECOMES THE LARGEST SUPPLIER OF ELECTRIC POWER TO THE WESTERN PROVINCES OF AFGHANISTAN, IRAN WILL LOSE ONE OF ITS MOST IMPORTANT LEVERAGES TO INFLUENCE IRAN-AFGHANISTAN RELATIONSHIPS.

КАК ТОЛЬКО ТУРКМЕНИСТАН СТАНЕТ КРУПНЕЙШИМ ПОСТАВЩИКОМ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ В ЗАПАДНЫЕ ПРОВИНЦИИ АФГАНИСТАНА, ИРАН ПОТЕРЯЕТ ОДИН ИЗ СВОИХ ВАЖНЕЙШИХ РЫЧАГОВ ВОЗДЕЙСТВИЯ НА ОТНОШЕНИЯ ИРАНА И АФГАНИСТАНА.

”

www.urdu.siasat.com

Western provinces of Afghanistan, Iran will lose one of its most important leverages to influence Iran–Afghanistan relationships. This may result in Iran’s inability to affect water–energy nexus relationships with Afghanistan, which currently threatens interests of the former.

Water – Energy Nexus Interactions Threaten Interests of Major Energy Suppliers

The above–mentioned electric power transmission infrastructure was built with the support of the international donors. The initial idea was to connect devastated by war Afghanistan to the sources of energy as soon as possible. Central Asian suppliers and Iran were the closest sources of energy. However, now when Afghanistan is linked to external electricity suppliers and receives up to 80 percent of the total consumption, authorities worry about such an extensive dependence. New energy policy priority of the country aims to develop domestic energy resources. Having limited fossil fuel reserves and being largely a mountainous country with tremendous water resources, Afghan authorities are counting on the development of its hydropower potential. However, both Iran and Turkmenistan are concerned about Afghanistan’s intentions to build dams, which will most likely interrupt the water supply balance to its downstream neighbors.

There are six large rivers in Afghanistan and five of them are transboundary. Management of the transboundary rivers requires consent from all littoral states in the form of intergovernmental agreements. Up to today there is only one agreement signed back in 1973 between Iran and Afghanistan—Helmand River Treaty. Thus, this area of foreign policy in the intergovernmental relations is highly unregulated and is already leading to tensions.

UP TO TODAY THERE IS ONLY ONE AGREEMENT SIGNED BACK IN 1973 BETWEEN IRAN AND AFGHANISTAN—HELMAND RIVER TREATY. THUS, THIS AREA OF FOREIGN POLICY IN THE INTERGOVERNMENTAL RELATIONS IS HIGHLY UNREGULATED AND IS ALREADY LEADING TO TENSIONS.

НА СЕГОДНЯШНИЙ ДЕНЬ СУЩЕСТВУЕТ ТОЛЬКО ОДНО СОГЛАШЕНИЕ, ПОДПИСАННОЕ В 1973 ГОДУ МЕЖДУ ИРАНОМ И АФГАНИСТАНОМ – ДОГОВОР О РЕКЕ ГИЛЬМЕНД. ТАКИМ ОБРАЗОМ, ЭТА СФЕРА ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ В МЕЖПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫХ ОТНОШЕНИЯХ КРАЙНЕ НЕРЕГУЛИРУЕМА И УЖЕ ПРИВОДИТ К НАПРЯЖЕННОСТИ.

Туркменистан экспортирует около 15% (2,8 млрд. кВтч в год) от общего производства электроэнергии. Однако, из-за ограниченной пропускной способности линий электропередачи, поставки электроэнергии из Туркменистана в Афганистан в настоящее время довольно низки. В то же время, рассчитывая на быстро растущие мощности по производству электроэнергии, 6 ноября 2015 г. Афганистан и Туркменистан подписали договор купли-продажи электроэнергии на период 2015–2028 гг. с начальным энергообеспечением в 300 МВт. В будущем мощность может даже увеличиться. Как только Туркменистан станет крупнейшим поставщиком электроэнергии в западные провинции Афганистана, Иран потеряет один из своих важнейших рычагов воздействия на отношения Ирана и Афганистана. Это может привести к неспособности Ирана повлиять на отношения с Афганистаном в водно-энергетической сфере, что в настоящее время угрожает интересам Ирана.

Взаимодействия в водно-энергетической сфере угрожают интересам крупных поставщиков энергии

Вышеупомянутая инфраструктура для транспортировки электроэнергии была построена при поддержке международных доноров. Первоначальная идея заключалась в том, чтобы как можно скорее подключить опустошенный войной Афганистан к источникам энергии. Центральноазиатские поставщики и Иран были ближайшими источниками энергии. Однако теперь, когда Афганистан связан с внешними поставщиками электроэнергии и получает до 80 процентов от общего потребления, власти беспокоятся о такой высокой зависимости. Приоритет новой энергетической политики страны направлен на развитие внутренних энергетических ресурсов. Имея ограниченные запасы ис-

There is a conflict of interests between Afghanistan and Iran over the Salma hydro-power dam located on the Hari River in Chishti Sharif District of Herat province bordering with Iran. There had been several attempts to block the construction processes of the dam and Iran is currently using its economic leverage not to let Afghan authorities use the dam in a way that affects the reliability of water supplies. Another conflicting project is the Kamal Khan Dam in Nimroz province. In the Farah province, Iran is against construction of Abad Dam.⁸

To block these initiatives, Iran is using its economic and energy leverage over Afghanistan. Iran exports both electricity and diesel fuels to its Afghan neighbors. Iran is also actively engaged in the construction of road infrastructure, border stations, and other facilities. Official representatives of the two countries

⁸Alireza Nader, Ali G. Scotten, Ahmad Idrees Rahmani, Robert Stewart, Leila Mahnad, "Iran's Influence in Afghanistan Implications for the U.S. Drawdown," National Security Research Division, 2014, 18, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR600/RR616/RAND_RR616.pdf

копаемого топлива и будучи в значительной степени горной страной с огромными водными ресурсами, власти Афганистана рассчитывают на развитие своего гидроэнергетического потенциала. Однако Иран и Туркменистан обеспокоены намерениями Афганистана построить плотины, что, скорее всего, прервет баланс водоснабжения соседей, расположенных ниже по течению.

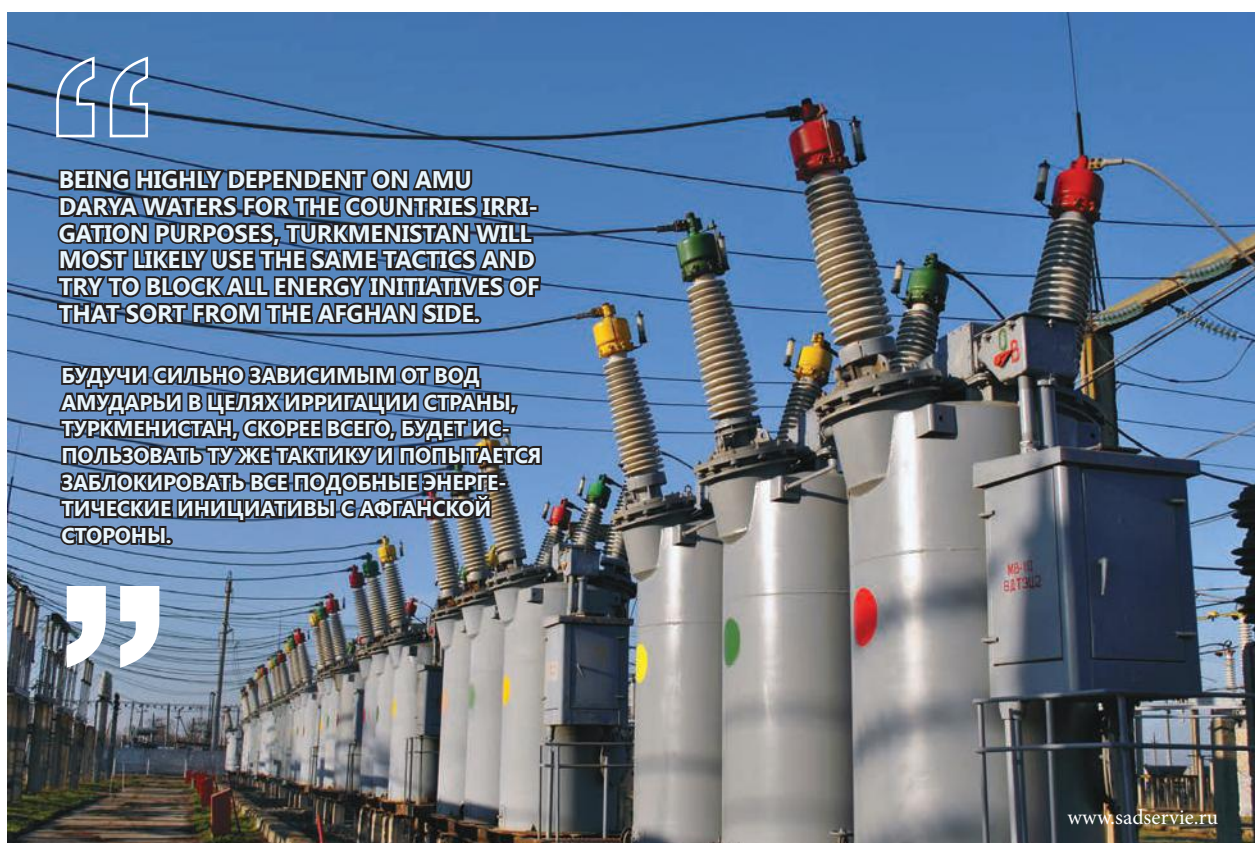
В Афганистане имеется шесть крупных рек, и пять из них являются трансграничными. Для управления трансграничными реками требуется согласие всех прибрежных государств в форме межправительственных соглашений. На сегодняшний день существует только одно соглашение, подписанное в 1973 году между Ираном и Афганистаном – Договор о реке Гильменд. Таким образом, эта сфера внешней политики в межправительственных отношениях крайне нерегулируема и уже приводит к напряженности.

Существует конфликт интересов меж-

BEING HIGHLY DEPENDENT ON AMU DARYA WATERS FOR THE COUNTRIES IRRIGATION PURPOSES, TURKMENISTAN WILL MOST LIKELY USE THE SAME TACTICS AND TRY TO BLOCK ALL ENERGY INITIATIVES OF THAT SORT FROM THE AFGHAN SIDE.

БУДУЧИ СИЛЬНО ЗАВИСИМЫМ ОТ ВОД АМУДАРЬИ В ЦЕЛЯХ ИРРИГАЦИИ СТРАНЫ, ТУРКМЕНИСТАН, СКОРЕЕ ВСЕГО, БУДЕТ ИСПОЛЬЗОВАТЬ ТУ ЖЕ ТАКТИКУ И ПОПЫТАЕТСЯ ЗАБЛОКИРОВАТЬ ВСЕ ПОДОБНЫЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ ИНИЦИАТИВЫ С АФГАНСКОЙ СТОРОНЫ.

meet regularly to discuss the potential expansion of bilateral economic cooperation.⁹ On top of that, Iran is maintaining close ties with Afghanistan's Tajik and Hazara people in the bordering regions. It provided financial support of up to 500 million USD for the development of the country and is considered to be one of the major trading partners of Afghanistan.¹⁰

Within its energy sector development policy, Afghan authorities aim to build a number of medium and large size hydropower plants. The Upper Amu hydropower project, for instance, is projected to be built on the Pyanj River, which flows into Amu Darya river that nourishes Turkmenistan—the last country along the stream. Being highly dependent on Amu Darya waters for the countries irrigation purposes, Turkmenistan will most likely use

ду Афганистаном и Ираном по вопросу гидроэлектростанции Салма, которая расположена на реке Хари в районе Чишти-Шариф Гератской области, граничащей с Ираном. Было несколько попыток заблокировать процесс строительства плотины, и в настоящее время Иран использует свои экономические рычаги, чтобы не позволить афганским властям использовать плотину так, что это повлияет на надежность водоснабжения. Другим противоречивым проектом является плотина Камал-Хан в провинции Нимроз. В провинции Фарах Иран выступает против строительства Абадской плотины.⁸

Чтобы блокировать эти инициативы, Иран использует свои экономические и энергетические рычаги воздействия на Афганистан. Иран экспортирует электроэнергию и дизельное топливо своим аф-

⁹"Iran, Afghanistan Discuss Expansion of Energy Cooperation," FARS News Agency, January 7, 2015, <http://en.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13931017000303>

¹⁰Alireza Nader, Ali G. Scotten, Ahmad Idrees Rahmani, Robert Stewart, Leila Mahnad, "Iran's Influence in Afghanistan Implications for the U.S. Drawdown," 5.

⁸Alireza Nader, Ali G. Scotten, Ahmad Idrees Rahmani, Robert Stewart, Leila Mahnad, "Iran's Influence in Afghanistan Implications for the U.S. Drawdown," National Security Research Division, 2014, 18, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR600/RR616/RAND_RR616.pdf

the same tactics and try to block all energy initiatives of that sort from the Afghan side.

So, in the absence of water treaties with the neighboring countries, development of hydropower potential of Afghanistan may lead to a conflict of interests with its major suppliers of energy resources, such as Iran and Turkmenistan. In this regards, the interests of both Iran and Turkmenistan are in line to pressure Afghanistan on the issue of domestic hydropower development. If in the gas supply relations, Afghan authorities can play Turkmenistan against Iran, in the water-energy nexus Afghanistan has no allies at all. It does not mean that Afghanistan must give up all its major hydropower projects. Yet, Afghan authorities should be careful in promoting initiatives capable of damaging relationships with its neighbors.

References / Используемые источники

1. Damir Kaletovic, "Iran May Cancel \$7B Pipeline Project With Pakistan," OilPrice.com, January 27, 2017 <http://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Iran-May-Cancel-7B-Pipeline-Project-With-Pakistan.html>
2. Inter-Ministerial Commission for Energy, "Coordinating Meeting Minutes," May 6, 2015, 6 <https://drive.google.com/a/mylaurier.ca/file/d/0B6zlvXJyS8dMFAxQk1OQVBoUkU/view>
3. Elena Kosolapova, "Turkmenistan starts TAPI gas pipeline construction," TREND News Agency, December 13, 2015 <http://en.trend.az/business/energy/2468990.html>
4. Da Afghanistan Breshna Sherkat, "Progress in the Energy Sector of Afghanistan," September 2, 2015, http://aeic.af/assets/presentation_files/f81759ede542a29c6e8f060dc202ff6b.pdf
5. "Iran, Afghanistan sign energy cooperation agreement," Afghan Voice Agency, January 28, 2013 <http://www.avapress.com/vdci-p5aw:t1ayv2lic.html>
6. "Turkmenistan to increase electricity export," Gas and Oil Connections, August 3, 2015 <http://www.gasandoil.com/oilaround/energy/04774b29a56227b616212d9d5995bfff>
7. Asian Development Bank, "Proposed Multitranch Financing Facility Islamic Republic of Afghanistan: Energy Supply Improvement Investment Program," November 2015, 2, <http://www.adb.org/sites/default/files/project-document/176563/47282-001-r-rp.pdf>
8. Alireza Nader, Ali G. Scotten, Ahmad Idrees Rahmani, Robert Stewart, Leila Mahnad, "Iran's Influence in Afghanistan Implications for the U.S. Drawdown," National Security Research Division, 2014, 18, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR600/RR616/RAND_RR616.pdf
9. "Iran, Afghanistan Discuss Expansion of Energy Cooperation," FARS News Agency, January 7, 2015, <http://en.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13931017000303>
10. Alireza Nader, Ali G. Scotten, Ahmad Idrees Rahmani, Robert Stewart, Leila Mahnad, "Iran's Influence in Afghanistan Implications for the U.S. Drawdown," 5

ганским соседям, также активно участвует в строительстве дорожной инфраструктуры, пограничных станций и других объектов. Официальные представители двух стран регулярно встречаются для обсуждения потенциального расширения двустороннего экономического сотрудничества.⁹ Кроме того, Иран поддерживает тесные связи с таджикским и хазарским населением Афганистана в приграничных регионах. Иран предоставил финансовую поддержку в размере до 500 млн. долларов США для развития страны и считается одним из основных торговых партнеров Афганистана.¹⁰

В рамках своей политики развития энергетического сектора, власти Афганистана стремятся построить ряд средних и крупных гидроэлектростанций. Например, проект гидроэлектростанции «Верхний Аму», по прогнозам, будет построен на реке Пяндж, впадающей в реку Амударья, которая питает Туркменистан – последнюю страну вдоль реки. Будучи сильно зависимым от вод Амударьи в ирригации страны, Туркменистан, скорее всего, будет использовать ту же тактику и попытается заблокировать все подобные энергетические инициативы с афганской стороны.

Таким образом, из-за отсутствия водных соглашений с соседними странами развитие гидроэнергетического потенциала Афганистана может привести к конфликту интересов со своими основными поставщиками энергоресурсов, такими как Иран и Туркменистан. В этом отношении интересы Ирана и Туркменистана совпадают касательно возможного давления на Афганистан в вопросе развития гидроэнергетики в стране. Если в отношениях с поставками газа афганские власти могут использовать Туркменистан против Ирана, то в водно-энергетическом вопросе Афганистан вообще не имеет союзников. Это не означает, что Афганистан должен отказаться от всех своих крупных гидроэнергетических проектов. Однако, афганские власти должны проявлять осторожность в продвижении инициатив, способных нанести ущерб отношениям с соседями.

⁹"Iran, Afghanistan Discuss Expansion of Energy Cooperation," FARS News Agency, January 7, 2015, <http://en.farsnews.com/newstext.aspx?nn=13931017000303>

¹⁰Alireza Nader, Ali G. Scotten, Ahmad Idrees Rahmani, Robert Stewart, Leila Mahnad, "Iran's Influence in Afghanistan Implications for the U.S. Drawdown," 5.

THE IAEA LOW ENRICHED URANIUM BANK TO OPEN IN KAZAKHSTAN BY SEPTEMBER 2017

DAUREN ABEN

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
SENIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
СТАРШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

БАНК НИЗКООБОГАЩЕННОГО УРАНА МАГАТЭ ОТКРОЕТСЯ В КАЗАХСТАНЕ К СЕНТЯБРЮ 2017 ГОДА

Speaking on March 6, 2017 to the Board of Governors of the International Atomic Energy Agency (IAEA), Yukiya Amano, IAEA Director General, announced that the IAEA Low Enriched Uranium (LEU) Storage Facility in Kazakhstan was scheduled to be constructed and launched by September 2017 (Amano, 2017). When put into operation, the LEU storage facility (also known as the LEU, or nuclear fuel, bank) will host a reserve of LEU, which is a basic component of nuclear fuel for civilian reactors. The bank will provide IAEA member states with guaranteed access to nuclear fuel in case they cannot obtain LEU on the global commercial market or through any other legitimate means. The LEU facility is considered to be an assurance of supply mechanism of last resort and is not intended to disrupt free market competition nor limit rights of the IAEA member states to peaceful uses of atomic energy. To have access to this non-discriminatory mechanism, member states must be in full compliance with their nonproliferation obligations.

In recent years, establishing equitable multinational control of the nuclear fuel cycle has been high on the international agenda due to the continuing development of nuclear energy and efforts to strengthen the nuclear nonproliferation regime. While every state has an inalienable right to develop peaceful atomic energy, there is an increased risk that fuel-cycle capabilities could be used by

Выступая 6 марта 2017 года перед Советом управляющих Международного агентства по атомной энергии (МАГАТЭ), генеральный директор МАГАТЭ Юкия Аmano объявил, что завершение строительства и запуск хранилища низкообогащенного урана (НОУ) МАГАТЭ в Казахстане планируется к сентябрю 2017 года (Аmano, 2017). После ввода в эксплуатацию в хранилище НОУ (также известном как банк НОУ или ядерного топлива) будет размещен запас НОУ, который является основным компонентом ядерного топлива для гражданских реакторов. Банк предоставит государствам-членам МАГАТЭ гарантированный доступ к ядерному топливу в том случае, если они не смогут приобрести НОУ на мировом коммерческом рынке или посредством любых других законных средств. Хранилище НОУ рассматривается как механизм обеспечения поставок в исключительных обстоятельствах, и его деятельность не направлена на нарушение свободной рыночной конкуренции либо на ограничение прав государств-членов МАГАТЭ на мирное использование атомной энергии. Чтобы иметь доступ к этому недискриминационному механизму, государства-члены должны полностью соблюдать свои обязательства по нераспространению.

В последние годы установление справедливого многонационального контроля над ядерным топливным циклом занимает важное место в международной повестке дня в связи с продолжаю-

some nations or subnational groups to divert sensitive nuclear technology and materials to military purposes. Understanding security risks stemming from such a diversion, the international community has been searching for innovative solutions that, combined with a traditional system of nonproliferation safeguards, will help address nuclear power needs and at the same time enhance the global nuclear security system.

One of several multilateral approaches to the nuclear fuel cycle under consideration was a proposal by the Nuclear Threat Initiative (NTI), a U.S. nongovernmental foundation dedicated to reducing threats from nuclear, radiological, biological and chemical weapons, to create an international nuclear fuel bank under the auspices of the IAEA. The NTI proposal gained momentum in September 2006, when American business magnate Warren Buffett made an initial \$50 million contribution for the fuel bank plan. Subsequently, the

THE IAEA LOW ENRICHED URANIUM STORAGE FACILITY IN KAZAKHSTAN IS SCHEDULED TO BE CONSTRUCTED AND LAUNCHED BY SEPTEMBER 2017.

ЗАВЕРШЕНИЕ СТРОИТЕЛЬСТВА И ЗАПУСК ХРАНИЛИЩА НИЗКОБОГАЩЕННОГО УРАНА МАГАТЭ В КАЗАХСТАНЕ ПЛАНИРУЕТСЯ К СЕНТЯБРЮ 2017 ГОДА.

щимся развитием ядерной энергетики и усилиями по укреплению режима ядерного нераспространения. Хотя каждое государство имеет неотъемлемое право на развитие мирной атомной энергетики, существует повышенный риск того, что некоторые страны или негосударственные субъекты могут использовать возможности топливного цикла для переключения чувствительных ядерных технологий и материалов на военные цели. Понимая риски безопасности, связанные с таким переключением, международное сообщество искало инновационные решения, которые в сочетании с традиционной системой гарантий в области нераспространения помогли бы удовлетворить потребности в ядерной энергии и в то же время укрепить глобальную систему ядерной безопасности.

Одним из нескольких многосторонних подходов к ядерному топливному ци-

“

A PROPOSAL BY THE NUCLEAR THREAT INITIATIVE TO CREATE AN INTERNATIONAL NUCLEAR FUEL BANK UNDER THE AUSPICES OF THE IAEA WAS ONE OF SEVERAL MULTILATERAL APPROACHES TO THE NUCLEAR FUEL CYCLE UNDER CONSIDERATION.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ «ИНИЦИАТИВЫ ПО СОКРАЩЕНИЮ ЯДЕРНОЙ УГРОЗЫ» ПО СОЗДАНИЮ МЕЖДУНАРОДНОГО БАНКА ЯДЕРНОГО ТОПЛИВА ПОД ЭГИДОЙ МАГАТЭ БЫЛО ОДНИМ ИЗ НЕСКОЛЬКИХ МНОГОСТОРОННИХ ПОДХОДОВ К ЯДЕРНОМУ ТОПЛИВНОМУ ЦИКЛУ, НАХОДИВШИХСЯ НА РАССМОТРЕНИИ.

”

www.financialtribune.com

United States, Norway, the United Arab Emirates, the European Union, Kuwait and Kazakhstan made financial contributions of approximately \$100 million, thus, helping to raise additional money necessary to establish and operate the LEU bank (NTI, 2017). A total of \$150 million provided by the donors is estimated to cover costs for the first 10 years of LEU bank's activities, while no funds from the IAEA's regular budget will be allocated for this purpose.

Kazakhstan announced its willingness to host an international nuclear fuel bank in April 2009. President of Kazakhstan Nursultan Nazarbayev made this initiative public speaking at a joint press conference with visiting Iranian President Mahmoud Ahmadinejad in the Akorda presidential residence in Astana. As Nazarbayev stated, Kazakhstan would be an appropriate place for such a depository: "If such a nuclear fuel bank were to be created, Kazakhstan would be ready to consider hosting it on its territory as an NPT signatory and as a country that voluntarily renounced nuclear weapons" (Akorda, 2009). In December

THE LEU BANK WILL BE OWNED AND CONTROLLED BY THE IAEA, AND KAZAKHSTAN WILL BE RESPONSIBLE FOR THE MAINTENANCE, SAFETY AND SECURITY OF THE FACILITY.

БАНК НОУ БУДЕТ НАХОДИТЬСЯ В СОБСТВЕННОСТИ И ПОД КОНТРОЛЕМ МАГАТЭ, А КАЗАХСТАН БУДЕТ ОТВЕЧАТЬ ЗА СОДЕРЖАНИЕ, ОХРАНУ И БЕЗОПАСНОСТЬ ОБЪЕКТА.

клубу, находившихся на рассмотрении, было предложение американского неправительственного фонда «Инициатива по сокращению ядерной угрозы» (NTI), деятельность которого направлена на сокращение угроз от ядерного, радиологического, биологического и химического оружия, по созданию международного банка ядерного топлива под эгидой МАГАТЭ. Предложение NTI получило развитие в сентябре 2006 года, когда американский бизнес-магнат Уоррен Баффет внес первоначальный взнос в размере 50 млн. долларов на осуществление плана по созданию банка. Впоследствии США, Норвегия, Объединенные Арабские Эмираты, Европейский союз, Кувейт и Казахстан внесли финансовые взносы в размере приблизительно 100 млн. долларов, что позволило собрать дополнительные деньги, необходимые для создания и эксплуатации банка НОУ (NTI, 2017). Согласно оценкам, предоставленная донорами сумма, равная 150 млн. долларов, покрывает расходы за первые 10 лет деятельности банка НОУ,

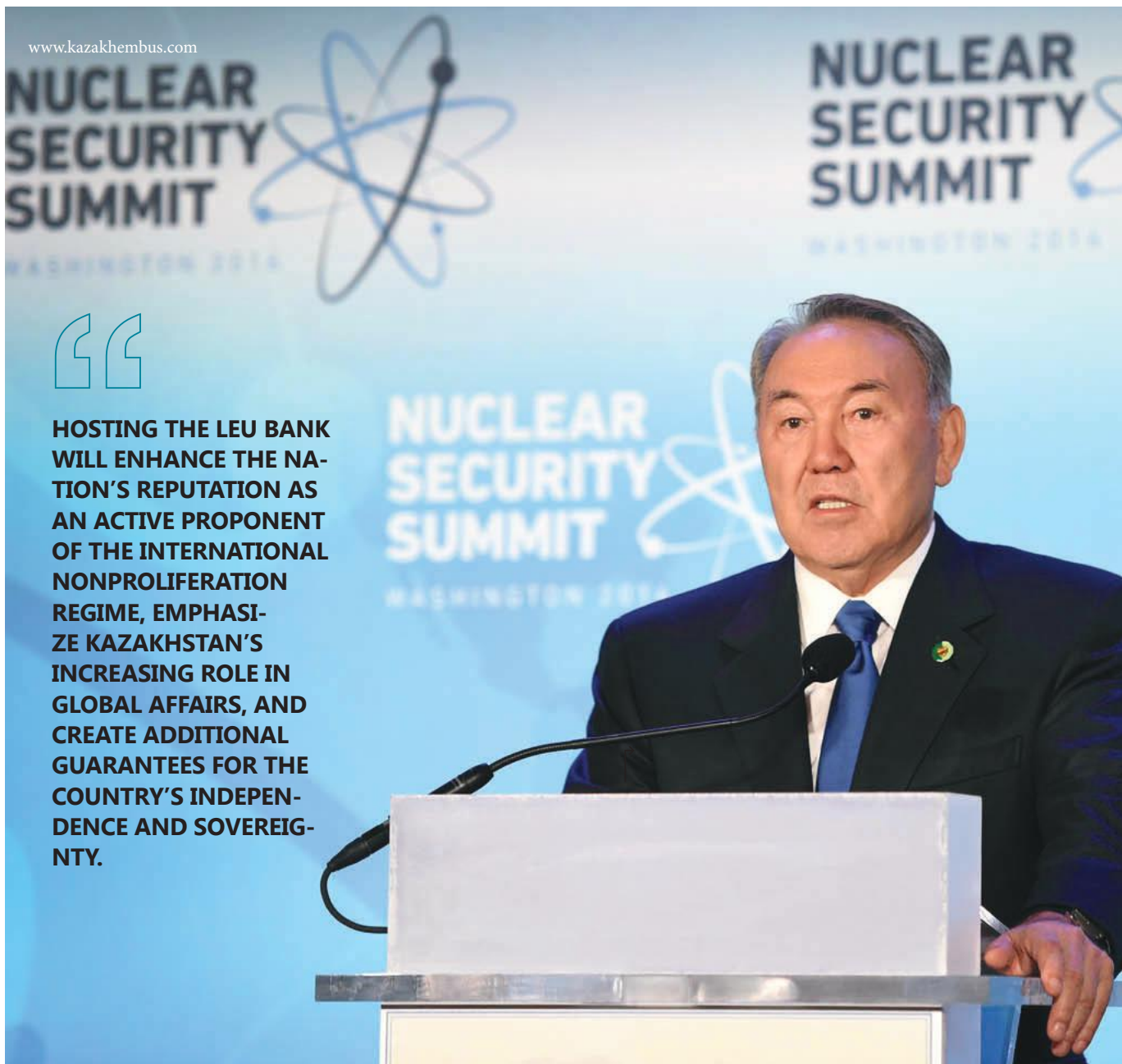

2010, the IAEA Board of Governors authorized the opening of the LEU bank, and in July 2011, Kazakhstan officially offered to host the bank. For the following four years, the IAEA and Kazakhstan negotiated the LEU bank's legal framework and technical details, and in August 2015, the parties signed a host state agreement, governing the establishment and operation of the bank. In accordance with the agreement ratified by Kazakhstan in December 2016, the LEU Bank will be owned and controlled by the IAEA, and Kazakhstan will be responsible for the maintenance, safety and security of the facility. The bank will be located at the Ulba Metallurgical Plant in Oskemen and store a physical reserve of up to 90 metric tons of LEU, sufficient to run a 1,000 MWe light-water reactor (IAEA, 2017).

The key factors that determined the choice of Kazakhstan as the host of the LEU bank include country's international reputation, strong nonproliferation record, existing nuclear infrastructure, and strategic relations with the major powers. These factors translate into a number of bene-

в то время как каких-либо средств из регулярного бюджета МАГАТЭ на эти цели выделяться не будет.

Казахстан объявил о своей готовности принять международный банк ядерного топлива в апреле 2009 года. Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев публично выступил с этой инициативой в президентской резиденции Акorda на совместной пресс-конференции с находившимся с визитом в Астане президентом Ирана Махмудом Ахмадинежадом. Как заявил Назарбаев, Казахстан стал бы подходящим местом для такого хранилища: «Если будет создан банк ядерного топлива, мы могли бы рассмотреть возможность размещения его у нас, как в стране, подписавшей Договор о нераспространении и добровольно отказавшейся от ядерного оружия» (Акorda, 2009). В декабре 2010 года Совет управляющих МАГАТЭ санкционировал открытие банка НОУ, а в июле 2011 года Казахстан официально предложил разместить банк на своей территории. В течение следующих четы-

www.kazakhembus.com

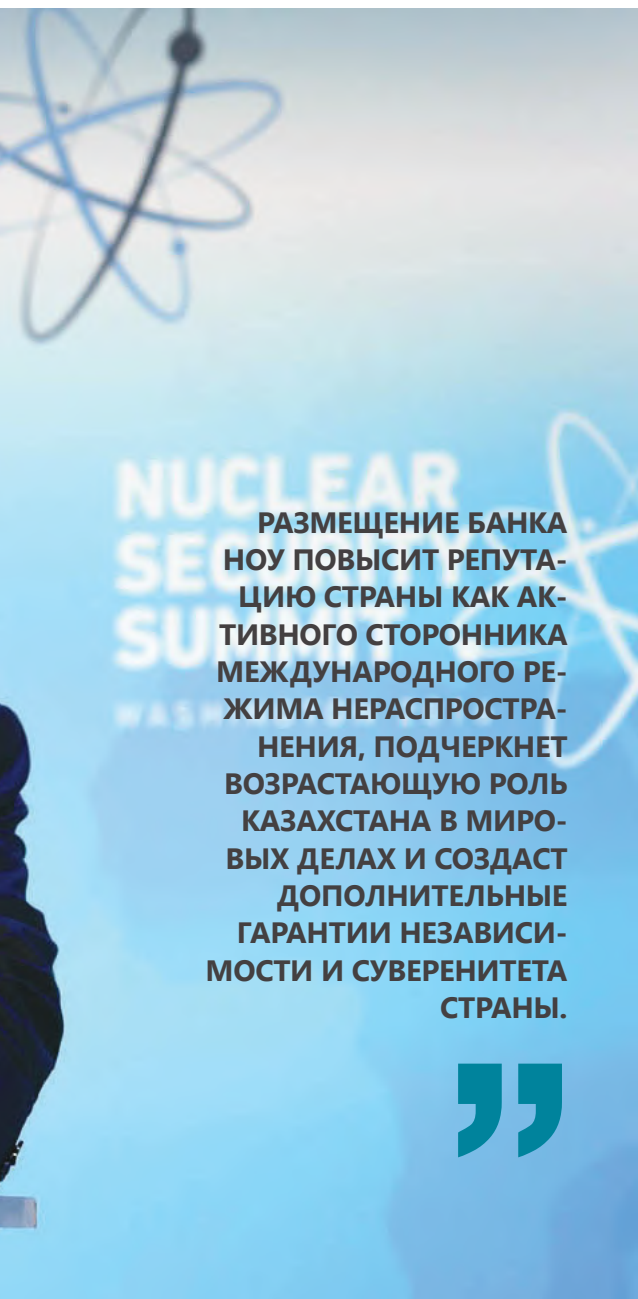

HOSTING THE LEU BANK WILL ENHANCE THE NATION'S REPUTATION AS AN ACTIVE PROPONENT OF THE INTERNATIONAL NONPROLIFERATION REGIME, EMPHASIZE KAZAKHSTAN'S INCREASING ROLE IN GLOBAL AFFAIRS, AND CREATE ADDITIONAL GUARANTEES FOR THE COUNTRY'S INDEPENDENCE AND SOVEREIGNTY.

fits that the project would bring for Kazakhstan. First of all, hosting the LEU bank would enhance the nation's reputation as an active proponent of the international nonproliferation regime and emphasize Kazakhstan's increasing role in global affairs. Second, by hosting a strategic facility of international significance Kazakhstan would create additional guarantees for the country's independence and sovereignty. Third, as Kazakhstan is determined to become one of the leaders of

рех лет МАГАТЭ и Казахстан проводили переговоры по правовому режиму и техническим характеристикам банка НОУ, а в августе 2015 года стороны подписали соответствующее соглашение, регулирующее создание и функционирование банка. В соответствии с соглашением, ратифицированным Казахстаном в декабре 2016 года, банк НОУ будет находиться в собственности и под контролем МАГАТЭ, а Казахстан будет отвечать за содержание, охрану и безопасность

**РАЗМЕЩЕНИЕ БАНКА
НОУ ПОВЫСИТ РЕПУТА-
ЦИЮ СТРАНЫ КАК АК-
ТИВНОГО СТОРОННИКА
МЕЖДУНАРОДНОГО РЕ-
ЖИМА НЕРАСПРОСТРА-
НЕНИЯ, ПОДЧЕРКНЕТ
ВОЗРАСТАЮЩУЮ РОЛЬ
КАЗАХСТАНА В МИРО-
ВЫХ ДЕЛАХ И СОЗДАСТ
ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЕ
ГАРАНТИИ НЕЗАВИСИ-
МОСТИ И СУВЕРЕНИТЕТА
СТРАНЫ.**

the world's nuclear power industry and seeks to produce domestically higher-end, value-added nuclear products rather than just natural uranium, this unique project will give a certain boost to the development of the country's existing and potential nuclear industrial capabilities, including the construction of uranium conversion and fuel assembly production facilities.

The major question now is how well Kazakhstan

объекта. Банк будет расположен на Ульбинском металлургическом заводе в Усть-Каменогорске и обеспечит хранение физического запаса НОУ объемом до 90 метрических тонн, достаточного для загрузки легководного реактора мощностью 1000 МВт (МАГАТЭ, 2017).

Ключевыми факторами, которые определили выбор Казахстана в качестве места размещения банка НОУ, являются международная репутация страны, положительный опыт в области нераспространения, существующая ядерная инфраструктура и стратегические отношения с ведущими державами. Эти факторы обуславливают ряд преимуществ, которые данный проект принесет Казахстану. Прежде всего, размещение банка НОУ повысит репутацию страны как активного сторонника международного режима нераспространения и подчеркнет возрастающую роль Казахстана в мировых делах. Во-вторых, благодаря размещению стратегического объекта международного значения Казахстан создаст дополнительные гарантии независимости и суверенитета страны. В-третьих, поскольку Казахстан преисполнен решимости стать одним из лидеров мировой атомной энергетики и стремится производить внутри страны ядерную продукцию более высокого передела с высокой добавленной стоимостью, а не только природный уран, этот уникальный проект придаст определенный импульс развитию существующих и потенциальных ядерных производственных мощностей, включая строительство объектов по конверсии урана и производству тепловыделяющих сборок.

В настоящее время главный вопрос заключается в том, насколько хорошо Казахстан готов противостоять возможным вызовам, связанным с выполнением функций принимающей стороны этого чувствительного объекта, который, если его не эксплуатировать, содержать и охранять надлежащим образом, может представлять существенный риск с точки зрения технической и физической ядерной безопасности. Прежде всего, руководству Казахстана необходимо преодолеть высокий уровень радиофобии и серьезное противодействие размещению банка ядерного топлива среди населения, что является результатом советского наследия негативного воздействия на здоровье и загрязнения окружающей среды, вызванных десятилетиями ядерных испытаний. Широкая общественность в Казахстане не

is prepared to meet possible challenges associated with serving as a host of this sensitive facility which, if not properly operated, maintained and secured, may pose a significant risk in terms of nuclear safety and security. First of all, the government of Kazakhstan will need to overcome the population's high level of radiophobia and strong opposition to hosting the nuclear fuel bank resulting from the Soviet legacy of negative health effects and environmental contamination caused by decades of nuclear testing. The general public in Kazakhstan does not distinguish much between nuclear fuel and nuclear waste, and the authorities must be prepared to face mass protests organized by environmental and other nongovernmental organizations. To mitigate this problem, the government should initiate an elaborate and coordinated nationwide awareness campaign to educate the public and explain political, economic and technological advantages associated with the implementation of the initiative.

Another challenge is that due to the growing terrorism and extremism risks the LEU bank might become an attractive target for terrorists or saboteurs. Even if the facility is reliably guarded and equipped with advanced physical protection systems, human error or greed can lead to security breaches. Therefore, this endeavor will require a substantial commitment of Kazakhstan's own resources, including investments not only in improved security infrastructure, but also in trained personnel. Qualified professionals knowledgeable in nonproliferation safeguards, security and safety cultures will be needed both for operating the nuclear fuel bank and preventing/responding to possible proliferation and terrorism threats.

References:

1. Yukiya Amano. (2017). *Introductory Statement to the Board of Governors*. Retrieved from <https://www.iaea.org/newscenter/statements/introductory-statement-to-the-board-of-governors-6-march-2017>
2. NTI. (2017). *International IAEA LEU Fuel Bank*. Retrieved from <http://www.nti.org/about/projects/international-nuclear-fuel-bank/>
3. Akorda. (2009). *President Nursultan Nazarbayev Meets President Mahmoud Ahmadinejad of the Islamic Republic of Iran who is in Astana for an official visit*. Retrieved from <http://www.president.kz/en/events/president-nursultan-nazarbayev-meets-president-mahmoud-ahmadinejad-of-the-islamic-republic-of-iran-who-is-in-astana-for-an-official-visit>
4. IAEA. (2017). *IAEA Low Enriched Uranium Bank*. Retrieved from <https://www.iaea.org/topics/iaea-low-enriched-uranium-bank>

проводит какого-либо различия между ядерным топливом и ядерными отходами, и власти должны быть готовы к массовым протестам, организованным экологическими и другими неправительственными организациями. Чтобы смягчить эту проблему, правительству следует начать тщательно продуманную и скоординированную общенациональную кампанию по информированию общественности с целью разъяснения политических, экономических и технологических преимуществ, связанных с реализацией инициативы.

Еще одна проблема заключается в том, что из-за растущих рисков терроризма и экстремизма банк НОУ может стать привлекательной мишенью для террористов или диверсантов. Даже если объект надежно охраняется и оснащен передовыми системами физической защиты, человеческая ошибка или алчность могут привести к нарушениям безопасности. Поэтому реализация данного проекта потребует привлечения значительных ресурсов самого Казахстана, в том числе инвестиции не только в усовершенствованную инфраструктуру безопасности, но и в обучение персонала. Квалифицированные специалисты, хорошо осведомленные о гарантиях в области нераспространения, культуре технической и физической ядерной безопасности, будут необходимы как для эксплуатации банка ядерного топлива, так и для предотвращения / реагирования на возможные угрозы распространения и терроризма.

Использованные источники:

1. Yukiya Amano. (2017). *Introductory Statement to the Board of Governors*. Retrieved from <https://www.iaea.org/newscenter/statements/introductory-statement-to-the-board-of-governors-6-march-2017>
2. NTI. (2017). *International IAEA LEU Fuel Bank*. Retrieved from <http://www.nti.org/about/projects/international-nuclear-fuel-bank/>
3. Акорда. (2009). *Президент Нурсултан Назарбаев встретился с Президентом Исламской Республики Иран Махмудом Ахмадинежадом, который прибыл в Астану с официальным визитом*. Retrieved from <http://www.president.kz/ru/events/prezident-nursultan-nazarbaev-vstretilsya-s-prezidentom-islamskoi-respubliki-iran-mahmudom-ahmadinezhadom-kotoryi-pribyl-v-astanu-s-oficialn>
4. IAEA. (2017). *IAEA Low Enriched Uranium Bank*. Retrieved from <https://www.iaea.org/topics/iaea-low-enriched-uranium-bank>

RENEWABLE ENERGY MILESTONE: SOLAR ENERGY IS CHEAPER THAN FOSSIL FUELS

SAULE AKHMETKALIYEVA

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

НОВЫЙ РУБЕЖ ВОЗОБНОВЛЯЕМОЙ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ: СОЛНЕЧНАЯ ЭНЕРГИЯ ДЕШЕВЛЕ ИСКОПАЕМЫХ ВИДОВ ТОПЛИВА

Renewable energy technologies have become more efficient in the recent years, and as a result, more economically feasible. Renewable energy sources have always been appealing in terms of overcoming the effects of greenhouse gas emissions caused by coal-fired power plants. However, despite the environmental friendliness, investors were hesitant to fund green technology projects due to the uncertainty of timely returns. Nowadays, due to the improved technologies, the risks associated with investing into solar energy has become more effective.

Recently, solar energy production has become more efficient and less costly. Besides, solar energy is the fastest growing renewable energy type. Global solar generation rate increases by 8.3% annually (EIA, 2016). For instance, in 2015, solar photovoltaic capacity increased by 45-50 GW (IEA, 2016). Levelized cost of electricity (LCOE) of solar photovoltaic have decreased almost six-fold in the last ten years, which made solar energy more attractive than fossil fuel energy in a number of countries making it more appealing to install renewable energy source capacities, such as solar and wind than coal capacity. So, energy production via solar photovoltaics used to cost around \$600 MWh ten years ago. This number decreased two times down to \$300 MWh five years later. Nowadays, the cost of solar energy is

В последние годы технологии использования возобновляемых источников энергии стали более эффективными и, как следствие, более экономически осуществимыми. Возобновляемые источники энергии всегда были привлекательными с точки зрения преодоления последствий выбросов парниковых газов, вызванных работающими на угле электростанциями. Однако, несмотря на экологичность, инвесторы не решались финансировать проекты в области «зеленых» технологий из-за неопределенности с точки зрения своевременной прибыли. В настоящее время, благодаря усовершенствованным технологиям, риски, связанные с инвестированием в солнечную энергию, стали более эффективными.

В последнее время производство солнечной энергии стало более эффективным и менее дорогостоящим. Кроме того, солнечная энергия является самым быстрорастущим видом возобновляемых видов энергии. Глобальная скорость генерации солнечной энергии в среднем увеличивается на 8,3% в год (EIA, 2016). Например, в 2015 году солнечная фотогальваническая мощность увеличилась на 45-50 ГВт (IEA, 2016). За последние десять лет сбалансированная стоимость электроэнергии (ССЭ) солнечной фотовольтаики сократилась почти в шесть раз, что сделало солнечную энергию более привлекательной по сравнению с энергией добытой с помощью ископаемых видов топлива в ряде стран, делая установку мощностей возобновляемых источ-

equal to or below \$100 MWh. As for the traditional energy cost, the average global LCOE has been stable at \$100 MWh for over a decade. Based on these numbers, it can be concluded that grid parity has been reached in a number of countries around the globe. Over 30 countries in the world such as Chile, Mexico, Brazil and Australia have reached grid parity.¹ Meanwhile, nowadays, wind LCOE equals to \$50 MWh (WEF, 2016).

In the last five years, efficiency of solar panels increased from 15% to 22%. Meanwhile, in the last ten years, efficiency of wind turbines increased twice from 25% to 50%. As for the cost, since 2009, the cost of solar modules declined by 80% and in the last three years, the cost of wind turbines decreased by 30% (WEF, 2016).

Moreover, solar radiation has a great potential of being used for heating. Heating via solar energy increased by 7% in 2014. Nevertheless, solar

¹ Grid parity – point in time when developing technologies produce electricity at the same cost as traditional technologies.

ников энергии, таких как солнечная и ветровая энергия, более привлекательными. Таким образом, десять лет назад производство энергии за счет солнечной фотовольтаики стоило около 600 млн. кВт-ч. Пятью годами позже, это число уменьшилось в два раза до 300 МВтч. В настоящее время стоимость солнечной энергии равна или ниже \$100 МВтч. Что касается стоимости традиционной электроэнергии, средний глобальный ССЭ стабильно держится на уровне \$100 МВтч в течение последнего десятилетия. Исходя из этих цифр, можно сделать вывод, что сетевой паритет¹ был достигнут в ряде стран по всему миру. Более 30 стран мира, таких как Чили, Мексика, Бразилия и Австралия достигли сетевого паритета. Между тем, в настоящее время, ССЭ ветряной энергии равна \$50 МВтч (WEF, 2016).

За последние пять лет эффективность солнечных панелей увеличилась с 15% до 22%. Меж-

¹ Сетевой паритет – момент, когда развивающиеся технологии производят электроэнергию по той же цене, что и традиционные технологии.

www.usatoday.com

“

**NOWADAYS, THE COST OF
SOLAR ENERGY IS EQUAL
TO OR BELOW \$100 MWH.**

**В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ
СТОИМОСТЬ СОЛНЕЧНОЙ
ЭНЕРГИИ РАВНА ИЛИ
НИЖЕ \$100 МВТЧ.**

”

heating amounted to less than 1% of the global heat demand (IEA, 2016). Chinese and the European markets are the largest ones in terms of solar heating. Moreover, in 2014, despite the slow-down in the global economy along with the low fossil fuels prices affected the halt in the development of solar heating, a rapid development in introducing solar thermal water heating was noticed in Turkey (IEA, 2016). Table 1 gives an overview of some solar heating projects around the globe that have already been introduced or are in the process of implementation.

IN THE LAST FIVE YEARS, EFFICIENCY OF SOLAR PANELS INCREASED FROM 15% TO 22%.

ЗА ПОСЛЕДНИЕ ПЯТЬ ЛЕТ ЭФФЕКТИВНОСТЬ СОЛНЕЧНЫХ ПАНЕЛЕЙ УВЕЛИЧИЛАСЬ С 15% ДО 22%.

ду тем, за последние десять лет эффективность ветряных турбин увеличилась в два раза с 25% до 50%. Что касается стоимости, то с 2009 года стоимость солнечных модулей снизилась на 80%, а за последние три года стоимость ветряных турбин снизилась на 30% (WEF, 2016).

Помимо всего остального, солнечное излучение имеет большой потенциал использования в отоплении. В 2014 году доля отопления за счет солнечной энергии увеличилась на 7%. Тем не менее, солнечное отопление составило менее

Table 1. Solar heating projects (Constructed using IEA, 2016).

Таблица 1. Проекты по солнечному отоплению (Построено с использованием IEA, 2016).

Country Страна	Capacity, MW Мощность, МВт	Year of construction Год постройки	Purpose of solar heating Назначение солнечного отопления
Chile Чили	27	2013	Copper mining / Добыча меди
Denmark Дания	50	2015	District heating plant / Теплоцентр
Denmark Дания	100	Under construction В стадии разработки	District heating plant / Теплоцентр
Oman Оман	1000	Planned Запланирован	Enhanced oil recovery Повышение нефтеотдачи

Renewable energy capacity is site specific as it depends on such factors as wind speed, the amount of solar radiation and the amount of sunny days and hours. Therefore, the main disadvantage of solar and wind energies is the intermittent nature of these types of green energy, making them additional energy sources. In this light, energy batteries that are capable of storing large amounts of energy have been intensively developed. Battery costs have also decreased in the last years. So, the cost of batteries decreased from \$1000 kWh down to \$350 kWh in the period of 2010 to 2015 (WEF, 2016). This decline in the cost of batteries is mainly associated with the development of environmentally friendly electric vehicles. For instance, in 2015, the amount of electric cars on the roads reached 1.15 million. It is planned to increase this num-

ACCORDING TO IRENA, IT IS PREDICTED THAT THE COST OF PHOTOVOLTAIC MODULES MIGHT FALL EVEN FURTHER BY 57% IN THE PERIOD OF 2015-2025.

ПО ПРОГНОЗУ МЕЖДУНАРОДНОГО АГЕНТВА ПО ВОЗОБНОВЛЯЕМЫМ ИСТОЧНИКАМ ЭНЕРГИИ, СТОИМОСТЬ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ МОЖЕТ УПАСТЬ ЕЩЕ НА 57% В ПЕРИОД С 2015 ПО 2025 ГОДА.

1% от мирового спроса на тепло (IEA, 2016). Китайский и европейские рынки являются крупнейшими с точки зрения солнечного отопления. Более того, в 2014 году, несмотря на то, что замедление темпов роста мировой экономики и низкие цены на ископаемое топливо повлияли на приостановку развития солнечного отопления, было отмечено быстрое развитие внедрения солнечного теплового нагрева воды в Турции (IEA, 2016). В таблице 1 приведен обзор некоторых проектов по солнечному отоплению в мире, которые уже были внедрены или находятся в процессе реализации.

Мощность возобновляемых источников энергии зависит от месторасположения, поскольку оно влияет на ряд факторов, таких как скорость ветра, количество солнечной радиации и количество солнечных дней и часов. Таким

ber up to 20 million by 2020. In 2015, the majority of electric vehicles were sold in China, followed by the U.S., the Netherlands and Norway. These four countries are accountable for 70% of electric cars sold around the globe that year (IEA, 2016).

According to IRENA, it is predicted that the cost of photovoltaic modules might fall even further by 57% in the period of 2015-2025. Consequently, this would lead to the reduction of LCOE of solar photovoltaic energy by 59% during the same period. So, by 2025, project costs would reach \$0.03-0.12 kWh. As for the concentrating solar power, the installed costs might decrease by 33-37% by 2025. LCOE is to reduce by 26% for onshore wind energies in the next ten years, while the offshore wind energy cost might decrease by 35% by 2025 (IRENA, 2016).

образом, основным недостатком солнечной и ветровой энергии является прерывистый характер этих видов зеленой энергии, что делает их лишь дополнительными источниками энергии. В связи с этим, интенсивно развиваются аккумуляторы, способные накапливать большое количество энергии. За последние годы снизилась стоимость аккумуляторных батарей. Итак, стоимость аккумуляторов снизилась с \$1000 кВтч до \$350 кВтч в период с 2010 по 2015 года (WEF, 2016). Снижение цен на батареи в основном связано с разработкой экологически безопасных электромобилей. Например, в 2015 году количество электромобилей на дорогах достигло 1,15 миллионов. Планируется увеличить это число до 20 миллионов к 2020 году. В 2015 году большинство электромобилей было продано в Китае, за которым следуют США, Нидерланды и Норвегия. 70% электрических автомобилей,

IMPROVEMENTS IN GREEN ENERGY TECHNOLOGIES HIGHLIGHTED IN THIS ANALYSIS SHOW THAT ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY AND ECONOMIC GROWTH BOTH CAN BE ACHIEVED BY DEVELOPING NEW TECHNOLOGIES AND ADOPTING REALISTIC YET GREEN ENERGY TARGETED NATIONAL ENERGY PLANS.

**КАК ПОКАЗЫВАЕТ ДАННЫЙ АНАЛИЗ, УСО-
ВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ «ЗЕЛЕ-
НОЙ ЭНЕРГИИ» СВИДЕТЕЛЬСТВУЕТ О ТОМ,
ЧТО И ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ,
И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ МОГУТ БЫТЬ
ДОСТИГНУТЫ ПУТЕМ РАЗРАБОТКИ НОВЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ И ВНЕДРЕНИЯ РЕАЛИСТИЧ-
НЫХ И ЭКОЛОГИЧЕСКИ ОРИЕНТИРОВАН-
НЫХ ЦЕЛЕВЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЭНЕРГЕ-
ТИЧЕСКИХ ПЛАНОВ.**

Growth of solar energy development is expected in the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) countries, the strongest growth anticipated in the U.S., Chile, Japan and Mexico. As for the non-OECD countries, the strongest development is expected in China (IEA, 2016). Over 30 countries around the globe have set solar energy targets that are due in 2020. The combined target of all these countries is more than 350 GW. The top six countries (Germany, Italy, Japan, Spain, France and China) were responsible for 76% of total solar PV capacity and according to the national energy plans, are planned to be accountable for 61% by 2020. However, it is worth mentioning that the target numbers do not necessarily show the actual potential of the market and are subject to change. So, for instance, in 2015, India increased the target number for 2022 from 20 GW to 100 GW (EIA, 2016). At this

сбытых во всем мире в 2015 году, были проданы в этих четырех странах (IEA, 2016).

По прогнозу Международного агентства по возобновляемым источникам энергии, стоимость фотоэлектрических модулей может упасть еще на 57% в период с 2015 по 2025 года. Следовательно, это приведет к уменьшению ССЭ солнечной фотогальванической энергии на 59% в тот же период. Таким образом, к 2025 году стоимость проектов составит 0,03-0,12 кВтч. Что касается концентрирующей солнечной энергии, то установленные затраты могут снизиться на 33-37% к 2025 году. В ближайшие десять лет, ССЭ береговой ветроэнергии сократится на 26% для, в то время как стоимость оффшорной ветроэнергии может снизиться на 35% к 2025 году (IRENA, 2016).

Ожидается рост развития солнечной энергетики в странах Организации экономического сотруд-

rate, by 2020, solar energy is expected to be more attractive than the traditional energy generation throughout the entire world (WEF, 2016).

Overall, in 2015, renewable energy generation increased by 5%, accounting to 23% of global energy generation (IEA, 2016). However, despite the positive developments in the renewable energy sector, in 2014, the amount of subsidies made into the fossil-fuel sector is four times higher than that made into the renewable energy sector, as 62% of global energy is still being generated using fossil-fuels (WEF, 2016).

To conclude, improvements in green energy technologies highlighted in this analysis show that environmental sustainability and economic growth both can be achieved by developing new technologies and adopting realistic, yet green energy targeted national energy plans. □

мировой энергии все еще производится за счет ископаемых (WEF, 2016).

В заключение, как показывает данный анализ, усовершенствование технологий «зеленой энергии» свидетельствует о том, что и экологическая устойчивость, и экономический рост могут быть достигнуты путем разработки новых технологий и внедрения реалистичных и экологически ориентированных целевых национальных энергетических планов. □

References:

1. EIA (2016). *International energy outlook 2016*. U.S. Energy Information Agency.
2. IEA (2016). *Tracking clean energy progress 2016*. International Energy Agency.
3. IRENA (2016). *The power to change: Solar and wind cost reduction potential to 2025*. International Renewable Energy Agency.
4. WEF (2016). *Renewable infrastructure investment handbook: A guide for institutional investors*. World Economic Forum.

ничества и развития (ОЭСР), причем наибольший рост ожидается в США, Чили, Японии и Мексике. Что касается стран, не входящих в ОЭСР, то наиболее сильное развитие солнечной энергии ожидается в Китае (IEA, 2016). Более 30 стран мира установили целевые показатели солнечной энергии, которые должны быть выполнены к 2020 году. Объединенная цель всех этих стран – мощность более 350 ГВт. 76% от общей мощности солнечных фотоэлектрических систем были произведены шестью странами (Германия, Италия, Япония, Испания, Франция и Китай), и согласно национальным энергетическим планам, к 2020 году этот показатель понизится до 61%. Стоит отметить, что целевые показатели не обязательно отражают реальный потенциал рынка и могут быть изменены. Таким образом, например, в 2015 году Индия увеличила целевой показатель на 2022 год с 20 ГВт до 100 ГВт (IEA, 2016). При таких темпах развития, к 2020 году солнечная энергия станет более привлекательной по сравнению с традиционной энергией во всем мире (WEF, 2016).

В целом, в 2015 году производство возобновляемой энергии выросло на 5%, что составило 23% от мирового производства энергии (IEA, 2016). Однако, несмотря на позитивные изменения в секторе возобновляемых источников энергии, в 2014 году объем субсидий, поступивших в сектор ископаемых видов топлива, превысил поступления в сектор возобновляемых источников энергии в четыре раза, так как 62%

Использованные источники:

1. EIA (2016). *International energy outlook 2016*. U.S. Energy Information Agency.
2. IEA (2016). *Tracking clean energy progress 2016*. International Energy Agency.
3. IRENA (2016). *The power to change: Solar and wind cost reduction potential to 2025*. International Renewable Energy Agency.
4. WEF (2016). *Renewable infrastructure investment handbook: A guide for institutional investors*. World Economic Forum.

HOW THE NATIONAL FUND OF KAZAKHSTAN HAS EVOLVED SINCE ITS CREATION

DANIYAR NURBAYEV

EURASIAN RESEARCH INSTITUTE,
JUNIOR RESEARCH FELLOW

ЕВРАЗИЙСКИЙ НАУЧНО-
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ИНСТИТУТ,
МЛАДШИЙ НАУЧНЫЙ СОТРУДНИК

ЭВОЛЮЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОГО ФОНДА КАЗАХСТАНА

The National Fund of Kazakhstan (NOF) was created in the early 2000s by the decree of the President of Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, "on the National Fund of the Republic of Kazakhstan" issued on August 2000¹. The fund was created to implement several functions, such as to save some portions of abnormal current income from natural resources for future generations (saving function), to be able to use these savings to stabilize the economy during internal (stabilization function) and external economic fluctuations, and to prevent the Dutch disease, which is a common problem for resource-rich countries. It is important to note that the NOF was created not as a legal entity, but it was created as a fund of assets that should be managed by another legal entity.

The NOF is essentially owned by the Ministry of Finance, overseen by the Management Council, and managed by the National Bank of Kazakhstan (NBK). The Management Council is the main governing body. The members of the council comprise 10 members all of whom are appointed by the President of the country. For instance, the members of the council are, the President, the Prime-Minister, the Governor of the National Bank, the Minister of Finance, the Minister of National Economy, the Head of the Administration

Национальный фонд Казахстана (НФК) был создан в начале 2000-х гг. по указу Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева «О Национальном фонде Республики Казахстан», опубликованном в августе 2000 года¹. Фонд был создан для реализации ряда функций, таких как: сохранение части сверх высоких текущих доходов от природных ресурсов для будущего поколения (сберегательная функция); возможности использования этих сбережений для стабилизации экономики во время внутренних и внешних экономических колебаний (стабилизационная функция), а также для предотвращения «голландской болезни», которая является общей проблемой для стран, богатых природными ресурсами. Важно отметить, что НФК был создан не в качестве юридического лица, а как фонд активов, которые должны управляться другим юридическим лицом.

НФК, по существу, принадлежит Министерству финансов (под контролем Совета управления) и управляется Национальным банком Республики Казахстан (НБРК). Совет управления является основным органом управления. Совет состоит из 10 членов все из которых назначаются лично Президентом страны. Например, членами Совета являются Президент, Премьер-министр, Председатель Национального банка, министр

¹ http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1021558

¹ http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1021558

of the President, the Chairman of the Accounting Committee, etc.

In 2014, by the decree of the President of Kazakhstan, a Commission for Control over Expenditure of Resources Allocated from the National Fund of the Republic of Kazakhstan was created². This commission, the head of which is the Governor of the NBK, was created to monitor the allocation of the expenditures of the NOF.

The Management Council is responsible for both setting the general governing policies of the NOF and setting general investment strategies. The investment strategies are usually set with advice of the Treasury Department of the NBK because it is the body, which in fact manages the investments. It is worth mentioning that this department also manages the foreign currency reserves of our country.

As of December 2016, the department manages more than \$90 billion, \$60 billion of which is the NOF, while the remaining \$30 billion is the

финансов, министр национальной экономики, глава Администрации Президента, Председатель Счетного Комитета и т.д.

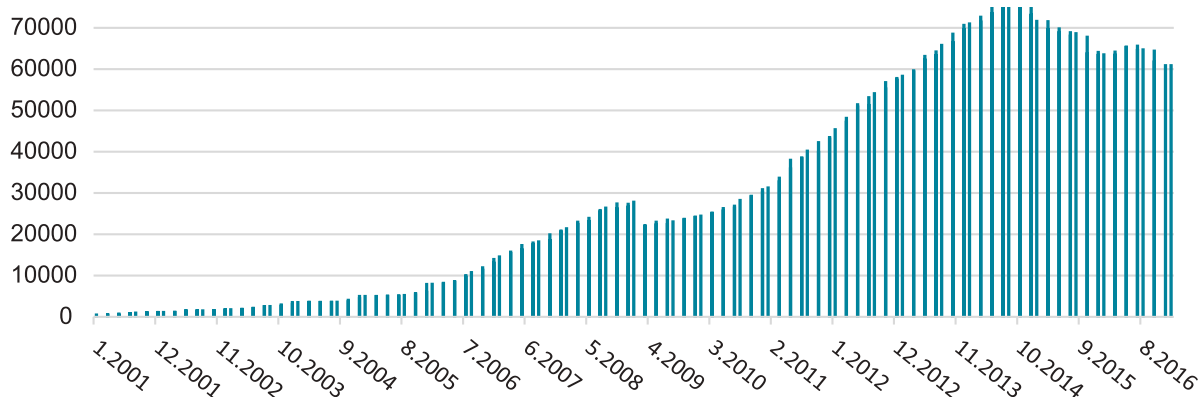
Для контроля за распределением расходов НФК в 2014 году указом Президента Республики Казахстан² была создана Комиссия по контролю за расходованием средств, выделенных из Национального фонда Республики Казахстан. Главой комиссии является Председатель НБРК.

Совет руководства несет ответственность за установление политики развития фонда, а также разрабатывает инвестиционную стратегию фонда. Инвестиционные стратегии обычно устанавливаются с рекомендациями Департамента Казначейства НБРК, потому что это орган, который фактически управляет инвестициями. Стоит отметить, что этот департамент также управляет и валютными резервами Казахстана.

По состоянию на декабрь 2016 года, департамент управляет более чем \$ 90 млрд, \$ 60 млрд из которых НФК, а остальные \$ 30 млрд валютные резервы. Активы НФК значительно

Figure 1: The assets of the Fund, million \$

Рисунок 1: Активы фонда, миллион \$

Source: <http://www.nationalbank.kz/?docid=180&switch=english>

Источник: <http://www.nationalbank.kz/?docid=180&switch=english>

foreign currency reserves. The assets of the NOF have grown considerably since its creation, from \$660 million in 2001 to \$60 billion in 2016, which is almost 9000% growth. The first receipt in the amount of \$660 million was made with funds from the sale of 5% of the state share in joint venture "Tengizchevroil" to American Chevron Company.

выросли с момента его создания, с \$ 660 млн в 2001 до \$ 60 млрд в 2016 году, или более чем на 9000%. Первое поступление в размере \$ 660 млн было сделано за счет средств от продажи 5% государственной доли в совместном предприятии «Тенгизшевройл» американской компании Chevron.

² <http://adilet.zan.kz/rus/docs/N1400000281>

² <http://adilet.zan.kz/rus/docs/N1400000281>

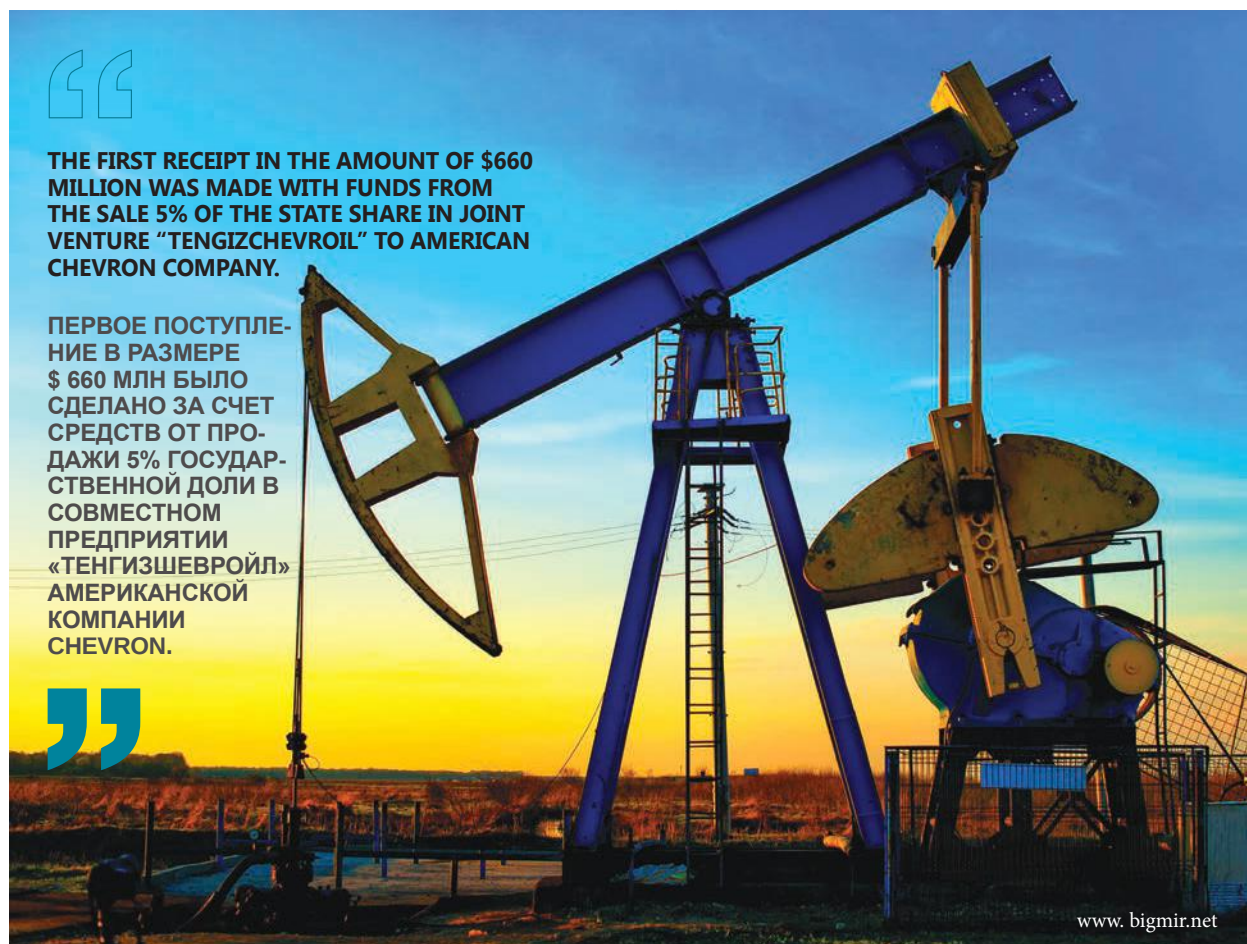

Figure 1 shows us how the assets of the NOF have been growing since its creation. The figure shows that between 2001 and 2009 the assets of the fund had been growing, but in 2009 its assets sharply decreased by 20%. The reason of such a fall was the global financial crisis, which seriously affected the country's economy, especially the banking sector of the country. The government had to rescue the banking sector, especially BTA Bank that had significant solvency problems and could not pay back its debt to international financial institutions. Nevertheless, high oil prices allowed the government to quickly compensate these expenditures, and after 2009 the Fund's assets grew rapidly until the end of 2014 and reached its highest level of \$77 billion in August 2014. However, since August 2014 the assets of the NOF have decreased by almost \$16 billion, due to the significant reduction in oil prices in the middle of 2014. These assets are

Рисунок 1 показывает нам, как активы НФК росли с момента его создания. На рисунке показано, что между 2001 и 2009 гг. активы фонда росли, но в 2009 году его активы резко снизились почти на 20%. Причиной такого падения стал мировой финансовый кризис, который серьезно повлиял на экономику страны, особенно на банковский сектор страны. Правительство было вынуждено спасти банковский сектор, в частности БТА Банк, который имел значительные проблемы с платежеспособностью и не мог погасить свою задолженность перед международными финансовыми институтами. Тем не менее, высокие цены на нефть позволили правительству быстро компенсировать эти расходы, а после 2009 года активы фонда стремительно росли до конца 2014 года и достигли своего наивысшего уровня \$ 77 млрд в августе 2014 г. Однако, начиная с августа 2014 года активы НФК уменьшились почти на \$ 16 млрд, из-за

the main sources of the Fund, and they include huge transfers from the NOF to the state budget to cover budget deficits.

These assets are invested in two different portfolios. These portfolios are based on two main functions of the NOF. In order to implement its saving function, the Fund has to use its assets in long-term investments with high return and with a moderate level of risk, while for stabilization purposes, the Fund invests its assets into short-term assets and high liquid assets. Because there are two different types of investments, the Fund manages two different portfolios: saving and stabilization. According to the NBK³, at the end of 2015, 72% of the assets of the Fund were in the saving portfolio, while remaining 28% of assets were in the stabilization portfolio. The stabilization portfolio was fully invested into the U.S. Treasury Bills,

THE NOF IS ESSENTIALLY OWNED BY THE MINISTRY OF FINANCE, OVERSEEN BY A MANAGEMENT COUNCIL, AND MANAGED BY THE NATIONAL BANK OF KAZAKHSTAN.

НФК, ПО СУЩЕСТВУ, ПРИНАДЛЕЖИТ МИНИСТЕРСТВУ ФИНАНСОВ, ПОД КОНТРОЛЕМ СОВЕТА УПРАВЛЕНИЯ И УПРАВЛЯЕТСЯ НАЦИОНАЛЬНЫМ БАНКОМ КАЗАХСТАНА.

значительного снижения цен на нефть в середине 2014 г. Эти активы являются основными источниками фонда, и они включают в себя огромные трансферты из НФК в государственный бюджет для покрытия дефицита бюджета.

Эти активы вкладываются в два разных портфеля. Эти портфели основаны на двух основных функциях НФК. Для реализации своей функции сбережения, Фонд должен вкладывать свои активы в долгосрочные инвестиции с высокой отдачей и с умеренным уровнем риска, в то время как для целей стабилизации, Фонд инвестирует свои активы в краткосрочные активы с высокой ликвидностью. По той причине, что фонд имеет две разные инвестиционные стратегии, Фонд управляет двумя различными портфелями: сберегательный портфель и стабилизационный портфель. Согласно данным НБРК, в конце

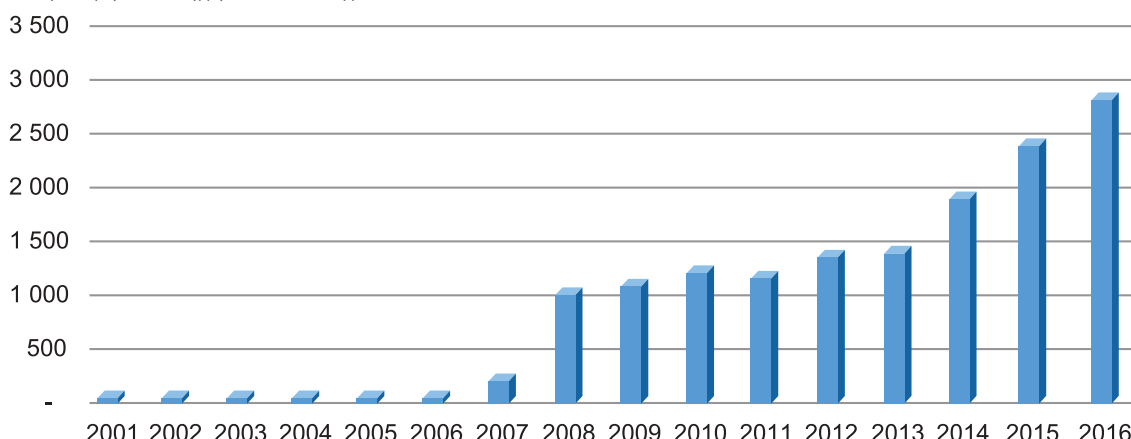

which are highly liquid assets. Meanwhile, almost 36% of the saving portfolio was invested in the U.S. Treasury Bills, while 44% of the portfolio was

2015 года, 72% активов Фонда были в сберегательном портфеле, в то время как остальные 28% активов были в стабилизационном

Figure 2: Transfers to the State Budget

Рисунок 2: Трансферты в государственный бюджет

Source: <http://www.minfin.gov.kz>

Источник: <http://www.minfin.gov.kz>

invested into government securities of countries, such as the EU, the UK, Japan, Canada, Australia, South Korea. The remaining 20% of the saving portfolio was invested in the stocks of companies from advanced countries.

The last function of the Fund is to prevent the Dutch disease. It prevents the Dutch disease by investing its assets into foreign investments. Therefore, most of the assets of the Fund (96%) are invested in instruments in foreign currency, but some portion of its assets (4%) are still invested in instruments in tenge. These assets in tenge are invested into National Wealth Fund "Samruk-Kazyna", National Management Holding Company "KazAgro", and National Management Holding Company "Baiterek". The last time when the fund invested in an instrument in tenge was in 2015 when the Fund bought bonds of the Samruk-Kazyna to rescue its subsidiary company Kazmunaigaz.

Low oil prices not only decreased assets of the Fund, but also affected the profitability of the NOF. In 2014 and 2015, the return of the Fund was negative in the amount of -1.19% and -2.44% respectively. However, during the previous 13 years,

портфеле³. Стабилизационный портфель был полностью инвестирован в казначейские облигации США, которые представляют собой высоколиквидные активы. В то же время, только 36% сберегательного портфеля были инвестированы в казначейские облигации США, тогда как 44% портфеля были инвестированы в государственные ценные бумаги таких стран, как страны ЕС, Япония, Канада, Австралия, Южная Корея. Оставшиеся 20% сберегательного портфеля были инвестированы в акции компаний из развитых стран.

Последней функцией Фонда является предотвращение «голландской болезни». Фонд борется с «голландской болезнью», инвестируя свои активы в иностранные инвестиции. Таким образом, большая часть активов фонда (96%) инвестированы в инструменты в иностранной валюте, но какая-то часть его активов (4%) по-прежнему вкладываются в инструменты в тенге. Эти активы были вложены в Фонд национального благосостояния «Самрук-Казына», Национального управления Холдинга «КазАгро» и Национальный холдинг по управлению компаниями «Байтерек». Последние инвестиции в тенговые инструменты были инвестированы

³http://www.nationalbank.kz/cont/Annual%20Report_2015_3.pdf

³http://www.nationalbank.kz/cont/Annual%20Report_2015_3.pdf

the Fund managed to gain positive return in 11 cases, while it failed to get a positive return in 2002 during the dot-com crisis and in 2008 during the global financial economic crisis. Overall, the average investment return of the Fund was 3.56%.

In Figure 1, we can see how the transfers to the state budget have been changing since its creation. We can clearly observe that the transfers from the Fund have been growing rapidly since the global financial crisis in 2008. In 2016, the government received more than 2.8 trillion tenge from the Fund. In particular, 2.1 trillion tenge was received in terms of guaranteed transfers and 7.5 trillion tenge was received in terms of targeted transfers.

In general, the information presented above shows that the Fund has some problems due to decreased oil prices. However, we should not expect that the Fund would run out in near future due to low prices. First of all, \$60 billion tenge is a huge amount of money. For example, these assets would allow the country to survive on these assets for more than two years, without any other budget revenues (presuming that the average state budget is \$25 billion). Additionally, it is important to note that there is a law that restrains the government from using targeted transfers in budgeting purposes in cases when the assets of the Fund fall lower than 30% of GDP⁴. Moreover, the government cannot take more than \$9.2 billion of guaranteed transfers in a year. Finally, it is expected that oil prices will gradually grow, which along with the recommissioned Kaksagan oil field will increase the amounts of receipts to the Fund. For example, the U.S. Energy information Agency reported that it expected that in 2017 and 2018, the average prices of Brent would be \$54.5 per barrel and \$57.2 per

THE ASSETS OF THE NOF HAVE GROWN CONSIDERABLY SINCE ITS CREATION, FROM \$660 MILLION IN 2001 TO \$60 BILLION IN 2016.

АКТИВЫ НФК ЗНАЧИТЕЛЬНО ВЫРОСЛИ С МОМЕНТА ЕГО СОЗДАНИЯ, С \$ 660 МЛН В 2001 ДО \$ 60 МЛРД В 2016 ГОДУ.

IN 2016, THE GOVERNMENT RECEIVED MORE THAN 2.8 TRILLION TENGE FROM THE FUND.

В 2016 ГОДУ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПОЛУЧИЛО БОЛЕЕ 2,8 ТРЛН ТЕНГЕ ИЗ ФОНДА.

в 2015, когда Фонд должен был спасать дочернюю компанию Самрук Казына – Казмунайгаз.

Низкие цены на нефть не только уменьшили активы Фонда, но также повлияли на ее рентабельность. В 2014 и 2015 годах, доход Фонда был отрицательным в размере -1,19% и - 2,44% соответственно. Тем не менее, в течение последних 13 лет, Фонду удалось получить положительную доходность в 11 случаях, в то время как она не смогла получить положительную доходность в 2002 году во время «кризиса доткомов» (англ. dot-com) и в 2008 году в условиях мирового финансово-экономического кризиса. В целом, средняя доходность инвестиций фонда составила 3,56%.

На Рисунке 2, мы можем видеть, как трансферты в государственный бюджет изменялись с момента создания. Мы можем четко наблюдать, что трансферты из фонда росли быстро с начала мирового финансового кризиса в 2008 г. В 2016 году правительство получило более 2,8 трлн тенге из Фонда. В частности, 2,1 триллиона тенге были получены в условиях гарантированных трансфертов и 7,5 триллион тенге были получены в виде целевых трансфертов.

В целом, информация, представленная выше, показывает, что Фонд имеет некоторые проблемы из-за низких цен на нефть. Тем не менее, мы не должны ожидать, что Фонд может истощиться из-за низких цен на нефть. Прежде всего, \$60 млрд это достаточно большая сумма. Например, этих активов достаточно, чтобы покрыть расходы государственного бюджета без каких-либо других доходов (предполагается, что средний государственный бюджет \$25 млрд). Кроме того, важно отметить, что существует закон, который сдерживает правительство от использования целевых трансфертов в целях составления бюджета в тех случаях, когда активы фонда падают ниже 30%

⁴ https://egov.kz/cms/ru/law/list/U100000962_

⁴ https://egov.kz/cms/ru/law/list/U100000962_

barrel, while in 2016, the average oil prices were \$43.7 per barrel. Therefore, we expect that the assets of the NOF will not drain out in near future, moreover, it can start to grow gradually.

References:

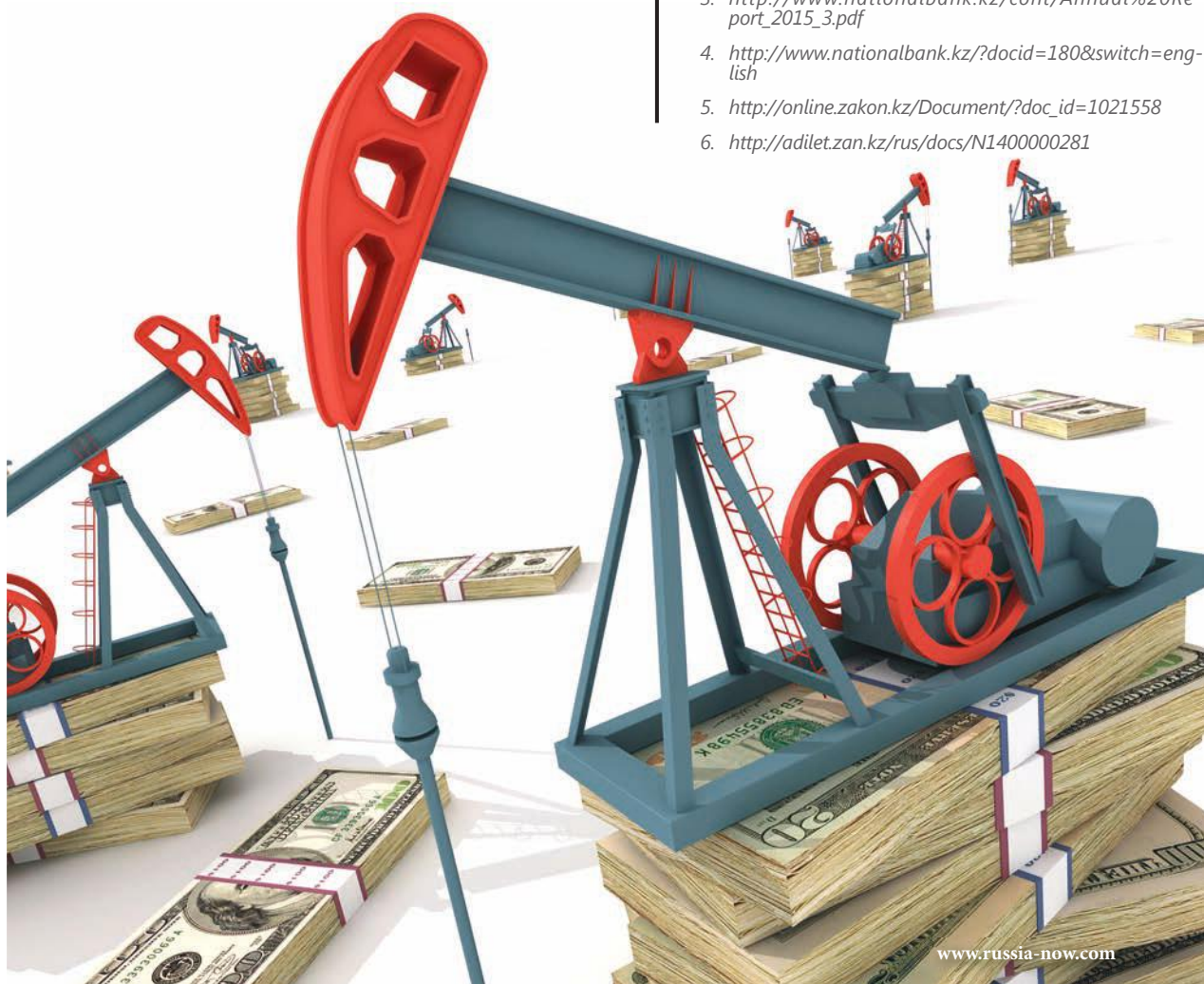
1. https://egov.kz/cms/ru/law/list/U100000962_
2. <http://www.minfin.gov.kz>
3. http://www.nationalbank.kz/cont/Annual%20Report_2015_3.pdf
4. <http://www.nationalbank.kz/?docid=180&switch=english>
5. http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1021558
6. <http://adilet.zan.kz/rus/docs/N1400000281>

от ВВП. Кроме того, правительство не может занять более \$ 9,2 млрд гарантированных трансфертов в год. Наконец, ожидается, что цены на нефть будут постепенно расти, что наряду с началом добычи нефти на Кашагане, увеличатся объемы поступлений в Фонд.

Например, Энергетическое информационное агентство США ожидает, что в 2017 году и 2018 году средние цены на Brent составят \$ 54,5 за баррель и \$ 57,2 за баррель, в то время как в 2016 году средняя цена на нефть составила \$ 43,7 за баррель. Поэтому мы не ожидаем, что активы НФ истощатся в ближайшем будущем, более того, мы ожидаем что они могут начать постепенно расти.

Использованные источники:

1. https://egov.kz/cms/ru/law/list/U100000962_
2. <http://www.minfin.gov.kz>
3. http://www.nationalbank.kz/cont/Annual%20Report_2015_3.pdf
4. <http://www.nationalbank.kz/?docid=180&switch=english>
5. http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=1021558
6. <http://adilet.zan.kz/rus/docs/N1400000281>

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ КАЗАХСТАНСКОЙ НАУКИ

DR. ERKIN BAYDAROV

Одним из самых ожидаемых событий начавшегося 2017 г. стала встреча Президента Республики Казахстан Нурсултана Назарбаева с научным сообществом страны. Эту встречу ждали давно. Нужен был повод. И таким поводом стало 70-летие Национальной Академии наук Республики Казахстан (НАН РК). Так, 22 февраля 2017 г. в Алматы глава государства принял участие в торжественной сессии НАН РК, на которой он поздравил всех участников с юбилеем и заострил внимание на вопросе дальнейшего развития отечественной науки.

В своем выступлении Нурсултан Назарбаев особо отметил заслуги Академии в становлении казахстанской науки и обратил внимание всех присутствовавших на важность использования научного потенциала страны в реализации Послания «Третья модернизация Казахстана: глобальная конкурентоспособность».

Действительно, дальнейшая модернизация Казахстана не возможна без участия научного сообщества страны. Для решения тех задач, которые были поставлены в Послании, необходимо кардинально изменить подходы по развитию казахстанской науки. В связи с этим главой государства было выделено несколько актуальных вопросов в отношении отечественной системы управления и координации научной деятельности.

Президент подчеркнул, что децентрализация науки еще не дала того положительного эффекта, которого все ожидали. Несмотря на то, что казахстанские ученые активно патентуют свои результаты, подавляющее большинство патентов не востребовано. Финансирование науки осуществляется в основном за счет государства и практически не привлекаются заказы из реального сектора. В этой ситуации ждать какого-то прорыва в плане модернизации Казахстана и повышения благосостояния казахстанского общества просто невозможно.

В то же время, и это следует отметить, что,

введя новую систему управления наукой, до сих пор не отлажена процедура своевременного финансирования научно-исследовательских проектов. Финансирование научно-исследовательских проектов зачастую начинается по прошествии нескольких месяцев и, вдобавок, осуществляется не в полной мере. От этого страдают и ученые Казахстана и качество выполняемых ими проектов и научных разработок.

В своем выступлении по случаю 70-летия Академии наук Президент Казахстана указал на необходимость улучшения качества экспертизы фундаментальных и гуманитарных научных проектов, привлекая, в том числе потенциал Национальной Академии наук, а также предложил создать при ней коллегиальный орган по этике, который мог бы разработать Кодекс ученого и Кодекс по этике публикаций.

Другой важный момент, который отметил глава государства – осу-

**ДАЛЬНЕЙШАЯ
МОДЕРНИЗАЦИЯ
КАЗАХСТАНА НЕ
ВОЗМОЖНА БЕЗ
НАУЧНОГО СООБЩЕ-
СТВА СТРАНЫ.**

**ПРЕЗИДЕНТ
КАЗАХСТАНА УКАЗАЛ
НА НЕОБХОДИМОСТЬ
УЛУЧШЕНИЯ КАЧЕ-
СТВА ЭКСПЕРТИЗЫ
ФУНДАМЕНТАЛЬНЫХ
И ГУМАНИТАРНЫХ
НАУЧНЫХ ПРОЕКТОВ,
ПРИВЛЕКАЯ, В ТОМ
ЧИСЛЕ ПОТЕНЦИАЛ
НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК.**

ществление работы по продвижению казахстанских научных изданий в международные рейтинговые базы, которые он возложил на Министерство образования и науки совместно с Академией и ВУЗами Казахстана. Это, во-первых, вопрос престижа казахстанских ученых и его научных изданий, а во-вторых, вопрос интеграции отечественной казахстанской науки в общемировое научное пространство.

С положительной стороны можно оценивать поручение Президента об учреждении дополнительных грантов лучшим исследователям для прохождения стажировки в научных центрах мирового уровня, а также поручение об изучении вопроса о выделении грантов молодым ученым из стран Центральной Азии для проведения научных исследований в Казахстане. Это бесспорно вызовет интерес у наших соседей и может привести к началу интеграции научного сообщества стран региона.

SYMBOLS AND LOGOS OF IMAGE POLICY

DR. GULNAR NADIROVA

On February 28, 2017, the press service of the Ministry of Information and Communications of Kazakhstan reported that the tender aimed to determine the best proposal on formation of the national brand was declared invalid. It gives reason to think about a system of building a competent and coherent branding of public policy, a component of which is the branding of the country, or the formation of perception, based on various parameters such as tourism, population, government, culture, history and traditions.

It is possible that the authors of the proposed applications and the Commission's experts differed concep-

IT WOULD BE DESIRABLE TO IMPROVE OUR INTERNATIONAL IMAGE IN ALL RESPECTS, BUT WE SHOULD SELECT FROM A VARIETY OF DIRECTIONS WITH MAXIMUM OBJECTIVITY AND A HIGH PROPORTION OF CRITICALITY.

tually. The formers focused on the ethno-cultural and civilizational component, whereas, the latter expected treatments aimed at improving the business and economic reputation of Kazakhstan, as a region with huge investment and resource potential.

This situation provides a good opportunity to rethink or retarget the branding policy of the country as a whole. Obviously, we should not try to give the priority to all areas, because this would not be profitable and realistic. It would be desirable to improve our international image in all respects, but we should select from a variety of directions with maximum objectivity and a high proportion of criticality. In

this respect, only the directions which follow the most realistic and attractive patterns should be chosen.

In this regard, the positive experience of South Korea, that is actively promoting its culture around the world through educational and cultural centers, branches of the Korean language, short-term and long-term educational programs, financed by the national government, through the phenomenon of mass culture (films, music), cosmetic products etc., allows us to talk about not only new forms of image policy but also the processes of cultural globalization, directed not from the West to the East, but on the contrary from the East to the West.

Moreover, along with the power structures, business, foundations, intellectuals, artists and young people – representatives of different political and social communities are participating in the formation of the positive image.

Another promising direction is the Korean medicine, working effectively in serving foreign patients and contributing its share to the national budget.

THE COMPETITION OF THE NATIONAL BRAND SHOULD HAVE BEEN PROBABLY FORMULATED AS THE COMPETITION OF IDEAS FOR THE DEVELOPMENT OF EFFECTIVE OPERATION AND IMPLEMENTATION OF SPECIFIC FEATURES.

Even if we do not mention the South Korean technical achievements, positive abovementioned brands make the country attractive for cultural and economic cooperation, for educational and medical tourism, and testify to the unique location of South Korea in the cultural space of the world.

Kazakhstan is at the beginning of emerging on the level of international recognition in the fields of sport and show business. Unfortunately, attempts to attract touristic events are hampered by undeveloped infrastructure. However, apparently, the use of geographical factors: landscape, climate, natural resources, geographical location, size of the territory, etc., is still possible.

In this regard, the tender on determination of the national brand should have been probably formulated as the competition of ideas for the development of effective operation and implementation of specific features. Only in this sense, thinking about the creation of symbols and logos can denote specific and successfully developed projects.

LIDIYA PARKHOMCHIK

In late February 2017, the high-ranking officials such as the Vice-President for Parliamentary Affairs, Hossein-Ali Amiri, and the Interior Minister, Abdolreza Rahmani Fazli, confirmed that the incumbent head of Iran, the President Hassan Rouhani, would run for the next round of presidential elections that are to be held on May 19, 2017. Actually, Hassan Rouhani also announced about his intention to be re-elected for the second 4-year presidential term during the meeting on public health held in Tehran on February 26, 2017.

According to the Interior Ministry of Iran, the enrollment of candidates will be held in the period of April 10-16, 2017. The second phase of the endorsement of candidates will start on

“

THE PRESIDENT HASSAN ROUHANI ANNOUNCED ABOUT HIS INTENTION TO BE RE-ELECTED FOR THE SECOND 4-YEAR PRESIDENTIAL TERM.

”

April 17 with the Guardian Council's approval or vetting the candidates registered. The final list of candidates will be announced on April 26, 2017. The approved candidates will hold their presidential campaigns in the period between April 27 and May 18, 2017. To date, 5 candidates announced their intentions to run for the presidential office in the upcoming election. Apart from Hassan Rouhani who would be supported by the Moderation and Development Party, the Former Post Minister, Mohammad Gharazi, the former Minister of Culture and Islamic Guidance, Mostafa Mir-Salim, the Parliament member, Mohammad Mehdi Zahedi, and the former Senior Adviser to the President, Hamid Baqai, are considered as potential candidates in the 2017 presidential elections.

It is worth mentioning that the President Hassan Rouhani would keep the further strengthening ties with the rest

of the world and attracting the foreign direct investments in the Iranian economy at the core of its electoral platform gaining support of the Iranian reformists and moderates. However, his domestic opponents from the conservative camp deeply criticized the policy of economic openness declared by Hassan Rouhani after signing the Joint Comprehensive Plan of Action, which removed nuclear sanctions on the country in exchange for curbing Tehran's nuclear program. Considered as the President Rouhani's triumph in 2015, the Iran's nuclear deal started to cause some concerns over its contribution to improving the lives of Iranians. Ac-

“

THERE IS NO GUARANTEE THAT HASSAN ROUHANI WILL BE FULLY SUPPORTED BY THE SUPREME LEADER OF IRAN IN RUNNING FOR THE SECOND PRESIDENTIAL TERM.

”

ually, even the Supreme Leader of Iran, Ayatollah Ali Khamenei, recently showed his rare public criticism over the measures that have been taken by the Government to revitalize the Iranian economy, in particular, to reduce unemployment and inflation.

Therefore, there is no guarantee that Hassan Rouhani will be fully supported by the Supreme Leader of Iran in running for the second presidential term. This situation will provide opportunity for the conservative camp to search for broad support from the Iranian citizens, which will cause problems for the reformist camp to have power at the executive and legislative branch of the government.

CENGİZHAN CANALTAY

DTÖ Genel Direktörü Roberto Azevedo'nun 22 Şubat 2017 tarihinde Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması'nın yürürlüğe girdiğini açıkladı. Roberto Azevedo açıklamasında 112 ülkenin onayladığı anlaşmanın küresel ticaret maliyetlerini %14.3 azaltabileceğini ve bu gelişmenin en çok gelişmekte olan ülkeler için kazançlı olacağını ifade etti. Anlaşma DTÖ'nün 21 yıllık tarihinde ilk çokuluslu ticaret anlaşması olarak tarihe geçmiştir. Kurallar çerçevesinde üye ülkelerin üçte ikisinin onaylaması ile devreye giren anlaşma, gümrük uygulamalarını kolaylaştırılarak ticaret maliyetlerinin düşürülmesini hedeflemektedir. Anlaşmayı, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 112 ülke imzalamıştır.

Bu Anlaşma sayesinde ithalat süresi 1,5 gün, ihracat süresi ise 2 gün kısılacaktır. OECD'nin yapmış olduğu bir araştırmaya göre ticaret maliyetlerindeki her %1'lik düşüşün dünya ekonomisine yaklaşık olarak 40 milyar dolar katkı sağladığını hesaba katarsak Roberto Azevedo'nun belirttiği %14.3 azalmanın küresel ticarete yılda 1 trilyon dolar katkı sağlaması beklenmektedir. Bu anlaşmanın en çok gelişmekte olan ülkelere yarar sağlayacağını ifade edebiliriz. Burada gelişmekte olan ülkeler ihracatlarını %20

ANLAŞMA KÜRESEL TİCARET MALİYETLERİNİ %14.3 AZALTABİLECEKTİR.

ANLAŞMANIN, KÜRESEL TİCARETE YILDA 1 TRİLYON DOLAR KATKI SAĞLAMASI BEKLENMEKTEDİR.

oranında çeşitlendirme imkânına ulaşabilecektir. Bu rakamın az gelişen ülkeler için %35 civarında olması beklenmektedir.

Ayrıca pazar erişimi konusunda az gelişen ülkelerin imkânlarında %60'a kadar bir iyileşme olabilir. Küresel çapta ve uzun vadede baktığımızda ise 2030 yılına kadar anlaşma sayesinde küresel ticaretin yılda %2.7 büyümesi öngörülmekte olup küresel ekonomik büyüme katkısının ise %0.5 civarında olması beklenmektedir. Öte yandan tüm bu gelişmelerin istihdama da olumlu yansımaları ile 18 milyonu gelişmekte olan ülkelerde olmak üzere 21 milyon yeni iş imkânının ortaya çıkması tahmin edilmektedir.

Anlaşma kısaca uluslararası ticarete malların dolaşımı sürecindeki bürokratik işlemlerin aşamalı bir şekilde azaltılması ile kolaylaştırılmasını, gümrük işlemlerinin ve idari süreçlerin modernizasyonunu ve basitleştirilmesini, alt yapının geliştirilmesini ve standartların uyumlaştırılmasını sağlayarak ihracatın ve ithalatın daha da kolaylaştırılmasını amaçlamaktadır. Böylece ticari işlemlerin hızı artırılarak maliyetlerin azaltılması ile gelişmekte ve az gelişen ülkelerin uluslararası ticarete mallarının daha rahat ve ucuza dolaşabilmesine ve daha güçlü bir şekilde küresel pazara entegre olabilmelerine imkân sağlanacaktır.

TRADE STATISTICS OF THE EURASIAN ECONOMIC COMMISSION FOR 2016

KANAT MAKHANOV

The recent trade statistics for 2016 published by the Eurasian Economic Commission reveal continuation of the slow-down in the trade of the EEU with other countries as well as within the EEU. The trade statistics of Kazakhstan for 2016 also present negative growth in the external trade turnover. Thus, the trade of the EEU with the rest of the world in 2016 in comparison with 2015 fell by 12%. In 2016, the trade with the EU, which is the most important trade partner of the EEU, fell by 16.2%. Again with the CIS countries, there is an overall 19.9% decrease in the same year. Besides, there is a small reduction in the trade with China (-0.04%) and the US (-2.4%), while the trade between the EEU and the rest of the world shrank by 5.7%.

The overall trade between the member-states of the EEU in 2016 fell by 6.7%. However, the situation differs across the EEU. Thus, Kazakhstan presents the major trade loss in comparison with other members of the union with a 23.5% decrease. For Russia, it is negative 7.9%. The trade shares of the rest of the member states inside the EEU have increased. Thus, the trade share of Armenia increased by 53%. For Belarus and Kyrgyzstan, the numbers are positive 2.2% and

**THE OVERALL
TRADE BETWEEN
THE MEM-
BER-STATES OF
THE EEU IN 2016
FELL BY 6.7%.**

**THE TRADE STA-
TISTICS FOR 2017
ARE EXPECTED TO
IMPROVE.**

4.4% respectively.

Considering the external trade of Kazakhstan, its total external trade in 2016 fell by 19%. There are negative growth rates in trade with practically all major trade partners. For instance, the trade with the EEU members fell by 16.8%, whereas the trade with the other CIS countries decreased by 16.1%. With Europe, there is a negative 20.1% change, whereas with China, it is negative 25.4%.

The trade statistics for 2016 clearly shows a continuation of the economic slow-down that persists in Kazakhstan and Russia. However, the important point here is that the situation with the trade of Kazakhstan in 2016 compared to 2015 is still better than it was in 2015 compared to 2014 when the trade turnover fell by 36.6%.

The trade statistics for 2017 are expected to improve. Firstly, there are good expectations on trade growth with Uzbekistan. There is already a great number of bilateral agreements on trade and cooperation in various areas with Uzbekistan. Secondly, in case of total elimination of sanctions from Iran, it would also give great perspectives for trade growth. Thirdly, the economy of Kazakhstan is very likely to show a growth by more than 2% by the end of this year.

İTALYA CUMHURBAŞKANI VE FRANSA BAŞBAKANI'NIN ÇİN'E RESMİ ZİYARETLERİ

OMİRBЕК HANAYİ

İtalya Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella ve Fransa Başbakanı Bernard Cazeneuve aynı tarihte (21 Şubat 2017) Çin'e resmi ziyarette bulundular. Bu, İtalya Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella'nın da ve Fransa Başbakanı Bernard Cazeneuve'nin de görevlerine başlamalarından sonra gerçekleştirdiği ilk resmi Çin ziyaretleridir.

Çin Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, 21 Şubat 2017 tarihinde Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, İtalya Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella'yı Pekin'deki Büyük Halk Salonu'nda resmi törenle karşıladı. Görüşmede, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, ikili ilişkilerin çeşitli alanlarda gelişmekte olduğunu belirterek, Çin-İtalya, Çin-AB ilişkilerinin geliştirilmesinin küresel ekonomiye olumlu katkı sağlayacağını dile getirdi. İtalya'nın çok taraflı açık ekonomi siste-

İTALYA CUMHURBAŞKANI SERGIO MATTARELLA VE FRANSA BAŞBAKANI BERNARD CAZENEUVE AYNI TARİHTE (21 ŞUBAT 2017) ÇİN'E RESMİ ZİYARETTE BULUNDULAR.

mini savunduğunu ifade eden İtalya Cumhurbaşkanı Mattarella, ülkesinin Çin ile ekonomik ve ticari ilişkilerini daha fazla ilerletmenin yanı sıra, uluslararası alanda da işbirliğini güçlendirmeyi ve Çin-AB ilişkilerinin derinleşmesini istediklerini belirtti. Mattarella'nın Çin ziyareti sırasında, Pekin'de Çin-İtalya İş Forumu 4. Toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıda iki ülke arasındaki tarım-gıda, havacılık, enerji, çevre ve sağlık gibi önemli alanlardaki işbirliği müzakere edildi. Bir hafta süren Çin ziyareti sırasında Mattarella, Şangay, Chongqing ve Xi'an şehirlerinde bulundu. Görüşmeler kapsamında Çin ve İtalya arasında kültür, bilim, eğitim, sağlık, ticaret ve yatırım alanlarında birkaç anlaşmalar imzalandı.

Çin Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, 21 Şubat 2017 tarihinde Fransa Başbakanı Bernard Cazeneuve Çin Başbakanı Li Keqiang tarafından Pekin'deki Büyük Halk

Salonu'nda resmi törenle karşılandı. Cazeneuve ve Li, düzenlenen ortak basın toplantısında, iki ülke arasında siyasi, ekonomi, yatırım, bilim, tarım, nükleer enerji, iklim ve eğitim gibi konularda ilişkilerin geliştirilmesi gerekliliğine vurgu yaptılar. Üç günlük Çin ziyareti sırasında, Fransa Başbakanı Cazeneuve, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ve Çin Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkan Zhang Dejiang ile görüştü. Görüşmeler kapsamında, Çin ve Fransa arasında nükleer enerji, ekonomi, bilimsel araştırma ve turizm alanlarında birkaç anlaşmalar imzalandı ve taraflar bölgesel ve küresel konulara ilişkin görüş alışverişinde bulundular.

Bu, AB liderlerinin 2017 yılındaki ilk Çin ziyaretidir. İngiltere'nin AB'den ayrılması sürecinden ve göç sorunundan olumsuz etkilenen AB ülkeleri için, son dönemde ABD Başkanı Donald Trump da büyük bir belir-

İTALYA CUMHURBAŞKANI VE FRANSA BAŞBAKANI'NIN AYNI TARİHTE ÇİN'E RESMİ ZİYARET YAPMALARI ÇİN-AB İLİŞKİLERİNİN YENİ BİR YAKINLAŞMA SÜRECİNE GİRMESİNE İŞARET EDEBİLİR.

sizlik olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, İtalya Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella ve Fransa Başbakanı Bernard Cazeneuve'nin aynı zamanda Çin'e resmi ziyaret gerçekleştirmeleri dikkat çekicidir. Çünkü Trump'ın NATO ile ilgili açıklamalarından sonra, özellikle Trump'ın ekonomi politikasından rahatsız olan AB ülkelerinin Çin ile ilişkilerini arttırmaya istekli oldukları söylenebilir. Çin açısından bakıldığında, Brexit sonrası Çin hükümeti, AB ülkeleri arasında kendine yeni işbirliği ortakları bulmaya çalışmaktadır. AB'nin en önemli aktörlerinden olan İtalya ve Fransa ise Çin'in AB'ndeki en büyük ticaret ortaklarından. Çin-İtalya ve Çin-Fransa ilişkileri Çin-AB ilişkileri açısından çok önemlidir. Bu yüzden İtalya Cumhurbaşkanı ve Fransa Başbakanı'nın aynı tarihte Çin'e resmi ziyaret yapmaları Çin-AB ilişkilerinin yeni bir yakınlaşma sürecine girmesine işaret edebilir.

www.tengrinews.kz

KAZAKISTAN – ÖZBEKISTAN HÜKÜMETLERARASI KARMA EKONOMİK KOMİSYONU: XVI. DÖNEM TOPLANTISI

DR. AIDARBEK AMIRBEK

23 Ocak 2017 tarihinde Kazakistan Başbakan Birinci Yardımcısı Askar Mamin'in başkanlığındaki heyet Özbekistan'ı ziyaret etti. Ziyaret kapsamında Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonun XVI. Dönem toplantısı yapıldı ve Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyoyev ile ikili görüşmelerde bulunuldu.

Özbekistan'ın resmi basın kaynaklarında ikili görüşmelerde ticari ve ekonomi alanlarda işbirliğinin derinleştirilmesi konularının masaya yatırıldığına vurgu yapıldı. Özbekistan Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyoyev konuşmasında Kazakistan'ın Orta Asya bölgesindeki en büyük ticari ortağı olduğunu ve ekonomik işbir-

**KAZAKISTAN VE
ÖZBEKISTAN DEV-
LETLERİ ORTA ASYA
BÖLGESİNİN İSTİKRA-
RI VE GÜVENLİĞİ
AÇISINDAN ÇOK
ÖNEMLİ İKİ ÜLKEYİ
TEMSİL ETMEKTE-
DİRLER.**

liği açısından yeni gelişim aşamasına adım atılması gerektiğini dile getirdi.

Kazakistan'ın resmi basın kaynaklarında ise Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in Özbekistan ile işbirliğini arttırmaya özel ilgi gösterdiğine ve ülke ile özellikle tarımsal, kimya ve petrokimya sanayi alanlarında ortak ticari odaların kurulduğuna dikkat çekildi. Önümüzdeki süreçte ise her iki ülke turizm, petrokimya, otomotiv, kara ve hava ulaşimleri alanlarında önemli projeleri hayata geçireceklerine vurgu yapıldı. Örneğin, Astana-Taşkent uçuşlarının haftada 6 kez olacak şekilde ve Almatı-Taşkent arasında hızlı trenin kısa zamanda hayata geçirileceği konusunda anlaşmaya varıldığı yazıldı. Bununla birlikte askeri ile askeri-tek-nik alanlarında ve ülke eyaletleri ara-

sındaki ikili işbirliğinin ivme kazana-
cağına vurgu yapıldı.

Hem ziyaret hem toplantı iki konuyla bağlantılı olarak değerlendirilebilir. İlki, Özbekistan Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyoyev'in 2017 yılının Mart ayında Kazakistan'a yapacağı resmi ziyaret iken, ikincisi ise Özbekistan'ın Kazakistan üzerinden Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) ülkelerine (özellikle Rusya'ya) ekonomik anlamda daha fazla açılmak istemesiyle bağlantılı olabilir. Bu doğrultuda Özbekistan-Kazakistan arasındaki günümüz 1,6 milyar dolarlık ticari oran, 2020 yılına kadar 5 milyar dolara kadar yükseltilmesi gerektiğine vurgu yapılmış olabilir. Aynı şekilde 15 Şubat 2017 tarihli "Rusya-Özbekistan Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonun XVIII. Dönem Toplantısıyla" Rusya ile de ekonomik bağlar kuvvetlendirilmek istenmiş olabilir.

Genel olarak, Kazakistan ve Özbekis-

ÖZBEKİSTAN-KAZAKİSTAN ARASINDAKİ GÜNÜMÜZ 1,6 MİLYAR DOLARLIK TİCARİ ORAN, 2020 YILINA KADAR 5 MİLYAR DOLARA KADAR YÜKSELTİLMESİ BEKLENİLMEKTEDİR.

tan devletleri Orta Asya bölgesinin istikrarı ve güvenliği açısından çok önemli iki ülkeyi temsil etmektedirler. Bu önemin farkında olan ülke Devlet Başkanları 14 Haziran 2013 tarihinde stratejik ortaklık anlaşması imzalamışlardır. Diğer taraftan, her iki ülkenin Rusya ile de stratejik ortaklık anlaşması vardır ki, önümüzdeki süreçte her iki ülke bu anlaşmalar çerçevesinde Moskova ile ittifaklık bağlarını güçlendirmek isteyebilirler. Bu durum bölgede Moskova-As-tana-Taşkent üçlü ittifaklık bağının oluşmasını beraberinde getirebilir. Günümüzde üçlü ittifaklık bağ ticaret ve ekonomi alanlarındaki ilişkiler güçlendirilerek atılması hedeflenmiş olabilir. Nitekim hedefe ulaşmanın yapıtaşları Karma Ekonomik Komisyon toplantılarında tartışılarak, Şavkat Mirziyoyev'in 2017 yılının Mart ve Nisan aylarında sırasıyla Kazakistan ve Rusya devletlerine yapacağı resmi ziyaretlerde imzalayacağı anlaşmalarla pekiştirilebilir.

PUTIN'S VISIT TO DUSHANBE: SECURITY ASPECTS DISCUSSED

ZHULDUZ BAIZAKOVA

Last week, the President of Russian Federation, Vladimir Putin, in the course of his Central Asian tour, first visited Kazakhstan and on 27 February 2017, arrived to Tajikistan where he met Tajikistan's leader, Emomali Rahmon.

During his visit to Dushanbe, the two sides agreed to fully exploit the capabilities of 201st military base located in Tajikistan for the purposes of ensuring security around the Tajik-Afghan border. The importance of the security aspect has grown immensely in recent months with direct threat emanating from Afghanistan towards the Central Asian republics. Moscow is also concerned over wide spread of the Central Asian Islamic militants in Syria fighting alongside the Islamic State against Assad's

**TWO COUNTRIES
AGREED TO FULLY
EXPLOIT THE CAPA-
BILITIES OF 201ST
MILITARY BASE.**

governmental forces.

President Putin stated his appreciation and gratitude about Dushanbe hosting 201st base calling it an important factor of stability and security in the region. Apart from mentioning that Tajikistan is one of the most important Russian allies and strategic partners, he highlighted the personal role and activities of President Rahmon in maintaining regional stability.

Additionally, Moscow and Dushanbe are closely cooperating in combating terrorism, extremism and drug trafficking. This type of cooperation is achieved by coordinating two countries' law-enforcement agencies, as well as military-technical cooperation. Other areas included joint combat against illegal arms trade and other challenges for the regional stability.

In the joint statement, which was made at the end of Putin's visit, the parties agreed about the significance of continuing assistance to Afghanistan to promote further stability and to reduce the risks to the Central Asian region. Particular focus was placed upon the origins and prevention against terrorism, namely preventing the spread of extremist ideology and technical financial support, which terrorists acquire illegally.

At the end of the visit, agreements, including on cooperation in the field of peaceful use of nuclear energy; on cooperation in environment protection, in the areas of military courier, postal communications, labor, migration and employment were

**PARTIES AGREED
ABOUT THE SIGNIFI-
CANCE OF CONTINU-
ING ASSISTANCE TO
AFGHANISTAN.**

signed. The President Rahmon also proposed to elaborate bilateral cooperation in the field of education; because as known, currently, over 21 000 Tajik students are studying in Russia.

Moscow and Dushanbe also reiterated the commitment to advance bilateral cooperation within multilateral structures, like the Shanghai Cooperation Organization, the Commonwealth of Independent States, the Collective Security Treaty Organization and others.

Overall, the visit turned out to be successful in terms of the personal meeting between the two leaders to discuss strategic issues in constructive and friendly environment.

13-Й САММИТ ОЭС В ИСЛАМАБАДЕ

DR. ERKIN BAYDAROV

1 марта 2017 г. в столице Пакистана г. Исламабаде состоялся 13-й Саммит Организации экономического сотрудничества (ОЭС). Участники саммита обменялись мнениями относительно перспектив расширения регионального сотрудничества в приоритетных областях, а также обсудили ряд актуальных вопросов. По итогам Саммита были приняты Исламабадская декларация и Повестка дня ОЭС до 2025 года.

Организация экономического сотрудничества, основанная в 1985 г. Пакистаном, Турцией и Ираном, включает в себя еще семь государств региона: Азербайджан, Афганистан, Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан, Туркменистан и Узбекистан (1992). То, что на Саммит в Исламабад прибыли главы государств Ирана, Турции, Азербайджана, Туркменистана и Таджикистана, говорит о высоком

ТО, ЧТО НА САММИТ В ИСЛАМАБАД ПРИБЫЛИ ГЛАВЫ ГОСУДАРСТВ ИРАНА, ТУРЦИИ, АЗЕРБАЙДЖАНА, ТУРКМЕНИСТАНА И ТАДЖИКИСТАНА ГОВОРIT О ВЫСОКОМ УРОВНЕ ПРОШЕДШЕГО МЕРОПРИЯТИЯ И, БЕЗУСЛОВНО, СВИДЕТЕЛЬСТВУЕТ ОБ УСПЕХЕ ПОЛИТИКИ ПАКИСТАНСКОГО ПРЕМЬЕР-МИНИСТРА НАВАЗА ШАРИФА И ПАКИСТАНСКОЙ ДИПЛОМАТИИ, СУМЕВШИХ ОЖИВИТЬ СТРУКТУРУ, КОТОРУЮ МНОГИЕ СЧИТАЛИ ЗАМОРОЖЕННОЙ.

www.china.tmembassy.gov.tm

Economic Cooperation Organization

уровне прошедшего мероприятия и, безусловно, свидетельствует об успехе политики пакистанского премьер-министра Наваза Шарифа и пакистанской дипломатии, сумевших оживить структуру, которую многие считали замороженной.

Действительно, для Пакистана проведение Саммита ОЭС сегодня имеет очень важное значение. Исламабад, таким образом, отвечает на вызовы со стороны Дели, так как Индия во многом старается оттеснить Пакистан от структур регионального сотрудничества в Южной Азии. Единственный выход Пакистан видит в восстановлении кооперации с мусульманскими странами.

Одним из приоритетных направлений в налаживании экономических связей для Исламабада являются страны Центральной Азии. Поэтому вовсе не случайно, что председатель Саммита, премьер-министр Пакистана Наваз Шариф заявил, что центральноазиатский регион является мостом на евразийском континенте, его население составляет 16% от мирового, однако, торговый оборот внутри этого региона меньше оборота его торговли с другими регионами мира. Он призвал страны-члены ОЭС усилить согласованность действий для развития взаимосвязей и торговых контактов в данном регионе и превращения организации в «образец мира, прогресса и процветания».

Основные задачи ОЭС на сегодняшний день заключаются в соз-

www.ru.president.az

дании благоприятных условий для экономического развития, последовательной и поэтапной интеграции его участников в мировую систему хозяйственных отношений. Страны-члены организации имеют общие стратегические цели: развитие экономической инфраструктуры, современных институтов, повышение производительности и расширение региональной торговли.

В этом контексте принятие документа «Перспективы ОЭС-2025» (ECO Vision 2025) на Саммите в Исламабаде является важным событием. План ECO Vision 2025 предусматривает удвоение внутрирегиональной и увеличение мировой доли в торговой сфере, использование регионального потенциала для экономического роста. Это требует определенных шагов по либерализации и гармонизации торговой политики, снижению затрат на ведение бизнеса, развитию финансовой инфраструктуры и институционального потенциала. Упрощение процедур торговли является еще

ПРИНЯТИЕ ДОКУМЕНТА «ПЕРСПЕКТИВЫ ОЭС-2025» (ECO VISION 2025) НА САММИТЕ В ИСЛАМАБАДЕ ЯВЛЯЕТСЯ ВАЖНЫМ СОБЫТИЕМ. ПЛАН ECO VISION 2025 ПРЕДУСМАТРИВАЕТ УДВОЕНИЕ ВНУТРИРЕГИОНАЛЬНОЙ И УВЕЛИЧЕНИЕ МИРОВОЙ ДОЛИ В ТОРГОВОЙ СФЕРЕ, ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ПОТЕНЦИАЛА ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА.

одной областью концентрации усилий ОЭС, так как оно уменьшает косвенные и скрытые затраты, которые значительно высоки в регионе.

Таким образом, основной целью нового документа является полное и своевременное достижение Целей устойчивого развития ООН в регионе ОЭС. Данная «дорожная карта» будет содействовать реализации поставленных в этом направлении целей, а также укреплению торгово - экономических отношений и интеграции стран-участниц.

В заключении следует отметить, что ОЭС, а также двусторонние и многосторонние мероприятия, проводимые в рамках деятельности организации, представляются удобной площадкой для продвижения казахстанских международных и региональных инициатив экономической направленности. Одним из таких мероприятий может стать участие государств - членов ОЭС в Международной выставке «ЭКСПО-2017» в Астане.

BAKU-TBILISI-CEYHAN MAIN PIPELINE DECREASED OIL TRANSPORTATION

LIDIYA PARKHOMCHIK

According to the state-owned energy company of Azerbaijan SOCAR, in February 2017, the amount of crude oil exported via the Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) pipeline reached 1.989 million tons decreasing by 17.13% compared to the same period of 2016. Moreover, the flow volume figure totaled to 4.401 million tons of crude oil in January-February 2017, which is 6.13% less compared to the same period of 2016. As of March 1, 2017, a total of 325.939 million tons of crude oil

were exported since the launch of the pipeline in June 2006.

It is worth mentioning that in 2016 over 33.5 million tons of hydrocarbons were transported via the BTC pipeline compared to 34.8 million tons of oil exported in 2015. The decrease was caused by the fact that Kazakhstan refused to use the route for transportation of produced oil to the European market redirecting it to the Tengiz-Novorossiysk pipeline. Therefore, the only third country that is still using the BTC pipeline as a route for the export of crude oil produced at the Caspian

www.lib.aliyev-heritage.org

Sea is Turkmenistan. For instance, in February 2017, over 571,860 tons of Turkmen oil were transported along the pipeline. Moreover, the total amount of hydrocarbons transported by Turkmenistan via the BTC reached 4.7 million tons in 2016.

Indeed, as it was already mentioned in the beginning of 2017, Azerbaijan experienced further reduction in the amount of oil export via the BTC. According to the Azerbaijani Government forecasts, the total volumes

“

IN FEBRUARY 2017, THE AMOUNT OF CRUDE OIL EXPORTED VIA THE BAKU-TBILISI-CEYHAN (BTC) PIPELINE REACHED 1.989 MILLION TONS DECREASING BY 17.13% COMPARED TO THE SAME PERIOD OF 2016.

”

“

THE ONGOING DECLINE IN OIL PRODUCTION AT THE ACG FIELDS TOGETHER WITH THE LOSS OF KAZAKHSTAN AS AN ENERGY PARTNER MAKE IT UNLIKELY THAT THE AZERBAIJANI GOVERNMENT COULD MANAGE TO CHANGE THE NEGATIVE TREND IN THE SHORT-TERM PERSPECTIVE.

”

of exported oil will comprise 31 million tons in 2017 reducing to 30.9 million tons in 2018. It is expected that the volumes of oil transported via the BTC would grow slightly in 2019 by increasing the export amounts to 31.9 million tons of oil. In fact, the expected increase correlates with the launch of the second phase of development of the Shah Deniz field, which would cause increases in the crude oil condensate production giving the possibility to transport additional amounts via the pipeline.

Actually, since the total capacity of the BTC is over 50 million tons of oil per year, Baku is strongly interested in further development of the Azeri-Chirag-Guneshli (ACG) oil fields that remain the major resource base for the pipeline. Moreover, Azerbaijan is considering the possibility of enlarging the list of the third countries contributing to the oil export via the BTC. For instance, during the recent annual World Economic Forum in Davos, the President of Azerbaijan, Ilham Aliyev, held a meeting with the President of the Russian energy company LUKOIL, Vahid Alakbarov, discussing perspectives of transportation of oil produced by LUKOIL in the Russian sector of the Caspian Sea via the pipeline. In fact, LUKOIL already has an experience of cooperation with Azerbaijan on the issue of shipping oil via Europe-oriented energy pipeline. In 2014, SOCAR and LUKOIL signed an agreement, according to which, the Russian company was obliged to export 20,000 tons of oil produced at the Yuri Korchagin offshore field located in the Russian sector of the Caspian Sea per month. However, in 2015, the company declared that the Caspian oil would be redirected to the Tengiz-Novorossiysk pipeline.

Therefore, it could be concluded that it is vital for Baku to raise the level of pumped oil via the BTC pipeline. However, the ongoing decline in oil production at the ACG fields together with the loss of Kazakhstan as an energy partner make it unlikely that the Azerbaijani Government could manage to change the negative trend in the short-term perspective.

IRAN TO IMPORT URANIUM FROM KAZAKHSTAN

DAUREN ABEN

On February 25, 2017, in an interview to the Iranian Students' News Agency, Ali Akbar Salehi, the Head of the Atomic Energy Organization of Iran (AEOI), announced that Iran would import 950 tons of uranium oxide concentrate, also known as yellowcake, from Kazakhstan over the next three years. According to Ali Akbar Salehi, about 650 tons of uranium will be supplied in two shipments during the first two years, while the remaining 300 tons will be delivered over the third year and converted to uranium hexafluoride gas (UF₆), which will then be sold back to Kazakhstan. The acquisition would not violate Tehran's commitments under the Joint Comprehensive Plan of Action

IRAN ANNOUNCED IT WOULD IMPORT 950 TONS OF URANIUM OXIDE CONCENTRATE, ALSO KNOWN AS YELLOWCAKE, FROM KAZAKHSTAN OVER THE NEXT THREE YEARS.

(JCPOA, the July 2015 international agreement on the nuclear program of Iran) as the JCPOA does not prohibit Iran from importing uranium ore. Under its terms, Iran agreed to limit its uranium enrichment capacity and significantly reduce its stockpile of low enriched uranium over the next 15 years. Since the JCPOA came into force in January 2016, Iran has already received 382 tons of yellowcake, primarily from Russia.

The Head of the AEOI noted that the Joint Commission, established to oversee the JCPOA implementation, was reviewing the request for the purchase of uranium from Kazakhstan. To date, the five members of the P5+1 (the five permanent members of the United Nations Security Council plus Germany) have

submitted their written approvals to the commission, while the United Kingdom has changed its initial decision to support the deal and is still to provide its final consent. It is unclear at this stage if the United States will continue to support the Iran-Kazakhstan uranium deal as the new U.S. administration is known for its skepticism about the JCPOA and Iran's commitment to the terms of the agreement.

Ali Akbar Salehi also mentioned that, as a result of the recent bilateral negotiations, Russia had agreed to assist Iran in producing nuclear fuel by providing advisory help. Indeed, on January 19, 2017, Russia and Iran represented by Nikolay Spasskiy, the Deputy Director General of Rosatom, the Russian state nuclear corporation, and Behrouz Kamalvandi, the Deputy Head of the AEOI, signed in Moscow a road map to implement the November 2014 Memorandum on the development of cooperation in the peaceful uses of atomic energy. In addition, Rosatom and AEOI signed a contract for preparatory work on the modification of

THE EXPECTED DEAL, IF APPROVED, WOULD OPEN A NEW MARKET FOR KAZAKHSTAN'S NATURAL URANIUM SALES AND ALLOW ASTANA TO REMAIN AN ACTIVE PLAYER IN THE IMPLEMENTATION OF THE JCPOA PROVISIONS RELATED TO IRAN'S USE OF NUCLEAR ENERGY FOR PEACEFUL PURPOSES.

two cascades of gas centrifuges at the Fordow Fuel Enrichment Plant in Iran for the production of stable isotopes for medical and industrial purposes. Rosatom also announced that it was exploring the possibility of establishing a specialized institute engaged in providing Russian technical and engineering support to Iran's Bushehr nuclear power plant.

For Kazakhstan, the world's largest producer of uranium, the expected deal with Iran, if approved, has two positive aspects. First, it would open a new market for Kazakhstan's natural uranium sales, as well as provide a supply of UF₆ that would be used to produce nuclear fuel pellets for export. Second, as Astana played an important role in the successful conclusion of the JCPOA by hosting two rounds of multilateral talks in 2013 and by providing natural uranium to Iran as compensation for its enriched uranium, the deal would allow Kazakhstan to remain an active player in the implementation of the JCPOA provisions related to Iran's use of nuclear energy for peaceful purposes.

CHINA'S PARTICIPATION IN THE ASTANA EXPO 2017

DR. AZHAR SERIKKALIYEVA

The Astana EXPO 2017 will be held in the period from June 10 to September 10, 2017 and will be devoted to the "Future Energy" theme. To date, 112 countries and 18 international organizations have confirmed their participation. Among other participants, Kazakhstan attaches great importance to China's participation in the EXPO and hopes to further deepen cooperation with the People's Republic of China through the EXPO. China officially confirmed its participation in the EXPO 2017 in Astana on August 24, 2015. The Memorandum of Cooperation in organization of the EXPO 2017 between Kazakhstan and China was signed on August 31, 2015. According to the JSC "National Company Astana EXPO-2017", Chinese partners intend to assist the national

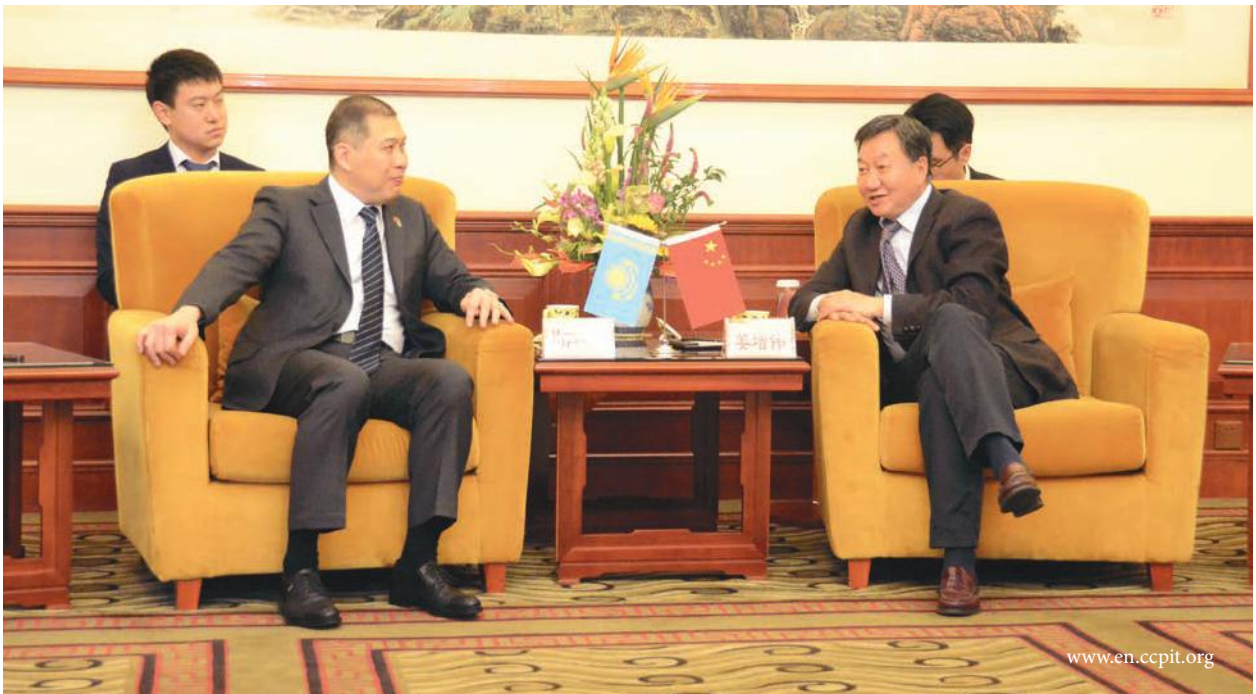

CHINA'S PAVILION CALLED "THE ENERGY OF THE FUTURE: GREEN SILK ROAD" WILL COVER 1,000 M2 AREA AND INCLUDE THREE MAIN PARTS – PAST, PRESENT AND FUTURE.

company in providing consulting, informational, analytical and methodological services, using the experience of the EXPO 2010 in Shanghai. The China Council for the Promotion of International Trade (CCPIT) also assumes responsibility for attracting investment into the EXPO 2017 project as the large-scale "One Belt, One Road" economic strategy of China is being implemented in the region.

The two countries signed an agreement on the handover of the EXPO 2017 pavilion on October 31, 2016. The CCPIT held its first press conference to introduce China's participation in the Astana EXPO 2017 on January 5, 2017 in Beijing. Wang Jinzhen, the Deputy Director of the Organizing Committee of the Astana World Expo China Pavilion, the Government Representative, and the Vice Chairman of the CCPIT, introduced the preparation for the China Pavilion its concept and exhibition

www.en.ccpit.org

plan, as well as released the logo of the China Pavilion. Kazakhstan's Ambassador to China, Shakhrat Nuryshev, introduced the overall situation of the Astana EXPO 2017. Being the second largest economy in the world and the largest producer and consumer of energy, China views EXPO 2017 in Astana as a platform for an all-round demonstration of China's advanced technologies and strategy in the energy sector, an opportunity to exchange experience with Kazakhstan and other countries, and to highlight China's image as a responsible state in bilateral cooperation. China's pavilion called "The Energy of the Future: Green Silk Road" will cover 1,000 m2 area and include three main parts – Past, Present and Future. Ten largest Chinese energy companies will demonstrate their achievements in alternative energy. China Guodian Corporation and Zhejiang Energy Group were defined as official partners of the China Pavilion, while Anhui Gujing Liquor was named a gold sponsor. The main Chinese mass media, such as the Xinhua News Agency,

WITH THE PROMOTION OF THE ONGOING EXPO 2017 THE NUMBER OF TOURISTS FROM CHINA TO KAZAKHSTAN MAY INCREASE BY 100,000 AND THE TOTAL NUMBER IS EXPECTED TO REACH 350,000.

the People's Daily and China Daily, will be the information partners of the exhibition. China has already started decorating its pavilion and launched its official website, www.expochina2017.org.

Presenting China's EXPO 2017 Pavilion in Beijing, Wang Jinzhen said that the EXPO 2017 will promote the development of cooperation between China and Kazakhstan in tourism. According to Chinese data, 250,000 tourists from China visited Kazakhstan in 2016. Due to the designation of 2017 as "The Year of Chinese Tourism in Kazakhstan" and with the promotion of the ongoing EXPO 2017 international exhibition, the number of Chinese tourists in Kazakhstan may increase by 100,000. As a result, it is expected that a total of 350,000 Chinese tourists will visit Kazakhstan in 2017. Numerous events will be organized at the Chinese Pavilion during the EXPO 2017, including Kazakhstan-China cooperation forums in energy and tourism, an exhibition of the Terracotta Army and other cultural and business activities.

www.deprimeirasemduvida.com.br

DEVELOPMENTS IN THE AGRICULTURAL SECTOR OF KAZAKHSTAN

KANAT MAKHANOV

According to the most recent statistics of the Committee on Statistics of Kazakhstan, in 2016, the economy of Kazakhstan presented a 1% of real growth. Among the sectors of the economy, agriculture showed the highest growth rate of 5.5% after construction (7.9%). This was reached largely due to the 7.8% growth in plant cultivation and the 2.7% growth in cattle breeding.

2016 was characterized by positive trends in agriculture. In many terms, 2016 has been the best year for agriculture since 2011. There are significant rates of growth practically in every subsector of agriculture. Most importantly, there was a considerable growth in cultivation of cereals.

PERHAPS THE MOST IMPORTANT FEATURES OF AGRICULTURE IS THAT IT PRACTICALLY PRESENTED NO CORRELATION WITH OIL PRICES AND GENERAL ECONOMIC GROWTH DURING THE LAST YEARS PRODUCING SIGNIFICANT COUNTERCYCLICAL EFFECTS ON THE ECONOMY.

For instance, in wheat cultivation, which is the most important agricultural subsector for the economy, the yield reached 12.1 hundredweights a hectare, which is the highest yield since 2011.

In 2016, the total area of arable land under agricultural use was around 21.5 hectares. Grains remain to be the most dominant products cultivated in Kazakhstan occupying 72% of the total agricultural land. 58% of the total agricultural land is dedicated to wheat cultivation. Apart from weather conditions, the growth in agriculture was also high thanks to the various measures of the government support. Thus, loans given to agriculture by banks in 2016 grew by 40%. The interest rates for loans in agriculture are substantially lower than the market rate (6-6-6.5% com-

pared to 12-14.5%).

Agriculture plays an important role in the economy of Kazakhstan accounting for 4.5% and proving the second largest inflow of export revenues. Perhaps the most important features of agriculture is that it practically presented no correlation with oil prices and general economic growth during the last years producing significant countercyclical effects on the economy. Thus, in 2012, the agricultural sector contracted by 17.4%, while the real economic growth was at 4.8%.

**2016 WAS
CHARACTERIZED
BY POSITIVE
TRENDS IN
AGRICULTURE.**

In 2015, for instance, the agricultural growth reached 3.5%, while the overall economic growth was a mere 1.2%. According to the projections of the Ministry of Agriculture, exports of agricultural commodities will grow by 10% in 2017. The current policy measures of the government are concentrated around agricultural diversification. Therefore, the shares of land area dedicated to non-traditional plants such as lentils are going to increase at the expense of traditional grains and wheat in particular.

www.lefigaro.fr

OPEC ANLAŞMASININ GÜNCEL DURUMU

CENGİZHAN CANALTAY

OPEC üyesi ülkeler ile birlik üyesi olmayan büyük petrol üreticisi ülkeler arasında yapılan petrol üretiminde kısıntıya gidilmesine ilişkin anlaşma, 30 Kasım 2016 tarihinde imzalanmıştır. Anlaşmaya göre toplam petrol üretiminin 1.8 milyon bpd yani yaklaşık olarak dünya petrol arzının %2'sini azaltma kararı alınmış olup OPEC üyelerinin toplamda 1.2 milyon bpd, ve anlaşmaya katılan birlik üyesi olmayan büyük petrol üreticisi ülkelerin toplamda 600.000 bpd kesintiye gitmesi gerekmektedir.

OPEC üyeleri arasında bu kesintiye en çok katkı sağlaması beklenen Suudi Arabistan, verdiği taahhüdü yerine getirmektedir. Anlaşma çerçevesinde

“

SUUDİ ARABİSTAN OCAK AYINDA ÜRETİMİNİ 496,000 BPD AZALTIŞTIR.

”

Ekim ayı üretim miktarları baz alınarak ülkelerin kesinti miktarları kararlaştırılmış olup buna göre Suudi Arabistan'ın 486,000 bpd kesintiye gitmesi gerekmektedir. OPEC'in Şubat 2017 raporuna göre Suudi Arabistan Ocak ayında üretimini 496,000 bpd azaltarak ve belirlenen miktarında üzerinde bir kesintiye gitmiş ve anlaşmanın sürdürülebilmesi açısından diğer ülkelere örnek bir davranış sergilemiştir. Dahası Kuveyt de aynı Suudi Arabistan gibi vermiş olduğu 131,000 bpd'lik kesinti taahhüdünü Ocak ayında petrol üretimini 141,000 bpd azaltarak yerine getirmiştir. Anlaşmaya katılan ülkeler arasında Kazakistan da yer almaktadır. Kazakistan Enerji Bakanı Kanat Bozumbayev Kazakistan'ın Ocak ayında petrol üretimini 30,000 bpd azaltarak ve belirlenen 20,000 bpd üzerinde bir kesintiye gittiğini ve bu yolla vermiş

oldukları taahhüdü yerine getirdiklerini ifade etti. Ayrıca Şubat ayında da belirlenen kesinti miktarına uyacaklarını ifade etti.

Öte yandan OPEC üyesi olmayan ülkeler arasında 300,000 bpd ile en yüksek miktarda kesintiye gitmesi beklenen Rusya ise 2017 yılının Ocak ayında sadece 100,000 bpd kesinti ile vermiş olduğu taahhüdün ancak üçte birini yerine getirmiştir. Buna ek olarak Irak'ın petrol üretimini 210,000 bpd azaltması gerekirken Irak, Ocak ayında petrol üretimini sadece 165,000 bpd azaltmıştır. Mart ayı başındaki petrol fiyatlarına baktığımızda Brent tipi petrolün fiyatının \$1,28 veya %2.3 düşürerek \$55,08 seviyesine indiğini gör-

RUSYA 2017 YILI-NIN OCAK AYINDA SADECE 100,000 BPD KESİNTİ İLE VERMİŞ OLDUĞU SÖZÜN ANCAK ÜÇTE BİRİNİ YERİNE GETİRMİŞTİR.

mekteyiz bu düşüşün ana nedenleri arasında Rusya ve Irak'ın petrol üretimini yeterince azaltmamasını gösterebiliriz.

Anlaşma ilk olarak 6 aylık bir dönem için hazırlanmış olup petrol fiyatlarını \$60 seviyesine çıkarmayı hedeflemektedir. Ancak bu hedefe ulaşılabilmesi için her ülkenin üzerine düşen görevi yerine getirmesi ve belirlenen kesinti miktarlarına sadık kalması gerekmektedir. İlk 6 ayda sağlanan başarı, petrol ihraç eden ülkelerin arasındaki birliği pekiştirmede ve anlaşmanın devam ettirilmesinde önemli rol oynayabilir. Aksine, anlaşmanın bozulması durumunda ise petrol fiyatları tekrar düşüşe geçebilir ve yeni bir anlaşmanın sağlanmasını da güçleştirebilir.

PEKİN'DE 12. ÇİN ULUSAL HALK KONGRESİ 5. GENEL TOPLANTISI BAŞLADI

www.xuan.news.cn

OMİRBЕК HANAYI

5 Mart 2017 tarihinde, tüm dünyanın merakla izlediği 12. Çin Ulusal Halk Kongresi 5. Genel Toplantısı Çin'in başkenti Pekin'de başladı. Tiananmen Meydanı'ndaki Büyük Halk Salonu'nda düzenlenen 12. Çin Ulusal Halk Kongresi 5. Genel Toplantısı'nın açılış oturumuna, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, Başbakan Li Keqiang, Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkanı Zhang Dejiang ve Çin Komünist Partisi (ÇKP) Politbüro üyelerinin yanı sıra 3 bine yakın delege katıldı. Açılış oturumuna Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi Başkanı Zhang Dejiang başkanlık yaptı.

Toplantı açılışında, Çin Başbakan Li Keqiang, Çin Hükümeti'nin 2016 yılındaki çalışma raporunu kongreye sun-

2017 YILINDA ÇİN HÜKÜMETİNİN İSTİKRARLI EKONOMİK BÜYÜMENİN SAĞLANMASI, HALKIN GELİRİNİN ARTTIRILMASI VE SOSYAL YAŞAMIN GELİŞTİRİLMESİ, ÜLKENİN İSTİKRARI VE GÜVENLİĞİNİN YANI SIRA, ÇEVRE VE HAVA KİRLİĞİ KONULARINA DA AĞIRLIK VERECEĞİ SÖYLENEBİLİR.

du ve 2017 yılın ekonomik kalkınma planına ilişkin hedefleri açıkladı. Çin hükümetinin 2016 yılındaki çalışmalarını özetleyen Başbakan Li Keqiang, Xi Jinping liderliğindeki ÇKP Merkez Komitesi'nin öncülüğüyle istikrarlı bir ekonomik gelişmenin elde edilmesi, toplumun güvenliğinin sağlanması ve sosyal yaşamın geliştirilmesi için çaba harcandığını vurgulayarak, 2016 yılında ülkenin GSYİH'sinin %6.7 büyüme oranıyla 74.4 trilyon yuan (10.95 trilyon dolar) olduğunu, ülkedeki enerji yoğunluğunun %5 azaldığını ve küresel ekonomik kalkınma hızına %30 üzerinde katkı sağlandığını belirtti. Nitekim hizmet sektörünün Çin'in GSYİH'si içindeki payı %51.6 olarak gerçekleştiği dile getirildi. Başbakan Li'nin raporuna göre, 2016 yılında Çin'de kentlerde yeniden açılan işyeri sayısı 13.41 milyon ve kayıtlı kentsel işsizlik

oranı %4.02 olmuştur. Başbakan Li, Çin'in 2017 yılındaki büyüme hedefini en az %6.5 olarak açıklayarak, ülkede enerji yoğunluğunun %3.4 azalacağını belirtti. Başbakan Li'ye göre, Çin hükümeti 2017 yılında 11 milyon kişiye daha istihdam sağlamayı, ülkedeki kayıtlı kentsel işsizlik oranını %4.5'in altında ve enflasyon artışını ise %3 civarında tutmayı hedeflemektedir.

5 Mart 2017 tarihinde başlayan 12. Çin Ulusal Halk Kongresi 5. Genel Toplantısı, 15 Mart 2017 tarihine kadar devam edecektir. Yılda bir defa düzenlenen Çin Ulusal Halk Kongresi toplantıları Çin için çok önemlidir. Çünkü toplantı sırasında Çin hükümetinin 2017 yılına ilişkin çalışma planı

5 MART 2017 TARİHİNDE, TÜM DÜNYANIN MERAKLA İZLEDİĞİ 12. ÇİN ULUSAL HALK KONGRESİ 5. GENEL TOPLANTISI ÇİN'İN BAŞKENTİ PEKİN'DE BAŞLADI.

ve 2017 yıllık bütçe planının yanı sıra, önemli konulara yönelik kararları kabul edilecektir. Örneğin, Çin Ulusal Halk Kongresi Sözcüsü Fu Ying, 4 Mart 2017 tarihinde Pekin'de düzenlediği basın toplantısında, Çin'in 2017 yıllık savunma bütçesinin yaklaşık %7 oranında arttırılarak 1 trilyon yuana (yaklaşık 145 milyar dolar) çıkarılacağını açıklamıştı. Başbakan Li'yin konuşmasına bakıldığında, 2017 yılında Çin hükümetinin istikrarlı ekonomik büyümenin sağlanması, halkın gelirinin arttırılması ve sosyal yaşamın geliştirilmesi, ülkenin istikrarı ve güvenliğinin yanı sıra, çevre ve hava kirliliği konularına da ağırlık vereceği söylenebilir.

«ВЕЛИКАЯ ЖЕЛЕЗНАЯ СТЕНА» СИНЬЦЗЯНА КАК ПУТЬ К РЕАЛИЗАЦИИ СТРАТЕГИИ СТАБИЛЬНОСТИ В РЕГИОНЕ

DR. ERKIN BAYDAROV

10 марта 2017 г. на проходящей в Пекине 5-й сессии Всекитайского собрания народных представителей 12-го созыва во время панельной дискуссии с депутатами из Синьцзяна - Уйгурского автономного района (СУАР) председатель КНР Си Цзиньпин заявил, что в Синьцзяне необходимо построить «великую железную стену» для обеспечения национального единства, этнической солидарности и социальной стабильности.

Как отметил китайский лидер, Синьцзян – это важный «защитный барьер» на северо-западе Китая. Располагаясь на северо-западной окраине Китая и при площади 1664,9 тыс. кв. км, территория СУАР составляет одну шестую часть территории Китая. Сухопутная граница Синьцзяна протяженностью 5600 км составляет одну четвертую часть всей сухопутной границы Китая. Из всех провинций Китая СУАР имеет самую длинную границу и граничит с наибольшим числом стран – восемью, соседствуя также с Тибетским автономным районом и провинциями Цинхай и Ганьсу. Как мы видим, Синьцзян представляет для Пекина огромное политическое и стратегическое значение, и безопасность СУАР – это продолжение политики развития запада Китая, имеющей своей целью ускорение темпов его экономического развития.

В своей речи Си Цзиньпин призвал отстаивать солидарность всех этнических групп (Синьцзян населяют 47 национальностей) и поддержи-

вать единство между властями и военными, армией и гражданским населением, полицией, производственно-строительным корпусом и населением автономного района. Призвав к реализации долгосрочных стратегий и достижению мира и стабильности в регионе, глава КНР подчеркнул, что поддержание стабильности в Синьцзяне должно стать политическим долгом для каждого руководителя и жителя СУАР.

По мнению китайских экспертов, к концу второго десятилетия 21-го века для сплочения всех национальностей Синьцзяна и создания новой обстановки социально-экономического развития региона чрезвычайно важное значение имеет такой подход: путь к по-настоящему благополучной, стабильной и отвечающей развитию обстановке в Синьцзяне лежит в обобщении исторического опыта и постепенном улучшении работы во всех областях:

1) всесторонне и правильно проводить дальше в жизнь политику национальной районной автономии;

2) рассматривать межнациональные отношения в качестве приоритета в реализации политики сохранения общественной стабильности Синьцзяна;

3) обеспечить взаимное соответствие религии и социалистического общества;

**РАСПОЛАГАЯСЬ НА
СЕВЕРО-ЗАПАДНОЙ
ОКРАИНЕ КИТАЯ
И ПРИ ПЛОЩАДИ
1664,9 ТЫС. КВ. КМ.,
СИНЬЦЗЯН-
УЙГУРСКИЙ АВТО-
НОМНЫЙ РАЙОН
ВКЛЮЧАЕТ В СЕБЯ
ОДНУ ШЕСТУЮ
ЧАСТЬ ТЕРРИТОРИИ
КИТАЯ.**

4) осознать длительность и сложность борьбы против сепаратизма и терроризма в Синьцзяне;

5) правильно определить и регулировать два аспекта отношений – борьбу против сепаратизма и терроризма и отношение между стабильностью и развитием.

На территории СУАР, по данным китайских властей, действует террористическая группировка «Исламское движение Восточного Туркестана», которую Пекин обвиняет в попытках раскола страны и в связях с международными террористическими организациями, в частности, «Аль-Каидой». Согласно сообщениям в СМИ, «Исламское движение Восточного Туркестана» вербует местных жителей и отправляет их в лагеря подготовки экстремистов в Сирии и Ираке. Как отмечает сирийский посол в Китае Имад Мустафа, на территории Сирии сегодня воюют около пяти тысяч боевиков-выходцев из СУАР. В связи с этим, по сообщению

**ПУТЬ К ПО-
НАСТОЯЩЕМУ
БЛАГОПОЛУЧНОЙ,
СТАБИЛЬНОЙ И
ОТВЕЧАЮЩЕЙ
РАЗВИТИЮ
ОБСТАНОВКЕ В
СИНЬЦЗЯНЕ, ЛЕЖИТ
В ОБОБЩЕНИИ
ИСТОРИЧЕСКОГО
ОПЫТА И
ПОСТЕПЕННОМ
УЛУЧШЕНИИ
РАБОТЫ ВО ВСЕХ
ОБЛАСТЯХ.**

китайских СМИ, власти СУАР планируют в 2017 году принять свод правил, направленных на борьбу с экстремизмом.

Следует отметить, что наиболее бедными районами Синьцзяна являются расположенные на юге Кашгарский, Хотанский и Кызылсу-Киргизский автономные округа. Именно в них наиболее часто проявляют активность сепаратистские и террористические организации. Пекин предпринимает действия, которые позволят стабилизировать юг Синьцзяна, то есть освободить от нужд бедности народные массы. Поэтому «великую железную стену» Си Цзиньпина следует воспринимать не только как планируемое ужесточение силовых мер, но также в контексте большой важности и ответственного подхода к работе в этом районе страны, а также ответом Пекина на прозвучавшие чуть ранее угрозы пролития «рек крови» в Поднебесной со стороны террористической организации «Исламское государство» (ДАИШ).

ÖZBEKİSTAN CUMHURBAŞKANI ŞAVKAT MİRZİYOYEV'İN TÜRKMENİSTAN ZİYARETİ

DR. AIDARBEK AMIRBEK

6 Mart 2017 tarihinde Özbekistan Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyoyev Türkmenistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Özbekistan Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyoyev'in ilk dış resmi ziyaretini Türkmenistan'a yapması birkaç nedenden kaynaklanabilir. Bunlardan biri, Türkmenistan ile ekonomi ve güvenlik alanlarındaki ilişkileri yeni bir boyuta taşıma, diğeri ise dış politika alanında güçlü aktörler arasında önceliğe dayalı herhangi bir seçime gitmediği izlenimini yaratma olabilir. Fakat böyle bir izlenim, ülkeyi etkileyen güçlü aktörler arasında Özbekistan'ın belli bir önceliği seçmediği anlamına gelmeyebilir. Nitekim Özbekistan liderinin Rusya, ABD, Çin, AB, İran vb. gibi etkili aktörlerin içerisinde ilk olarak Nisan ayında Mosko-

ZİYARET ÖZBEKİSTAN-TÜRKMENİSTAN İLİŞKİLERİNİN HEM ULAŞIM VE EKONOMİ HEM DE GÜVENLİK ALANLARINDAKİ İLİŞKİLERİN ARTMASINI SAĞLAYABİLECEK KARŞILIKLI İŞBİRLİĞİ TEMELLERİNİN OLUŞTURULMASI KAPSAMINDA YORUMLANABİLİR.

va'yı ziyaret edeceğini duyurması, bir anlamda ülke yöneticilerinin dış politika alanında bölgesel güçlü aktörler arasında belli bir önceliğe gidildiği şeklinde değerlendirilebilir.

Diğer taraftan, Özbekistan'ın genelde Orta Asya ülkeleriyle, özelde Türkmenistan ile ilişkilerini geliştirme girişimleri İslam Karimov'la özdeşleşen içe kapalı dış siyasi imajı kırma isteğinden ve seçim öncesi beyannamede belirtilen bölge ülkeleriyle hem ekonomi hem güvenlik alanlarında işbirliğine daha fazla açılma hedeflerinden kaynaklanabilir. Nitekim Mirziyoyev 2030 yılına kadar sanayi ürünlerinin payını %40 oranına çıkartıp GSYİH'yı iki katı arttıracığını, ülkenin ekonomik kalkınması için bölgesel ve uluslararası ulaşım ile iletişim ağlarına daha fazla

entegre olacağını, güvenlik alanında ise iç ile dış odakların* ülke istikrarını bozucu olası faaliyetlerine karşı komşu ülkelerle işbirliğini güçlendireceğini taahhüt etmişti. Ziyaret Özbekistan-Türkmenistan arasında hem ulaşım ve ekonomi hem de güvenlik alanlarındaki ilişkilerin artmasını sağlayabilecek karşılıklı işbirliği temellerinin oluşturulması kapsamında yorumlanabilir.

Bu doğrultuda ziyaret çerçevesinde Türkmenistan Cumhurbaşkanı Gurbanguli Berdimuhamedov ile ikili görüşmelerde bulunuldu ve şu anlaşmalar imzalandı: 1) Stratejik Ortaklık; 2) 2018-2020 yılları arasında Ekonomik işbirliğini geliştirmek; 3) Demiryolları ulaşım alanında işbirliğini artırma memorandumu; 4) 2017-2019 yılları arasında kültür ve insani yardım alanlarında işbirliği programı; 5) 2017-2018 yılları Dışişleri Bakanlıkları arasında işbirliği; 6) Özbekistan'dan Türkmenistan'a tarım makineleri ve kimyasal ürünleri sağlanmak; 7) Horezm ve Daşoğuz ile Buhara ve Lebap vilayetleri arasında ticaret ve ekonomi, kültür ve insani yardım alanlarında işbirliğini

* İç ve dış odaklar ifadesiyle terör örgütlerine katılan Özbek vatandaşlar ile Afganistan'daki çeşitli radikal örgütler ve geleneksel ile geleneksel olmayan tehdit ile tehlikeler kast edilmiş olabilir.

ZİYARET ÇERÇEVESİNDE TÜRKMENABAD-FARAB İSİMLİ 1600 METRELİK OTOMOBİL VE 1750 METRELİK DEMİRYOLU KÖPRÜLERİNİN AÇILIŞI YAPILDI.

geliştirilmek; 8) Ortak Bildiri.

Ayrıca Türkmenabad-Farab isimli 1600 metrelik otomobil ve 1750 metrelik demiryolu köprülerinin açılışı yapıldı. Her iki Devlet Başkanı ifadesi geçen köprülerinin kullanımı ülkeleri üzerinden transit geçişleri arttıracaklarını ve Özbekistan mallarının Türkmenistan ve Trans-Kafkas Ulaşım Koridoru üzerinden Güney ve Merkezi Avrupa, Orta Doğu, Güney ve Güney-Doğu Asya ülkelerine ulaşmalarını sağlayacağını teyit ettiler. Bununla birlikte, "Özbekistan-Türkmenistan-İran-Umman" uluslararası ulaşım koridoruna ilişkin anlaşmanın hayata geçirilmesinin tarafların ekonomik çıkarları için önemine vurgu yapıldı. Özbekistan tarafı Türkmenbaşı şehrindeki deniz limanı inşaatının ve Aşkabat-Türkmenbaşı uluslararası otomobil yolunun bitirilmesine, özellikle bölgesel ulaşım alt yapılarının geliştirilmesi için Türkmen inisiyatiflerine desteğini.

Kısacası, hem ziyaret hem imzalanan Stratejik Ortaklık anlaşması ekonomi, ticaret ve ulaşım alanlarındaki karşılıklı işbirliğinin gelecekte daha fazla artmasının temellerini oluşturabilir, güvenlik alanında ise özellikle Afganistan'la olan sınırlarda ortak önlemleri arttırmaya dayalı ikili müttefiklik bağlarını kuvvetlendirebilir.

DAUREN ABEN

On March 6, 2017, the Democratic People's Republic of Korea (DPRK) carried out a successful missile test firing simultaneously four ballistic missiles from its North Pyongan province towards the Sea of Japan. Three of the launched missiles reportedly landed in waters within Japan's exclusive economic zone after flying an estimated 1,000 km, as close as 300 km to Japan's northwest coast. The test followed Pyongyang's promise to retaliate the ongoing annual large-scale U.S.-South Korean military exercise named Foal Eagle that North Korea considers as a deliberate provocation and preparation for war. This test is the latest in a series of the North Korean missile and nuclear tests, the frequency of which has increased under Kim Jong-un. In 2016 alone, the DPRK tested more than 20 missiles and conducted two nuclear

BALLISTIC MISSILES TESTED BY NORTH KOREA IN RESPONSE TO THE ANNUAL LARGE-SCALE U.S.-SOUTH KOREAN MILITARY EXERCISE REACHED JAPAN'S EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE.

tests in continued efforts to expand its military capabilities. In his recent New Year address, the North Korean leader warned that the DPRK was ready to test its first intercontinental ballistic missile, which could threaten the continental United States.

According to experts, the fired missiles, judging by their trajectories, were more likely medium-range, rather than intercontinental, ballistic missiles, but they could still be capable of reaching South Korea and much of Japan. Indeed, the DPRK's state-run media has announced that the latest missile test was a practice of an attack against U.S. military bases in Japan. The U.S. State Department has called on Pyongyang to refrain from provocative actions that threaten international peace and stability, and to fulfill its international obligations, while confirming the U.S. commitment to defend its allies. The South

Korean government has strongly condemned the missile test and reacted by approving the deployment of the U.S. Terminal High Altitude Area Defense (THAAD) anti-missile system at the Osan U.S. Air Force base located 64 km south of Seoul – the move that has been discussed for months and triggered by the missile test. In his turn, the Japanese Prime Minister, Shinzo Abe, has called the North Korean test as an extremely dangerous action that clearly violates the relevant UN Security Council resolutions. It is noteworthy that the previous North Korean missile test took place just three weeks ago, during Abe's February visit to the United States. It is possible that the growing threat from the DPRK may prompt the Japanese government to increase military spending and consider the deployment of more ballistic missile defense systems.

China has expressed its concern with a rapid escalation of tension on the Korean peninsula and called on the DPRK to stop its nuclear and missile activities. At the same time, Beijing has urged Seoul and Washington to stop their joint military exercise and

THE SOUTH KOREAN GOVERNMENT APPROVED THE DEPLOYMENT OF THE U.S. TERMINAL HIGH ALTITUDE AREA DEFENSE ANTI-MISSILE SYSTEM IN THE COUNTRY CAUSING A NEGATIVE REACTION FROM CHINA.

engage in peaceful negotiations with Pyongyang. It should be noted that in response to the February missile test China threatened to suspend all coal imports from North Korea. However, China has rejected U.S. President Trump's claim that it could do more, saying that the ultimate problem to be resolved is between the United States and North Korea. The decision to deploy the THAAD system to South Korea has also complicated already strained relations between Seoul and Beijing, since China fears it would distort the regional balance of power and security. In Beijing's view, any missile defense systems near its borders would not only defend against North Korean missiles, but would also threaten China's nuclear deterrence capacity, potentially giving the United States a major advantage in any future conflict with China.

It remains to be seen how this latest significant increase in tension between North Korea and its neighbors will unfold: whether it will lead to another round of strict international sanctions against Pyongyang, to its return to the negotiating table in the six-party format, or to a highly undesirable military confrontation with unpredictable consequences.

CURRENT DEVELOPMENTS IN THE RUSSIA-BELARUS GAS DISPUTE

LIDIYA PARKHOMCHIK

On March 7, 2017, the Prime Ministers of the Eurasian Economic Union (EEU) member states held a meeting of the Eurasian Intergovernmental Council in Bishkek in order to discuss both prospects of strengthening mutual trade and ways to remove barriers in the development of the EEU internal market. However, during the meeting, the parties could not avoid tensions caused by growing contradictions between Russia and Belarus over a wide range of issues including the oil and gas dispute. In fact, on the sidelines of the Council's meeting, the Prime Minister of Belarus, Andrey Kobyakov, stated that over the past three years the price for natural gas from Russia had experienced a two-fold increase negatively affecting the Belarussian economy. The Prime Minister of Russia, Dmitry Medvedev,

DURING THE MEETING OF THE EURASIAN INTERGOVERNMENTAL COUNCIL, THE PARTIES COULD NOT AVOID TENSIONS CAUSED BY GROWING CONTRADICTIONS BETWEEN RUSSIA AND BELARUS OVER A WIDE RANGE OF ISSUES INCLUDING THE OIL AND GAS DISPUTE.

on his part, declared that due to the existing discount agreement Belarus had an opportunity to buy the Russian gas at much lower prices compared to the European prices for gas, however, it could be easily changed.

In fact, the price for natural gas set by the Russian state-owned energy giant Gazprom amounted to \$132 per 1,000 cubic meters. However, due to the decline in global energy prices the Belarussian authorities claim that the fixed price is too high demanding to decrease the price down to \$73 per 1,000 cubic meters. Based on this statement, since the beginning of 2016, Minsk has started to pay less for the natural gas deliveries from Russia accumulating \$425 million of debt by the end of the year. As a result, in an attempt to put pressure on Minsk, in the third quarter of 2016, the Russian oil pipeline monopoly Transneft decreased the volume of oil shipments

to Belarus by 40% compared to the second quarter of the year. It was initially planned that Russia would supply 24 million tons of oil in 2016. However, due to the gas dispute that started in January 2016 the supply volumes of oil reduced from 5.5 million tons and 5.3 million tons in the first and second quarters, to 3.5 million tons and 3 million tons in the third and fourth quarters of 2016, respectively.

It is worth mentioning that in October 2016, the parties were really close to finally reaching a consensus on oil and gas matters. Russia and Belarus even signed an intergovernmental agreement on the issue and adopted a plan of relevant actions. However, due to different reasons the agreement was not ratified causing further confrontation between Moscow and Minsk. As

THERE IS NO GUARANTEE THAT BELARUS WILL RECEIVE ITS PLANNED 18 MILLION TONS OF OIL FROM RUSSIA IN 2017.

a result, in January 2017 the Russian authorities declared that in the first quarter of the year Transneft would cut oil supplies to Belarus from 4.5 million tons to 4 million tons.

Therefore, there is no guarantee that Belarus will receive its planned 18 million tons of oil from Russia in 2017. On the other hand, Minsk has already declared its plans to increase the price for Russia's oil transit via the Belarusian section of the Druzhba pipeline by 20.5% in 2017. In fact, the operator of the Belarussian section of the pipeline, namely, Gomeltransneft Druzhba, have already submitted respective notifications to Transneft. Therefore, it is in the interest of both parties to continue negotiations in order to find a mutually acceptable solution to the oil and gas dispute.

GENDER-BASED DISPARITIES IN SALARIES REALLY EXIST

DR. GULNAR NADIROVA

Tamara Duisenova, the Minister of Labor and Social Protection of Kazakhstan, does not agree with the fact that in Kazakhstan there is a difference between the salaries of men and women, referring to the government wage rates. She said that a female teacher and a male teacher who teach mathematics were assigned the same salary everywhere in Kazakhstan because they had common standards for teaching and providing services.

However, according to the Global Gender Gap Report 2016, the average salary of women in Kazakhstan is 0.72 of the average salary of men (31st in the ranking), and according to the expected earned income, the ratio is even worse – 0.57 (85th po-

ACCORDING TO THE GLOBAL GENDER GAP REPORT 2016, THE AVERAGE SALARY OF WOMEN IN KAZAKHSTAN IS 0.72 OF THE AVERAGE SALARY OF MEN (31ST IN THE RATING), AND ACCORDING TO THE EXPECTED EARNED INCOME, THE RATIO IS EVEN WORSE – 0.57 (85TH POSITION).

sition). It is unlikely that the Minister of Labor and Social Protection is unfamiliar with this report produced by the World Economic Forum, which has been assessing the extent of gender inequality annually and tracking its changes over time since 2006, focusing on the relative gaps between women and men in four key areas: health, education, economics and politics.

If the difference in salary is due to the nature of the work performed, as the minister suggested, this is understandable and obvious, since there are specific positions traditionally considered "female" and "male". It is logical that women doing lighter work get lower wages than men whose work involves heavy physical

labor. According to the Minister of Labor and Social Protection, women in Kazakhstan are more engaged in services. Indeed, professions related to the social sphere, services, care of people, which are also traditionally chosen by women (nurses, doctors, kindergarten teachers, canteen workers and teachers) are paid the least as of today. That is why one of the reasons for the inequality in wages is the uneven distribution of men and women by profession and industry. Low-paid sectors are the ones with predominantly female employment, such as light and food industries, education and health.

However, in Kazakhstan, there is a gap in earnings between men and women working in the same positions and with similar functions, as confirmed by the official data.

The Committee on Statistics of Kazakhstan calculated the level of salaries for men and women, dividing them by main groups of posts and professions. It was found that on average, the wages of men working as head of the organization amounted to 540,000 tenge, and women – 246,687, a male translator – 282,000

IF WOMEN AND MEN ARE EQUALLY CAPABLE, BUT WOMEN ARE DISCRIMINATED AGAINST WHEN GETTING HIRED IN CERTAIN SECTORS AND SOME POSITIONS, THEN THE ECONOMY IS LESS PRODUCTIVE THAN IT COULD BE.

tenge, a female translator – 157,338, a male economist – 202,000 tenge, an economist-woman – 165 992, a male accountant – 167 000 tenge, an accountant-woman – 146 755 tenge. That is, men have an average wage, which is 1.1-2.2 times higher than the average salary of women in similar positions.

In the non-public areas of employment, the employer himself establishes salaries without being bound by tariff schedule and, as a rule, able-bodied men and their readiness for overtime work are valued much higher. It is believed that men are, in principle, more reliable: they are less likely to go to hospital; they can stay longer in the workplace if necessary, and naturally, they do not need a maternity leave. Women are less likely to become entrepreneurs, and when they do, they tend to run smaller, less profitable businesses. These gender gaps in entrepreneurship, income and productivity remain at all levels of development, in spite of a variety of strategies aimed at their elimination.

Another reason for inequality in the social status of men and women is

the traditional stereotypes. In our mentality, historically, women had to keep house and raise their children, while a man was the breadwinner of the family. Although the situation has radically changed today with a woman often supporting herself and children, yet she agrees to a lower level of income and worse working conditions, because she has family obligations and feels responsible not only for work, but also for other areas of life, on which she needs to spend time, so the woman's self-esteem and salary are kept unreasonably low.

If women and men are equally capable, but women are discriminated against when getting hired in certain sectors and some positions, then the economy is less productive than it could be. Some recent studies show that the adjustment of gender segregation in employment and entrepreneurship can increase the aggregate productivity globally by 16%.

One of the available solutions can be a focused effort on attracting more women to the most competitive areas of science, technology, engineering and mathematics, col-

lectively known as STEM. As noted by the U.S. sources, the percentage of women receiving engineering or computer science education in the United States actually declined between 2004 and 2014, and the picture is similar worldwide. In 2013, women accounted for no less than 15 percent of all STEM graduates in only four European countries. However, even when a woman manages to get a STEM degree, she has less chance of working in this field.

Given that in the United States employment in computer and information technology is projected to increase by 12% from 2014 to 2024, more than the average for all occupations, the involvement of more women in STEM fields can lead to greater gender equality in income and improve economic prospects for women and their families. Kazakhstan, too, should think about a special program to attract girls at the level of secondary and higher education of STEM subjects. However, this will only be possible when the Minister of Labor and Social Protection of Kazakhstan recognizes that the inequality in pay for women and men really exists. Otherwise, there is no solution to an unrecognized problem.

TRANS-HAZAR ULUSLARARASI TAŞIMACILIK GÜZERĠHİ (TİTR) İLE İLGİLİ GÜNCEL GELİŞMELER

www.projectsmonitor.com

CENGİZHAN CANALTAY

Trans-Hazar Uluslararası Taşımacılık GüzerĠhı projesi ile ilgili önemli gelişmelerden biri 27-28 Şubat 2017 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Aktau'da Kazakistan Demiryolları, Gürcistan Demiryolları, Azerbaycan Demiryolları, Aktau Uluslararası Deniz Ticaret Limanı, Bakü Uluslararası Deniz Ticaret Limanı ve Azerbaycan Hazar Denizcilik Şirketi temsilcileri bir araya gelmişlerdir. Toplantıda taraflar ulaşımın sağlanması ile çıkabilecek muhtemel sorunların çözülmesi ve ülkeler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi konularını görüşmüştür. Toplantı sonunda katılımcılar Alat-Aktau-Alat ve Alat-Kuryk-Alat hatları üzerinden demiryolu ve feribot yoluyla malların geçiş koşulları konusundaki anlaşmayı imzaladılar.

**KAZAKİSTAN,
AZERBAJCAN,
GÜRCİSTAN ALAT-
AKTAU-ALAT VE
ALAT-KURYK-
ALAT HATLARI
ÜZERİNDEN
DEMİRYOLU VE
FERİBOT YOLUYLA
MALLARIN GEÇİŞ
KOŞULLARI
KONUSUNDA
ANLAŞMAYI
İMZALADILAR.**

Anlaşma tarafların müşterilerine taşınacak malların tırlar veya gemilerin özelliklerine uyup uymadıkları hakkında bilgi vermekle yükümlü olduklarını ifade etmektedir.

Kazakistan Yatırım ve Kalkınma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre Baku - Tbilisi - Kars demiryolunun 2017 yılının ortasında açılması beklenmekte olup Kazakistan'ın Kuryk limanındaki feribot kompleksinin inşasının 2017 yılı içerisinde tamamlanması planlanmaktadır. Bu iki önemli gelişme göz önüne alındığında Kazakistan üzerinden yapılan konteyner taşımacılığının hacminin artması beklenmektedir. 2016 yılında Kazakistan transit kargo taşımacılığından 267 milyar tenge gelir elde etmiş olup 2015 yılı ile karşılaştırıldığında %40'lık bir artış görülmektedir.

Çin'de başlayan TITR Kazakistan, Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye ile Ukrayna üzerinden geçerek Avrupa'ya kadar uzanmakta olup Avrasya'nın Doğusu ile Batısını birleştirmeyi hedefleyen bir proje olarak ortaya çıkmıştır. TITR üzerinden 2020 yılına kadar 300,000-400,000 konteyner taşınması beklenmekte olup bu proje Kazakistan ve Azerbaycan gibi ülkelerin transit yük taşımacılığı gelirlerinin artmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

TITR Avrasya bölgesindeki diğer ulaşım koridorları gibi transit süresini azaltarak deniz taşımacılığına alternatif olma hedefini taşımaktadır. TITR projesi için en önemli adım 2013 yılında Koordinasyon Komitesinin kurulması ile atılmış olup ilk

“

BAKU-TBİLİSİ-KARS DEMİR YOLU VE KAZAKİSTAN'IN KURYK LİMANINDAKİ FERİBOT KOMPLEKSİNİN İNŞASININ 2017 YILI İÇERİSİNDE TAMAMLANMASI PLANLANMAKTADIR.

”

test konteyneri Çin'den Bakü Uluslararası Deniz Ticaret Limanı'na 2015 yılının Ağustos ayında gönderilmiştir. Dahası 2016 yılının Ocak ayında Kazakistan, Azerbaycan, Gürcistan ve Ukrayna TITR üzerinden kargo taşımacılığı için rekabetçi gümrük tarifelerini uygulama kararı almıştır. Yürütülen sürece bakıldığında hat üzerindeki ülkeler tarife ve diğer teknik konular üzerinde belirli ilerlemeler kaydetmektedirler. Her ne kadar deniz taşımacılığı fiyat avantajını korumakta olsa da Çin'i Avrupa'ya karadan bağlamayı hedefleyen projelerin gelişme kaydetmeleri orta vadede ulaşım fiyatlarının azaltılmasında önemli rol oynayarak yük taşımacılığında karadan yapılan ulaşımın payının artmasına yardımcı olacaktır.

ASTANA HOSTS A NEW ROUND OF SYRIAN PEACE TALKS

DAUREN ABEN

On March 14-15, 2017, Kazakhstan's capital Astana hosted the third international high-level meeting on Syria organized as part of the diplomatic efforts to put an end to the six-year-old Syrian civil war. The delegations of the three guarantor states of the ceasefire regime – Iran, Russia, and Turkey, as well as representatives of the Syrian government, Jordan, the United Nations (UN), and the United States participated in this new round of the peace talks. Unlike in the two previous rounds of negotiations held in Astana in January and February, the Syrian armed opposition groups

KAZAKHSTAN'S CAPITAL ASTANA HOSTED THE THIRD INTERNATIONAL HIGH-LEVEL MEETING ON SYRIA ORGANIZED AS PART OF THE DIPLOMATIC EFFORTS TO PUT AN END TO THE SIX-YEAR-OLD SYRIAN CIVIL WAR.

did not attend the meeting after their call for the postponement of the talks was unsuccessful. They cited "unfulfilled pledges related to the cessation of hostilities" as a reason for the boycott, blaming Moscow and Damascus for not keeping their promises to release prisoners, end air strikes of rebel-held civilian areas and stop forced displacements. In response, the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, stated that the opposition's refusal to join the talks in Astana was "unexpected" and called their justification of non-attendance "unconvincing". In his turn, Bashar al-Ja'afari, Syria's permanent representative to the UN, who also serves as the head of the Syrian government delegation, blamed Turkey for

the opposition boycott claiming that Ankara was among the main supporters of the armed groups.

Without the presence of the Syrian rebel groups, the latest round of the negotiations in Astana closed without any substantial breakthrough. However, Bashar al-Ja'afari expressed satisfaction with the talks, saying that the discussions were constructive. At the same time, he denied the reports that a proposal to set up a commission to draft a new Syrian constitution had been discussed in Astana. According to the Ministry of Foreign Affairs of Kazakhstan, during the meeting, the delegations of the three guarantor states discussed the implementation of the ceasefire regime and other agreements reached at the previous meetings and the ways to resolve military issues and improve the humanitarian situation, as well as studied new opportunities for expanding their cooperation on Syria. They also exchanged information on ceasefire violation reports and stressed the need to reduce violations through increasing the efficiency of the trilateral

BEING AN INTEGRAL PART OF THE SYRIAN PEACE PROCESS, THE ASTANA MEETINGS ARE NOT DESIGNED TO REPLACE THE UN-MEDIATED DIPLOMATIC NEGOTIATIONS IN GENEVA.

monitoring mechanism. According to the joint statement adopted as a result of the two-day talks, the parties reaffirmed their commitment to the consolidation and enforcement of the ceasefire regime and initiated discussions on international assistance for the demining of the UNESCO cultural heritage sites in Syria.

It appears that the only concrete outcome from the third round of talks in Astana was an agreement between Russia, Turkey and Iran to organize the next high-level meeting in Astana on May 3-4, 2017 to be preceded by preliminary expert consultations on April 18-19, 2017 in Tehran. Being an integral part of the Syrian peace process, the Astana meetings are not designed to replace the UN-mediated diplomatic negotiations in Geneva; instead, their role is to complement and facilitate the Geneva talks by helping all the interested parties to find common ground and creating favorable conditions for the political settlement of the Syrian crisis under the auspices of the UN.

CHINA BECAME GERMANY'S LEADING TRADE PARTNER

DR. AZHAR SERIKKALIYEVA

According to the report of the Association of German Chambers of Commerce and Industry, in 2016, for the first time in history, China became Germany's most important trading partner. German foreign trade with China rose to €170 billion in 2016, while France remained on the second place with €167 billion. The United States closes the top three with €165 billion.

According to Hao Jianfei, representative of Germany Trade & Invest, the German economic development

THE CHINESE ONE BELT, ONE ROAD INITIATIVE HAS ALSO BOOSTED COOPERATION OF THE TWO COUNTRIES.

agency in Hong Kong, the growth in bilateral trade between Germany and China is caused by two factors. The first one is related to the popularity and good reputation of high quality and innovative German products in China. The second one is determined by the fact that German consumers tend to buy Chinese products as a result of economic globalization. Since Germany is one of the world's undisputed economic leaders, expanding Sino-German trade also assists the growth of China's economy. The

Chinese One Belt, One Road Initiative has also boosted cooperation of the two countries. With the launch of the initiative, the specific road, connecting the two economic and export giants, was put into operation. The first regular cargo train linking southwest China's Chongqing Municipality and Duisburg in Germany departed in April 2014. This new line cut down by about a third the travel time of cargo and has been used by multinational companies like Hewlett-Packard since 2013, bypassing the traditional sea routes through Suez. The success was such that the volume transported via this line in 2014 was already seven-fold compared to 2012. Duisburg, a provincial German city, was visited by the Chinese President, Xi Jinping, in 2014. This visit was a significant reflection of very interdependent economic relations between the two geographically distant states, but whose bilateral trade may in 2020 surpass that of Germany with France and Netherlands taken together.

ACCORDING TO THE REPORT OF THE ASSOCIATION OF GERMAN CHAMBERS OF COMMERCE AND INDUSTRY, IN 2016, FOR THE FIRST TIME IN HISTORY, CHINA BECAME GERMANY'S MOST IMPORTANT TRADING PARTNER.

The Federal Chancellor Angela Merkel made an official visit to Beijing in June 2016. During the visit, she stated that the importance of China as a trade and diplomatic partner was rapidly increasing, and called on Beijing to open the Chinese market for German companies. As a result of Merkel's visit, 24 contracts worth €2.73 billion were signed.

During the telephone conversation with the German Federal Chancellor, Angela Merkel, on March 2017, the Chinese leader noted that economic and trade cooperation was the key driving force of the Sino-German relations and called on to make sure that economic ties were mutually beneficial. He also called for higher-level financial negotiations, a dialogue on security, and people-to-people cooperation. In addition, the Chinese president spoke in favor of economic globalization, greater growth and effective governance, as well as greater openness and inclusiveness of global development.

ABD BAŞKANI DONALD TRUMP İLK BÜTÇE PLANINI AÇIKLADI

CENGİZHAN CANALTAY

ABD Başkanı Donald Trump savunma harcamalarının artırılması için neredeyse diğer tüm federal harcamalarda %30'a varan bütçe kısıtlaması yapılmasını talep etti. Seçim sürecinde kullandığı Amerikalılara öncelik sloganına uygun olarak "Amerika Birinci" adlı bütçe planında Trump, Amerika'yı tekrar eski gücüne kavuşturmak için öncelikle askeri ve savunma harcamalarının artırılması gerektiğini ifade etti. Bu politikanın ABD'nin bütçe açığını daha da artırmaması için Trump, gerekli olan kaynakları devlete bağlı diğer kurumların bütçelerinden kesintiye giderek toplamayı amaçlamaktadır. Öne sürdüğü bütçe planı ile şimşekleri üzerine çeken Trump Demokratların dışında birçok Cumhuriyetçi senatör tarafından da yoğun bir şekilde eleştirilmektedir.

**SAVUNMA
HARCAMALARINA
AYRILAN KAYNAK
10%'LÜK BİR
ARTIŞ İLE \$54
MİLYAR ARTACAK.**

Bütçe yapılandırılmasına baktığımızda Savunma Bakanlığının bütçesini %10, Milli Güvenlik Kurumunun %6.8 ve Gazi İşleri Bakanlığı'na aktarılan kaynakların %5.9 artırılması öngörülürken birçok bakanlık ve federal bütçeden yardım alan bağımsız ve devlete bağlı organizasyonların bütçelerinde %4 ila %32'ye varan oranlarda kesintiye gidilmesini planlamaktadır. Kesintiden etkilenecek kuruluşlar arasında %31.4'lük kesinti ile Çevre Koruma Ajansı ve %28.7 ile USAID en çok etkilenecek kuruluşlar arasında yer almaktadır. Buna ek olarak sırasıyla Tarım Bakanlığının bütçesini %20.7, Çalışma Bakanlığının %20.7, Sağlık ve İnsan Hizmetleri %16.2, Ticaret Bakanlığının %15.7, Eğitim Bakanlığının %13.5, Konut ve kentleşme Bakanlığının %13, Ulaştırma Bakanlığının %12.7, İç İşleri Bakanlığının %11.7, Enerji Bakanlığının

%5.6, Adalet Bakanlığı'nın %3.8 azaltmayı amaçlamaktadır.

Dahası uluslararası programlara ayrılan kaynakların %29, Ordu Mühendisleri Birliği'nin bütçesinin %17, Küçük İşletmeler Organizasyon'una verilen desteğin %5 ve NASA'nın bütçesinin %0.8 azaltılması planlanmaktadır. Başkan Trump böylece tüm bu kesintilerden oluşacak kaynağı Savunma harcamalarının yanı sıra Meksika sınırına duvar inşaat etmek ve göçmenlerin sınır dışı edilmesi için daha fazla personel almak için kullanacaktır.

Kısıtlamalar çerçevesinde Başkan Trump 19 farklı federal bütçe tarafından finanse edilen kuruluşun ve yüzlerce projeye aktarılan finansal kaynağın kesilmesini de öngörmektedir. Projeler arasında temiz su içme, okyanus ve atmosfer, eğitim desteği, afet programı destekleri, ev alma desteği, iklim de-

BİRÇOK BAKANLIK VE FEDERAL BÜTÇEDEN YARDIM ALAN BAĞIMSIZ VE DEVLETE BAĞLI ORGANİZASYONLARIN BÜTÇELERİNDE %4 İLA %32'YE VARAN ORANLARDA KESİNTİYE GİDİLMESİNİ PLANLAMAKTADIR.

ğişikliği, Amtrak'a ulaşım desteği ve temiz enerji projeleri yer almakta olup kuruluşlar arasında Appalachian bölgesel komisyonu, müze ve kütüphaneler servisi enstitüsü ve Wilson Merkezi gibi kuruluşlar yer almaktadır.

Başkan Trump böylece bir kez daha ülke gündemini uzun süre karıştıracak bir açıklamaya imza atarak ülkeyi bir şirket gibi yönetme konusunda ne kadar ciddi olduğunu herkese tekrar göstermiştir. Neredeyse tüm devlete bağlı kurumların bütçelerinin kısıtlanması demek yüzlerce veya binlerce kişinin işten çıkarılması anlamına gelmektedir. Sadece Çevre Koruma Ajansı'nın bu kesinti ile yaklaşık olarak 3,000 kişiyi işten çıkarması beklenmektedir. Öte yandan, ilk bütçe açıklamasının içinde seçim zamanında vaat etmiş olduğu ülkenin altyapısını geliştirmeye yönelik \$1 trilyonluk yatırıma dair neredeyse hiçbir notun yer almaması oldukça dikkat çekicidir.

www.fumec.org

EXTRACTIVE SECTOR REVENUES FALL TO RECORD LOW

KANAT MAKHANOV

According to the most recent data of the Ministry of Finance of Kazakhstan, the revenues of the extractive sector fell by 28.5% to 1.91 trillion tenge in 2016, which is the record low since 2009. Thus, this sector's revenues account for 21% of the country's consolidated budget, while in 2015, the revenues equaled to 2.67 trillion, accounting for 35% of the consolidated budget. 1.46 trillion tenge out of the total 1.91 trillion tenge from the extractive sector came from the oil production. The remaining 0.45 trillion tenge came

THE SHARE OF REVENUES OF THE EXTRACTIVE INDUSTRY IN THE CONSOLIDATED BUDGET HAS BEEN CONSTANTLY FALLING SINCE 2012 WHEN IT ACCOUNTED FOR NEARLY FOUR FIFTHS OF THE BUDGET.

from other extractive subsectors, such as uranium mining, coal production, metal ore extraction etc. On the other hand, these revenues from the non-oil and gas subsectors of the extractive industry have been the highest since 2008.

The share of revenues of the extractive industry in the consolidated budget has been constantly falling since 2012 when it accounted for nearly four fifths of the budget. Such a decline in revenues of the extractive industry is due to the changes both

in price and quantity. The production of crude oil has been gradually decreasing since 2013. Compared to 2015, the production of crude oil in 2016 fell by 1.8%, iron ores – by 12.9% and coal – by 4.9%. On the other hand, the production of natural gas and non-iron ores in 2016 rose by 4.8% and 7.8%, respectively.

It is also worth mentioning that in December 2016, Kazakhstan, as well as other major non-OPEC countries, committed itself to reducing oil production by 20 thousand barrels per day and keeping the monthly production of crude oil at the level of November 2016 until the end of June 2017. At the same time, long-term projections of oil prices remain extremely uncertain. However, short-term projections remain positive for 2017. The World Bank, for instance, predicted a 28.2% growth of oil prices in its global outlook for 2017, as well as 8.4% and 4.6% growth in 2018 and 2019, respectively. In the long run, however, oil prices will

THE NON-OIL SECTOR OF THE ECONOMY WAS NOT AFFECTED VERY MUCH BY THIS DOWNTURN SHOWING A 1.2% OF REAL GROWTH IN 2016 LARGELY DUE TO THE HIGH GROWTH RATES IN AGRICULTURE, CONSTRUCTION AND MANUFACTURING.

largely depend on economic growth in China, the United States and the European Union. In this regard, the slowdown of the economic growth rates of China puts serious pressure on current oil prices. This would, in turn, reduce the amount of expected oil revenues.

Despite the fact that the extractive sector continues to shrink, the non-oil sector of the economy was not affected very much by this downturn showing a 1.2% of real growth in 2016 largely due to the high growth rates in agriculture, construction and manufacturing. However, 2017 is very likely to be marked by expansion of both extractive and non-extractive sectors of the economy since major developed economies of the EU and the US already show positive dynamics. According to the World Bank outlook for 2017, real economic growth in Euro Area will reach 1.5%, while in the US this indicator is expected to reach 2.2%.

SUUDİ ARABİSTAN KRALI SELMAN BİN ABDÜLAZİZ'İN ÇİN'E RESMİ ZİYARETİ

OMİRBЕК HANAYI

Çin basınına göre, Suudi Arabistan Kralı Selman Bin Abdülaziz 15 Mart 2017 tarihinden itibaren 3 günlük Çin ziyaretini başladı. 16 Mart 2017 tarihinde Suudi Arabistan Kralı Selman, Çin Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından başkent Pekin'deki Tiananmen Meydanı'nda bulunan Büyük Halk Salonu'nda resmi törenle karşılandı. Törenin ardından yapılan heyetler arası görüşmede, taraflar enerji, uluslararası terörle mücadele, "Suudi Arabistan 2030 Vizyonu" ve Çin'in "Bir Kuşak, Bir Yol" stratejisi gibi konuları ele alarak, Çin- Suudi Arabistan arasındaki ikili işbirliği ve ortak çıkarlarına ilişkin fikir alışverişinde bulundu. Görüşmelerden sonra, Çin ve Suudi Arabistan arasında enerji, uzay, bilim-teknoloji, güvenlik ve kültür alanlarında toplam 65 milyar dolar değerindeki 35 projeyi

ÇİN BASININA GÖRE, SUUDİ ARABİSTAN KRALI SELMAN BİN ABDÜLAZİZ 15 MART 2017 TARİHİNDEN İTİBAREN 3 GÜNLÜK ÇİN ZİYARETİNİ BAŞLADI.

kapsayan 14 anlaşma imzalandı.

Bu 2015 yılında Suudi Arabistan Kralı olan Selman Bin Abdülaziz'in ilk resmi Çin ziyareti, aynı zamanda Suudi Arabistan Kralı'nın 11 yıl aradan sonra yaptığı Çin ziyaretidir. Kral Selman, 1999 ve 2014 yıllarında Veli-aht Prens olarak Çin'i ziyaret etmişti. Bir aylık Asya-Pasifik turu öncesinde Endonezya, Malezya ve Japonya'yı ziyaret eden Kral Selman, dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olan Çin'e 25 prens ve 10 bakanın da aralarında bulunduğu 1500 kişilik büyük bir heyetle ziyaret yapmaktadır.

Suudi Arabistan Kralı Selman'ın ilk resmi Çin ziyaretine Pekin yönetiminin büyük önem verdiği görülmektedir. Kral Selman'ın Pekin Başkent Havalimanı'nda Çin Devlet Konseyi Üyesi ve Merkez Dışişleri Lider Çalışma Grubu'nun Başkanı Yang Jiechi tarafından karşılanması da dikkat çe-

kicidir. Çünkü Çin Dışişleri Bakanlığı Protokolü'ne göre, Çin'i ziyaret eden yabancı Devlet Başkanları havalimanında Çin Dışişleri Bakanlığı Daire Başkanları tarafından karşılanacaktır. Sadece ABD ve Rusya gibi büyük devletlerin başkanları Çin Dışişleri Bakanı ya da Dışişleri Bakanı Yardımcısı tarafından karşılanacaktır. Kral Selman'ın havalimanında Çin Devlet Konseyi Üyesi ve Merkez Dışişleri Lider Çalışma Grubu'nun Başkanı Yang Jiechi tarafından karşılanması, Çin'in bu ziyarete çok önem verdiğini gösterebilir.

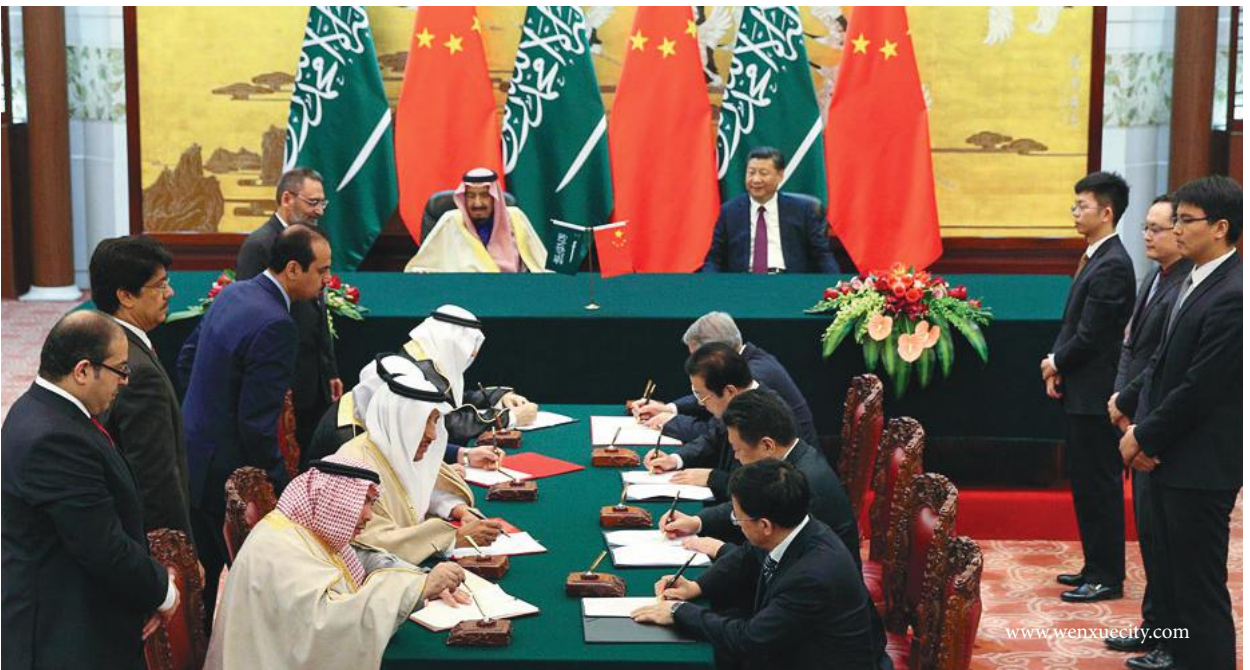
Son yıllarda önemli sonuçlar veren Çin ve Suudi Arabistan ikili ilişkileri gün geçtikçe daha fazla ivme kazanmaktadır. Ortadoğu'nun güçlü devletlerinden sayılan Suudi Arabistan, Çin için uzun zamandan beri önemli "stratejik ortak" konumundadır. 2000-2015 yılları boyunca (16 yıldır) Çin'in en büyük ham petrol tedarikçisi olan Suudi Arabistan, günümüzde Çin'in Ortadoğu'daki en büyük ticaret ortağı. Çin ise Suudi Arabistan'ın en büyük ticaret ortağıdır. Ek olarak Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in Ocak 2016'da gerçekleştirdi-

**ÖZET OLARAK,
SUUDİ ARABİSTAN
KRALI SELMAN'IN
İLK RESMİ ÇİN Zİ-
YARETİNİN,
ÇİN-SUUDİ ARA-
BİSTAN İLİŞKİLERİ-
Nİ BİR ADIM ÖTEYE
TAŞIYABİLECEĞİ
SÖYLENEBİLİR.**

ği Suudi Arabistan ziyareti sırasında ikili ilişkilerin 14 başlıkta anlaşmayla güçlendirilmesi, Çin-Suudi Arabistan arasındaki ekonomik işbirliğine katkı sağlamıştır. Sonuçta 2016 yılında Çin-Suudi Arabistan arasındaki ticaret hacmi 42.36 milyar dolara ulaşmıştır. Ayrıca Çin-Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) Serbest Ticaret Bölgesi'ni oluşturma konusunda iki ülke de aynı düşüncededir. Bu açıdan bakıldığında, Kral Selman'ın ilk resmi Çin ziyareti iki ülke için de çok önemlidir. Ekonomik açıdan bakıldığında, Riyad yönetimi "Suudi Arabistan 2030 Vizyonunun" gerçekleştirilmesinde Çin yatırımlarına ihtiyaç duymaktadır. Dış politika açısından bakıldığında, Suriye konusundan dolayı ABD ile anlaşmazlıklar yaşayan Suudi Arabistan'ın, terörle mücadelede Çin ile işbirliğini arttırmak istediği de söylenebilir. Örneğin, Ekim 2016'da Çin-Suudi Arabistan kuvvetleri Çin'de teröre karşı ortak tatbikat gerçekleştirmişti. Özet olarak, Suudi Arabistan Kralı Selman'ın ilk resmi Çin ziyaretinin, Çin-Suudi Arabistan ilişkilerini bir adım öteye taşıyabileceği söylenebilir.

www.brookings.edu

LATEST DEVELOPMENTS IN NATO-GEORGIA RELATIONS

ZHULDUZ BAIZAKOVA

On March 2-3, 2017, the delegation from NATO's highest military authority, the Military Committee, had made a working visit to Georgia. The objective of the visit was to discuss the Substantial NATO-Georgia Package and its implementation. The delegation was headed by General Petr Pavel, the Military Committee Chairman, who on March 2nd met with Georgia's Defense Minister Levan Izoria to talk about Georgia's prospects for cooperation with NATO, existing security challenges in the region and participation of Georgia in NATO missions abroad. Among other issues discussed were recent NATO activities in the Black Sea, security threats and challenges in the Eastern Europe and South Caucasus.

General Pavel emphasized that despite

DESPITE THE ADOPTED REFORMS AND CHANGES IMPLEMENTED IN THE PURSUIT TO MEET THE NATO REQUIREMENTS, THE COUNTRY IS STILL FAR FROM BEING ABLE TO FULLY JOIN THE ALLIANCE.

the adopted reforms and changes implemented in the pursuit to meet the NATO requirements, the country is still far from being able to fully join the Alliance. During the course of the visit, NATO officials again condemned the Russian Federation for recognizing South Ossetia and Abkhazia and called for the withdrawal of the Russian forces from Georgia.

As part of the visit, the NATO delegation attended the NATO-Georgia Joint Training and Evaluation Center (JTEC) to watch the training of the Georgian military unit preparing for being deployed to the Resolute Support mission in Afghanistan.

Apart from the security and military establishment, General Petr Pavel also had meetings with the Georgian leadership: President Giorgi Margvelashvili and Prime Minister Giorgi Kvirikashvili. This la-

test visit of the NATO Military Committee to Georgia is the second one since 2014.

Currently, the Georgia Deployment Program – Resolute Support Mission is running on the rotational basis as a six-month evolution between the U.S. Marines and the Georgian Armed Forces. Its goal is to prepare Georgian infantry battalions to contribute to the NATO's Resolute Support Mission troops in Afghanistan.

In 2008, in the aftermath of the Russian-Georgian war, two Georgia's break-away regions Abkhazia and South Ossetia were recognized by Moscow as independent states. Also, Russian troops have been stationed there ever since, making Tbilisi

increasingly uncomfortable and challenged. The way it affects NATO-Georgia relations is that unless the latter solves these territorial disputes it cannot become a full-fledged member of the NATO alliance, which in effect, might provide more leverage for Moscow in dealing with both Tbilisi and Brussels.

Thus, an uneasy relationship concerning joining the alliance is underway between Georgia and NATO. However, it might take more than few years. Above all, consistently strong political will is to overcome the impediments and to prove that Georgia does indeed deserve to become a NATO member. This proof would probably require much more sacrifices and losses than Tbilisi has suffered from so far.

**NATO OFFICIALS CON-
DEMND THE RUSSIAN
FEDERATION FOR RECOG-
NIZING SOUTH OSSETIA
AND ABKHAZIA AND
CALLED FOR THE WITH-
DRAWAL OF THE RUSSIAN
FORCES FROM GEORGIA.**

ЭТНОДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ) В 1989-2016 ГГ.

КАРИТОН ЛВОВ

В последнее время очень часто говорят об улучшении демографической ситуации в Российской Федерации (РФ). Население якобы растёт, часто ставят это в заслуги правительству. Но вот за счёт кого оно растёт – особой важности не имеет. В 2002 году русских в России было 115 млн, а в 2010-м – только 111 млн. Наибольший прирост населения в РФ происходит в автономных регионах. А между тем количество русских в национальных республиках уменьшается очень быстро, резко меняется этнический состав населения. Где-то это вызвано экономическими и демографическими проблемами, а где-то – прямым выдавливанием со стороны местной этнической элиты.

Якутия занимает особое место в процессе депопуляции русского этноса. Это была единственная республика РФ, в которой в 1989 г. русские составляли 50% населения, и в которой теперь их осталось чуть более 1/3. В Республики Саха (Якутия) (РС (Я)) произошла инверсия соотношения русского и титульного этносов: если в 1989 г. якуты составляли

В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ) ПРОИЗОШЛА ИНВЕРСИЯ СООТНОШЕНИЯ РУССКОГО И ТИТУЛЬНОГО ЭТНОСОВ: ЕСЛИ В 1989 Г. ЯКУТЫ СОСТАВЛЯЛИ 34% НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ, ТО В 2016 Г. ИХ ДОЛЯ ВЫРОСЛА ДО 50%.

34% населения республики, то в 2016 г. их доля выросла до 50%. Причиной инверсии стал распад СССР, это вызвало серьезный экономический, политический, социальный кризис и транспортный коллапс на территории РС (Я). Seriously пострадали или закрылись крупные государственные предприятия добывающие и перерабатывающие полезные ископаемые, которые были основными рабочими местами населения. Хроническая безработица, этнический национализм, разгул преступности вызвало большие миграционные волны в другие регионы (в основном центральная Россия) и за рубеж. Резкое падение благополучия и социального уровня вызвало высокую естественную убыль, смертность стала выше чем рождаемость у некоренного населения РС (Я).

Отток русского населения из Якутии, по мнению Москвы, представляет потенциальную угрозу целостности РФ. Достижение наибольшей моноэтничности в республике – одна из важнейших предпосылок для консолидации в

Таблица 1. Национальный состав в Республике Саха (Якутия)

1989 год	2016 год
Саха (якуты): 365236 (34%)	466 492 (49,9%)
Русские: 550263 (50%)	353 649 (37,8 %)
Эвены (ламуты): 8668	15 071 (1,6 %)
Эвенки: 14428	21 008 (2,2 %)
Долганы: 408	1906
Юкагиры: 697	1267
Чукчи: 473	670
Другие: 149805 (14%)	99626 (8%)
Население: 1 081 408 (100%)	959 689 (100%)

них на этнической основе политического ядра. Консолидация, в свою очередь, усилит в РС(Я) процессы децентрализации. В случае же отделения от РФ, усилится иммиграция не титульных этносов, прежде всего, русских. Делая тем самым процесс отделения необратимым.

В таблице-1 мы видим что 1989-2016 года, этнический состав населения Якутской Автономной Советской Социалистической Республики (ЯАССР) и РС (Я).

В постсоветском пространстве возникли очаги этнического национализма. Во всех регионах бывшего СССР возникли конфликты на национальной почве, кроме Дальнего Востока. На территории Якутии произошёл «скрытый» национализм, путем выдавливания других наций с управленческих кадров и рабочих мест. Это вызвало резкое увеличение коренного населения в отраслях с высокой доходностью и падение социального уровня некоренного населения. Период президентства Михаила Ефимовича Николаева в 1991-2002 года, его реформы и внутренняя, внешняя политика сыграла

роль постепенного увеличения численности коренного населения республики.

Согласно постановлению Конституционного суда Якутии, на 21 ноября 2016 года, отныне закрепляется «признание территории Саха (Якутии) родной землей и исторической родиной якутского народа, источником его экономического благополучия, уникальной культурной и языковой идентичности, а конституционно-правовой статус РС(Я) - формой его социально-политической и государственно-правовой организации, как исторически своеобразной национальной общности в составе Российского государства». В постановлении также говорится о «совокупности естественных коллективных прав коренного народа Якутии, именем которого названа РС(Я)».

В конституционном изменении кроются опасные юридические казусы, которые грозят созданием в многонациональной Якутии «этнократического» режима, которое существует в Татарстане. Приняв процитированное выше постановление, Конституционный суд Якутии

“

КОНСТИТУЦИОННЫЙ СУД
ЯКУТИИ ФОРМАЛЬНО
ПОДТВЕРЖДАЕТ, ЧТО
ЕДИНСТВЕННЫМ КОРЕННЫМ
НАРОДОМ ИСТОРИЧЕСКОЙ
МНОГОНАЦИОНАЛЬНОЙ ЯКУТИИ
ЯВЛЯЮТСЯ ТОЛЬКО ЯКУТЫ.

”

формально подтверждает, что единственным коренным народом исторической многонациональной Якутии являются только якуты. Остальные проживающие в республике народы — русские, юкагиры, чукчи, эвенки и т. д. — формально перестают быть коренными жителями самой большой национальной республики России.

Конституционный суд Республики Саха (Якутия) постановил внести в Конституцию республики

→

уточнения по поводу внесения ясности насчет правового статуса коренного народа Якутии. Согласно постановлению суда, оглашенному председателем суда Александром Ким-Кимэном, отныне коренным народом Якутии следует считать представителей якутского этноса.

Пункт 1 статьи 42 Конституции Республики Саха (Якутия), именует не якутское население республики «русскими и другими старожила-

www.yakutsk.arbitr.ru

ми». Пункт второй той же статьи гласит: «Республика Саха (Якутия), уважая традиции, культуру, обычаи коренных народов Республики Саха (Якутия) и коренных малочисленных народов Севера, защищает и обеспечивает их неотъемлемые права:

1) на владение и пользование в соответствии с законом землей и природными ресурсами, в том числе родо-

выми сельскохозяйственными, охотничьими, рыбопромысловыми угодьями; 2) на организацию социальной и медицинской программ с учетом экологических особенностей среды обитания, хозяйствования и этнической специфики организма человека; 3) на защиту от любой формы насильственной ассимиляции и этноцида, а также от посягательства на этническую самобытность, исторические и священные места, памятники духовной и материальной культуры».

Если исходить из постановления Конституционного суда Якутии, то отныне защита жизненно важных прав на территории республики четко артикулируется и закрепляется законом только за якутами. Защита аналогичных прав неякутских народов, отнесенных пунктом первым 42 статьи к категории «русские и другие старожилы», согласно пункту 3 статьи 42, «определяется законом». Но в реальности эта защита является законодательно размытой, следовательно, как бы и не существующей в оформленном виде в законодательном поле Якутии.

Постановление Конституционного суда Якутии, прописывающее «коренное» право только за якутами, также противоречит пункту 1 44-й статьи Конституции Республики Саха (Якутия), гласящему: «Территория Республики Саха (Якутия) принадлежит ее многонациональному народу». Оно также входит в противоречие со статьей 46 Конституции, где указано, что русский язык является на территории государственным, наряду с саха (якутским). Отделяя защиту фундаментальных прав коренного населения — якутов и при этом не формулируя аналогичной правовой защиты для неякутского населения, постановление Конституционного суда Якутии встает в противоречие с целым блоком Конституции республики — главой №2, где прописаны права, свобода и обязанности человека и гражданина на территории Республики Саха (Якутия). Разумеется, правовое разделение жителей Якутии на «коренных» и «некоренных», при котором у одних есть четко сформулированные жизненно важные права, а у других такого нет — это нарушение законов Российской Федерации, Конституции России и международного законодательства о правах и свободе человека и гражданина.

Несмотря на то, что по Конституции Якутии, русский язык является государственным, русские в системе государственной власти республики представлены очень слабо. Все руководители Республики Саха (Якутия), начиная с 1991 года — якуты по национальности. Председатель правительства Саха (Якутии) Алексей Колодезников, спикер Ил Тумэн (парламента) Александр Жирков, председатель Конституционного суда Якутии Александр Ким-Кимэн также являются представителями якутского этноса. Александр Ким-Кимэн в 1992—1993 годах был главой администрации президента Якутии Михаила Николаева.

2 MART 2017 TARİHİNDE AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜNDE UZMAN ARAŞTIRMACI MARAT SHİBUTOV “POLİTİKADA COĞRAFI DETERMİNİZM” KONULU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 2 НАУРЫЗДА ЕУРАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА
АҒА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕР
МАРАТ ШИБУТОВ «САЯСАТТАҒЫ
ГЕОГРАФИЯЛЫҚ ДЕТЕРМИНИЗМ»
АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Marat Shibutov seminerinde ana hatlarıyla coğrafi determinizm alanının tarihçesi, gelişim süreci ve dalları konularına değindi. Coğrafi determinizm alanının tarihinin eskilere dayanmasına rağmen Sovyetler Birliği zamanında fazla bilinen bir konu olmadığını ifade etti. Coğrafi determinizmi tarihte Yunanlıların çok iyi inceleyerek çalıştıklarını ve tarih ve coğrafya alanlarında belirli ilerlemeler kaydettiklerini dile getirdi. O zamanlarda coğrafi determinizmin kavimler ve devletlerarasındaki ilişkilerin anlaşılmasında önemli olduğundan bahsetti. Fakat coğrafi determinizmin asıl gelişim sürecinin 7-15. yüzyıllar arasında gerçekleştiğini ve bunda Arabların etkin rol oynadığını dile getirdi. Arabların coğrafi determinizm çalışmalarının daha çok tüccarlara yönelik günümüzün pazarlama çalışmaları tarzında olduğunu sözlerine ekledi.

Bu alanın gelişmesinin tarihsel süreci hakkında vermiş olduğu bilgiler arasında coğrafi determinizm ve günümüzdeki jeopolitika alanının ilk olarak İbn-Haldun, yeni çağda Montesque, 19. yüzyılda Fransız ve Alman okulunun sunmuş olduğu bilgi mirasının sayesinde ilerleyerek olgunlaştığının altını çizdi. Buna

Marat Shibutov seminarда географиялық детерминизмнің тарихы, даму үдерісі мен салалары жөнінде баяндады. Географиялық детерминизм бұрыннан бар сала болса да, Кеңес Одағы кезінде аса белгілі болмағанын айтты. Гректердің географиялық детерминизмді өте жақсы зерттегендерін және тарих пен география салаларында айтарлықтай табысқа жеткендерін тілге тиек етті. Ол кезде географиялық детерминизм тайпалар мен мемлекеттер арасындағы қарым-қатынастарды түсіну мәселесінде маңызды болғанын айтты. Алайда географиялық детерминизмнің нақты даму үдерісі VII-XV ғасырларда болғанын және мұнда арабтардың белсенді рөл атқарғанын айтты. Арабтардың географиялық детерминизм зерттеулері көбінесе саудагерлерге арналып, бүгінгі маркетингтік зерттеулер түрінде болғанын атап өтті.

Бұл саланың дамуының тарихи үдерісіне тоқталып өтіп, географиялық детерминизм мен қазіргі геосаясат салалары ең алғаш Ибн Халдун, содан кейін жаңа дәуірде Монтескье, XIX ғасырда француз және неміс мектептері ұсынған білім мұраларының негізінде қалыптасқанын атап өтті. Сонымен қатар,

ек olarak bütün bu bilgi birikiminin üzerinde jeopolitika alanının oluştuğunu ve Mackinder'ların ortaya çıktığı yönünde görüşlerini bildirdi. Coğrafya'nın kullanımının diğer alanlara da yayılması ile ekonomik coğrafya, tıbbi coğrafya gibi alanlarında ortaya çıktığını ifade etti. Jeopolitika'nın önemli bir alt grublarından birisi olarak günümüzde çevreciliğin gün geçtikçe öneminin arttığını bu alanda Robert Kaplan gibi akademisyenlerin önemli çalışmalarının olduğunu belirtti.

Sovyetler Birliği zamanında coğrafi determinizmin rağbet görmemesinin nedenlerinden birisi olarak Marxism'in fikirleri ile uyumlaşmasını gösterdi. Bu noktada uzlaşamayan noktalardan birisinin devletin tek tip adam yaratma anlayışı olduğunu lakin coğrafi determinizmin ise çeşitli insanlar yaratma fikrinin olduğunu dile getirdi. Ayrıca devlet insanların coğrafi determinizme önem vermediğini vede coğrafyacılar coğrafi determinizm konusunda araştırma yapmalarının yasaklandığını belirtti. Bu yüzden 19. yüzyıla kadar olan eserlerin birçoğunun Rusça tercümelerinin

осы білімнің негізінде геосаясат саласының қалыптасып, Маккиндер сынды геосаясаттанушылардың шыққанын айтты. География қолданысының басқа да салаларға тарауы арқылы экономикалық география, медициналық география сияқты салалардың пайда болғанын мәлімдеді. Геосаясаттың маңызды бір саласы – энвайронментализмнің маңызы барған сайын артып жатқанын, бұл салаға Роберт Каплан сияқты ғалымдардың зор үлес қосқанын айтты.

Кеңес Одағы кезінде географиялық детерминизмнің табысқа жетпеу себептерінің бірі оның марксизм идеяларымен келіспеушілігі екенін айтты. Мәселен, Кеңес Одағы кезінде бірыңғай үлгідегі адамдарды қалыптастыру идеясы болса, географиялық детерминизмнің әр түрлі адамдарды қалыптастыру идеясы болғанын мәлімдеді. Сондай-ақ, Кеңес Одағы географиялық детерминизмге аса көңіл бөлмегенін және де географ ғалымдарға географиялық детерминизм бойынша ғылыми зерттеулерді жүргізуге тыйым салғанын айтты. Сондықтан, XIX ғасырға дейінгі еңбектердің көбісінің орысша аудар-

olduğunu ve haklarında yeterli bilginin mevcut olduğunu lakin 19. yüzyıl dan sonrasında ait eserler hakkındaki bilgilerin fazla olmadığı yönünde görüşlerini bildirdi.

Dünya'da 200'e yakın ülke bulunduğunu ve bu ülkelerin birbirleriyle ilişkilerini anlamada jeopolitikanın önemli rol oynadığını belirtti. Jeopolitikanın devletlerarası ilişkilerde çatışma ve savaşların nedenleri ile büyük oyuncuların politikalarını sınıflandırarak daha kolay anlamamıza yardımcı olduğunu dile getirdi. Konuşmasının sonunda coğrafi determinizmi uluslararası ilişkiler bağlamının dışında diğer ülkelerle sosyal iletişimin anlaşılmasında da kullanılabileceğini belirtti.

Seminerin sonunda katılımcılar çeşitli jeopolitik konular hakkında görüş alışverişinde bulundular. □

маларының болғанын және қолдарында жеткілікті ақпарат болғанына қарамастан XIX ғасырдан кейін еңбектер туралы ақпараттардың аз болғанын мәлімдеді.

Әлемде 200-ге жуық елдің бар екенін және осы елдердің бір-бірімен қарым-қатынасын түсінуде геосаясаттың маңызды рөл атқаратынын айтты. Геосаясаттың мемлекеттер арасындағы қақтығыстар мен соғыстардың себептері мен ірі державалардың саясаттарын жүйелеу арқылы оларды оңайырақ түсінуге септігін тигізетінін тілге тиек етті. Сөз соңында географиялық детерминизмнің арқасында халықаралық қатынастардан бөлек басқа елдермен әлеуметтік байланысты да түсінуге де болатынын айтты.

Семинар соңында қатысушылар әр түрлі геосаяси мәселелер бойынша пікір алмасты. □

**9 MART 2017 TARİHİNDE
AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
ARAŞTIRMACILARINDAN
ÖMİRBЕК HANAYİ “SİNCAN
UYGUR ÖZERK BÖLGESİ’NİN
(SUÖB) MEVCUT EKONOMİK
VE SOSYAL DURUMU” KONUSU
SEMINER SUNDU.**

2017 ЖЫЛЫ 9 НАУРЫЗДА ЕУРАЗИЯ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ ӨМІРБЕК ҚАНАЙ «ШЫҢЖАҢ ҰЙҒЫР АВТОНОМИЯЛЫҚ РАЙОНЫНЫҢ (ШҰАР) ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ЖАҒДАЙЫ» ТАҚЫРЫБЫНДА СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Ömirbek Hanayi Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nin (SUÖB) mevcut ekonomik ve sosyal durumu ad-

Өмірбек Қанай «Шыңжаң Ұйғыр Автономиялық Районының (ШҰАР) қазіргі экономикалық және әлеуметтік жағдайы» атты семинарында, негізінен ШҰАР-ның ағымдағы экономикалық жағдайындағы өзгерістері мен жерасты байлығы туралы толық ақпарат берді. Өмірбек Қанай, тарихи Жібек жолының бойындағы Шыңжаңның іргелес 8 мемлекетпен 5600 км ортақ шекарасы барлығын айта отырып, географиялық орналасуы тұрғысынан Қытайдың Еуразия және Таяу Шығыс аймақтарымен экономикалық қарым-қатынастарын нығайтуында маңызды орынға ие екенін атап көрсетті. Сонымен қатар, ШҰАР-ндағы 17 шекаралық өткел, 107 халықаралық автожол мен халықаралық жүк тасымалы үшін пайдаланылатын 2 әуежайдың Қытайдың Орталық Азия арқылы Еуропаға ашылған қақпасы ретінде қызмет атқарып келе жатқанын баян етті.

ШҰАР-ның тағы бір басты ерекшелігі ретінде мол жерасты байлығына ие екенін мәлім етті. 2014 жылғы мәліметтерге сәйкес, Қытайдың жалпы мұнай қорының 30%-ын (5,6 млрд. тонна) және табиғи газ қорының 34%-ын (1,4 трлн. текше метр) ШҰАР құрайтынын тілге тиек етті. Бұған қоса өлкедегі көмір қоры Қытайдың жалпы көмір қорының 40%-ына (2,19 трлн. тонна) сәйкес келетінін, сондай-ақ өлкеде

Ілі семинарінде ана hatларыла SUÖB бөлgesinin економик durumи ve yeraltı зenginlikleri alanındaki деғишкликлер hаккында detaylı билгилер sundu. SUÖB’ın tarihi Іpek yolu үzerinde bulunduғуnu ve 8 үлкеyle komшу olarak bu үлкелер ile 5600 km’lik sınırı payлашмакта olduғуnu belіrtен Hanayi, bu nedenle bu бөлgenin Чін’ін Аврасыа ve Орта Доғу бөлгелеріyle економик ілішкилеріні гүчлендірмесінде өнemлі бір coғраfi konuma sahip olduғуnu сөзлеріне ekledi. Айрысa SUÖB’де bulunan 17 sınыр geçidi, 107 uluslararası karayolu ve 2 uluslararası үк ташымалығы ісін kullanılan havalimanının Орта Асыа үzerіnden Аврұпа’ya асılan бір kapı mahiyетінде gөrev gөrdүğүнү ifade etti.

SUÖB’nin бір diğер өнemлі özelliği olarak zengin yeraltı kaynaklarına sahip olmasını belіrtti. 2014 yılındaki verilere göre Чін’ін toplam petrol rezervlerinin %30’u (5,6 milyar ton) ile doғalgaz rezervlerinin %34’ünün (1,4 trilyon metrekүp) SUÖB’де bulunduғуnu dile getirdi. Buna

142 кен түрі анықталғанын да атап көрсетті. Семинар барысында, ШҰАР-нда 12 жергілікті ұлттың барлығы және 2016 жылғы санақ бойынша жалпы халық саны 23,22 млн. болғаны, жалпы халық санының Ұйғырлар 48,5%, Қытайлар 37% және Қазақтар 7%-ын құрайтыны айтылды.

2009 жылы 5 шілдеде Үрімшіде туылған этникалық қақтығыстың ШҰАР-ның әлеуметтік-экономикалық ахуалымен қатар, Қытайдың ШҰАР-на қаратқан саясаты үшін де маңызды бетбұрыс болғанын айтқан Өмірбек Қанай, ресми Пекиннің содан бастап ШҰАР-на қарата жаңа саяси және экономикалық шаралар қабылдай бастағанын, аталмыш этникалық қақтығыстан кейін ҚХР президенті Ху Цзиньтаодың және 400 адамнан құралған мемлекеттік делегациясының өңірдегі өзекті мәселелермен оларды шешу жолдарын қарастыру, әсіресе өңірдің экономикалық дамуы үшін қажетті жұмыстар жасау мақсатында ШҰАР-на қы-

ек olarak bölgedeki kömür rezervlerinin ülkedeki toplam kömür rezervlerinin %40'ını (2,19 trilyon ton) oluşturduğunu belirtti. Dahası bölgede 142 farklı çeşitte maden türü tespit edildiğini sözlerine ekledi. Seminerin devamında 2016 yılında bölgede başlıca 12 etnik grubun yaşadığını ve toplam nüfusunu 23,22 milyon olduğunu ifade etti. Gruplar arasında Uygurların 48,5%, Çinlilerin 37%, Kazakların ise bölge nüfusunun 7%'sini oluşturduğunu dile getirdi.

5 Temmuz 2009 yılında SUÖB'da çıkan olayların bölgenin sosyal ve ekonomik durumu ile Çin'in SUÖB'ne yönelik politikası içinde bir dönüm noktası olduğunu sözlerine ekleyen Hanayi, Hükümetin bölgeye yönelik yeni siyasi ve ekonomik önlemler almaya başladığını, olaylar sonrasında Çin Devlet Başkanı Hu Jintao ile devletin çeşitli kurumlarından 400 kişilik devlet heyetinin bölgenin sorunlarını incelemek ve ekonomik açıdan kalkınması için gerekli çalışmalarını yapıl-

зметтік тексеру жүргізгенін де баяндады. 2010 жылы наурыз айында Пекинде өткен ШҰАР туралы мәжілісте Қытайдың Мемлекеттік кеңесі тарапынан дамыған 19 өлке мен ірі қаланың ШҰАР-на экономикалық көмек көрсетуі туралы шешім қабылданғаны айтылды.

ШҰАР-на бағытталған инвестициялар мен жеңілдіктердің арқасында 2010-2014 жылдары ШҰАР-ның ЖІӨ орташа 10% мөлшерінде артқандығын, әсіресе құрылыс және ауыл шаруашылығы секторлары қарқынды дамыған салалар болғанын атап өтті. Сонымен қатар, Қытайдың ашық есік саясатының ШҰАР-ның сыртқы саудасының дамуына, атап айтқанда Орталық Азия елдерімен сауда қатынастарын ілгерілетуде үлкен рөл атқарғанын сөз етті. «Бір Белдеу Бір Жол» стратегиясы мен Қытай-Пәкістан Экономикалық Дәліз тұрғысынан да ШҰАР-ның маңыздылығы арта түскенін, сондай-ақ Қытайдың да аталмыш сауда жол-

ması adına bölgeyi ziyaret ettiklerini ifade etti. 2010 yılı Mart ayında SUÖB Çalışma Toplantısı'nda Çin Devlet Konseyi tarafından 19 gelişmiş eyalet ve şehrin SUÖB'ne ekonomik destek sağlaması kararının alındığını ifade etti.

Bölgeye yapılan yatırımlar ve sağlanan kolaylıklar sayesinde 2010-2014 yılları arası SUÖB'nin GSYH'si ortalama 10%'un üzerinde büyüdüğü ve sektörel açıdan bakıldığında inşaat ve tarım sektörlerinin en çok büyüyen sektörler olduğunu sözlerine ekledi. Dahası Çin'in uyguladığı Açık Kapı Politikasının SUÖB'nin dış ticaretinin gelişmesinde özellikle de Orta Asya ülkeleri ile ticari ilişkilerin ilerletilmesinde büyük rol oynadığını ifade etti. SUÖB'nin, Tek Kuşak Tek Yol stratejisi ile Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru projeleri için de önemini arttığını ve Çin'in de bu ticaret yolları ile lojistik kanallarını güçlendirerek, SUÖB ekonomisini kalkındırma-ya amaçladığının altını çizdi. 5 Temmuz olayları

дары мен логистикалық арналарды нығайту арқылы ШҰАР экономикасын дамытуды көздеп отырғанын атап көрсетті. 5 Шілде Оқиғасынан кейін аймақта экономикалық жақтан даму көрілгенімен, әлеуметтік жағынан кейбір шектеулердің ортаға шыққанын да баян етті.

Семинар соңында қатысушылар ШҰАР-ның экономикалық жағдаймен қатар, көлік тасымалы саласындағы мәселелер бойынша пікір алмасты. □

sonrası her ne kadar ekonomik anlamda bölgede gelişme görülmesine rağmen sosyal alanda bazı kısıtlamaların o dönem çerçevesinde yaşandığını ifade etti.

Seminerin sonunda katılımcılar SUÖB'nin ekonomik durumu ile ulaşım sektörü konularında görüş alışverişinde bulundular. □

**15 MART 2017 TARİHİNDE
TÜRKİYE CUMHURİYETİ ALMATI
BAŞKONSOLOSLUĞU, AVRASYA
ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ, YABANCI
DİLLER VE KARIYER ÜNİVERSİTESİ
VE AL-FARABİ KAZAK MİLLİ
ÜNİVERSİTESİ ŞERKİYAT FAKÜLTESİ
TÜRKSOY BÖLÜMÜ İŞBİRLİĞİ İLE
“İSTİKLAL MARŞININ KABULÜ VE
MEHMET AKİF ERSOY’UN VEFAT
YILDÖNÜMÜ” İSİMLİ PANEL
DÜZENLENDİ.**

2017 ЖЫЛЫ 15 НАУРЫЗДА ЕУАЗІЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНДА
ТҮРКІЯНЫҢ ҰЛТТЫҚ ӘНҰРАНЫНЫҢ
ҚАБЫЛДАНУЫ МЕН МЕХМЕТ АКИФ
ЭРСОЙДЫ ЕСКЕ АЛУ ШАРАСЫ ӨТТІ.

Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosluğu himayelerinde, Avrasya Araştırma Enstitüsü, Yabancı Diller ve Kariyer Üniversitesi

Түркия Республикасы Алматы Бас консулдығының қолдауымен Еуразия ғылыми-зерттеу институты Шет тілдер және іскерлік карьера университеті және әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультетінің ТҮРІКСОЙ кафедрасымен бірлесе отырып Түркияның ұлттық әнұранының қабылдануы мен Мехмет Акиф Эрсойды еске алу шарасын өткізді. Жиынның мақсаты Түркияның ұлттық әнұранының Түркияның Ұлы Ұлттық Мәжілісінде қабылдануының 96 жылдығын атап өту және ұлттық әнұран авторы Мехмет Акиф Эрсойдың шығармалары, өмірі мен қиын кезеңде шығарған өлеңдері, уағыздары және ұлтына рухани көшбасшылық мәселелері туралы ақпарат беру болып табылады. Жиын бір минуттық үнсіздіктен басталып, кейін Түркия мен Қазақстанның мемлекеттік әнұрандары шырқалды.

Жиында Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз, Шет тілдер және іскерлік карьера университеті ректорының орынбасары доцент, доктор Ержан Қуанышбаев, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының меңгерушісі доцент, доктор Төрәлі Қыдыр, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек сөз сөйледі.

ve Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şerkiyat Fakültesi Türksoy Bölümü ile birlikte "İstiklal Marşının Kabulü ve Mehmet Akif Ersoy'un Vefat Yıldönümü" konulu panel düzenlendi. Panelin amacı İstiklal Marşının Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilisinin 96. inci yılını anmak ve İstiklal şairi olan Mehmet Akif Ersoy'un eserleri, hayatı ve yaşamış olduğu zorlu dönemler sırasındaki şiirleri, vaazları ile milletine manevi önderliği konuları hakkında bilgi vermektir. Panel bir dakikalık saygı duruşunun ardından Türkiye ve Kazakistan'ın milli marşlarının söylenmesi ile başladı.

Panelde açılış konuşmalarını Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Kağan Yılmaz, Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi Rektör Yardımcısı Doç. Dr. Ercan Kuanışbayev, Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi Türksoy Bölüm Başkanı Doç. Dr. Töralı Kızır, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek yaptılar.

Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Kağan Yılmaz konuşmasına panele çeşitli kuruluşlardan katılan temsilcilere katılımlarından dolayı teşekkür ederek başladı.

Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз өз сөзін түрлі ұйымдардан келген өкілдерге жиынға қатысқандары үшін алғыс білдіруден бастады. Рыза Қаған Йылмаз ұлттық әнұран жазылған кезеңге тоқталып өтіп, бір-біріне ұласқан соғыстардан титықтаған халықтың тәуелсіздік үшін күрес кезеңінде Мехмет Акиф Эрсойдың ұлттық әнұранды сол күндердің рухын сезіне отырып жазғанын айтты. Түрік халқының мыңдаған жылдық мемлекеттілік тәжірибесінің болғанын және әнұранның түрік халқының басын тік ұстап, тәуелсіздікке адалдығын көрсететін ұлттық келісім мәтіні екенін айқындады. Сөз барысында Түркияның ұлттық әнұранынан үзінділер оқып, әнұранда Мехмет Акиф Эрсойдың отан сүйгіштігі мен түрік халқының мінезін, сондай-ақ отанға, мемлекетке және тәуелсіздікке махаббатын байқауға болатынын атап өтті. Бұған қоса, әнұранды жазу үдерісі мен Мехмет Акиф Эрсойдың өмірі туралы ақпарат беріп өтті. Мехмет Акиф Эрсойдың халқына ақыл айту мақсатында Анадолыны кезіп, сөз сөйлегенін тілге тиек етті.

2016 жылғы 15 шілде күні ФЕТӨ лаңкестік ұйымы тарапынан жасалған шабуылға түрік халқының Чанаккале рухымен қарсы тұрға-

Рıza Каған Ұлмаз Ыстіклат Маршінін язылдығы дөнеме деғынерек арт арда харплерден ыорулмуш бир миллетин истиклат мүкаделесі вериркен Мехмет Акиф Эрсой'ун Ыстіклат Маршіні о гүнлерин рухуыла язылдығын ифаде етті. Түрк миллетинин бирлерце ыллык devlet геленеғы олдуғуну ве Ыстіклат Маршінін Түрк миллетинин бағынін дик тутарак бағымсизлігіна бағыллігіні гөстерен бир милли мутабакат метни олдуғуну белиртті. Конушмасинин devamında Ыстіклат Маршіндан мисралар окуыарак Мехмет Акиф Эрсой'ун ватан sevgisinin yanı sıra Түрк миллетинин karakterini ve vatan, devlet ve бағымсизлік ашқинин гөрүнмекте олдуғуну vurguladı. Ыстіклат Марші'nin yazım süreci ile Мехмет Акиф Эрсой'ун hayatı hakkında çeşitli bilgiler sundu. Bunlar arasında Мехмет Акиф Эрсой'ун halka moral vermek amacıyla Anadolu'yu dolaşarak konuşmalar yaptığını dile getirdi.

15 Temmuz 2016 tarihinde FETÖ terör örgütü tarafından yapılan saldırıyı milletin Çanakkale ruhu ile püskürtmeyi başardığını ve bu saldırı sırasında 249 kişinin şehit 2193 kişinin ise gazilik mertebesine ulaştığını sözlerine ekledi. Son dönemde Hollanda'da yaşanan hadiseler konusunda Avrupa'daki Түрк vatandaşlarının yalnız olmadığını, ayrıca Avrupa'da akliselim ve insan haklarını gerçekten savunanların bu

нын және бұл шабуыл кезінде 249 адамның қаза тауып, 2193 адамның Гази атағын иеленгенін мәлімдеді. Соңғы кезде Нидерландыда болған оқиғаларға тоқталып өтіп, Еуропадағы түрік азаматтарының жалғыз емес екенін, Еуропада адам құқықтарын шын мәнінде қорғайтындардың мұндай оқиғаларға жол бермейтіндігін айтты. Рыза Каған Ыылмаз мырза Түркияның Ұлы Ұлттық Мәжілісінде әнұранды қабылдағандарға, Мұстафа Кемал Ататүрікке, Мехмет Акиф Эрсойға және шейіттер мен газилерге құрмет білдірді. Мехмет Акиф Эрсойдың «Алла бұл халыққа тағы ұлттық әнұран жазғысбасын» деген сөзін келтіріп, өз сөзін аяқтады.

Шет тілдер және іскерлік карьера университеті ректорының орынбасары доцент, доктор Ержан Қуанышбаев Ұлттық әнұран Түркия Республикасы мен түрік халқының тек бүгінін ғана емес, өткені мен болашағын да қамтыған туынды екенін айтты. Мехмет Акиф Эрсойдың ақын, жазушы және ойшыл болғанын, Осман империясының 600 жылдық тарихының ең қиын кезеңдерінің бірінде өз халқына бағыт беруге, рухын тәрбиелеуге, ақыл айтуға тырысқанын айтты. Шығармаларында исламизм мен түрік халқының бірлігі орын алғанын және халқы-

tür hadiselerle prim vermeyeceklerini ifade etti. Türkiye Büyük Millet Meclisinde İstiklal Marşı'nı kabul edenleri, Mustafa Kemal Atatürk'ü, Mehmet Akif Ersoy'u ve şehit ve gazilere saygılarını sunduğunu ifade etti. Konuşmasını Mehmet Akif Ersoy'un Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmazın sözü ile tamamladı.

Yabancı Diller ve Mesleki Kariyer Üniversitesi Rektör Yardımcısı Doç. Dr. Ercan Kuanışbayev İstiklal Marşı'nın Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk milletinin sadece bugününü değil geçmiş ve geleceğini de kapsayan bir eser olduğunu ifade etti. Mehmet Akif Ersoy'un şair, yazar ve bir fikir adamı olduğunu ve Osmanlı İmparatorluğu'nun 600 yıllık tarihinde en zor dönemlerinden birisinde kendi toplumuna yön vermeye, eğitmeye ve moral vermeye çalıştığını sözlerine ekledi. Eserlerinde İslamcılık ve Türk birliğinin yer aldığını ve millete moral vermek amacıyla Anadolu'ya giderek halk ile konuşmalar yaptığını belirtti. Kurtuluş savaşı sırasında Türk Dünyası'nın çoğunun Sovyetler Birliği altında olmasına rağmen Türk kardeşlerine zor günlerinde yardım etmek amacıyla şairlerin yazılar yazdığını ve buna örnek olarak ise Magcan Cumabayev'in uzaktaki kardeşim şiirinin gösterilebileceğini ifade etti.

Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesi Şarkiyat Fa-

на ақыл айту мақсатында Анадолыға барып, халықпен сөйлескенін айтты. Түркия халқының ұлт-азаттық күресі кезінде түркі әлемінің көбісі Кеңес Одағы құрамында болғанына қарамастан, түркі бауырларына қиын-қыстау кезеңде жәрдемдесу мақсатында ақындардың шығармалар жазғанын және Мағжан Жұмабаевтың «Алыстағы бауырыма» атты өлеңін бұған мысал ретінде келтіруге болатынын тілге тиек етті.

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Шығыстану факультеті ТҮРІКСОЙ кафедрасының меңгерушісі доцент, доктор Төрәлі Қыдыр өз сөзін әнұрандар әр елдің рухын бейнелейді деп айтудан бастады. Түркі әлемінде өлең жазу ежелден бері келе жатқанын және бұл өлеңдер әнұранға айналу үшін оған рух қажет деп атап өтті. Түркияның ұлттық әнұранынан үзінділер оқып, мағынасы бойынша өз пікірлерін білдірді. Қазақстанда әнұранның екі рет өзгертілгенін, алғаш рет Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін өзгертілгенін, ал екінші рет 2006 жылы әнұран әуені ауыр болғандықтан қазіргісіне ауыстырылғанын айтты.

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек өз сөзін жиынды өткізуге үлес қосқан серіктерге алғыс айтудан бастады. Мехмет Акиф

kültesi Türksoy Bölüm Başkanı Doç. Dr. Törali Kızır konuşmasına milli marşların her ülkenin ruhu olduğunu belirterek başladı. Türk Dünyasında şiir yazımının ezelden beri süre geldiğini ve bu şiirlerin marşa dönüşmesi için ona ruh katılması gerektiğini dile getirdi. İstiklal Marşından mısralar okuyarak onların anlamları üzerine kendi görüşlerini ifade etti. Kazakistan'da milli marşın iki kere değiştiğini ilk değişikliğini Kazakistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından gerçekleştirdiğini ikinci değişikliğini ise 2006 yılında marşın melodisinin ağır olması nedeniyle günümüzde kullanılan marş ile değiştirildiğini sözlerine ekledi.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek konuşmasına panelin düzenlenmesine katkı sağlayan partnerlere teşekkür ederek başladı. Konuşmacıların konunun tarihsel önemine değinerek İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Ersoy hakkında çeşitli bilgiler paylaştıklarını ifade etti. Mehmet Akif Ersoy'un eserlerinin okuyucu olarak değerlendirildiğinde milletin ve kendi onuruna son derece düşkün olduğunun görüldüğünü belirtti. İstiklal Marşını milletin var olma mücadelesini ve sıkıntılarını yüreğinde hissederek yazdığını vurguladı. Mehmet Akif Ersoy'un İstiklal Marşı'nı yazmasının rastlantı olmadığını ve bizzat kendisinden talep edildiğini ve marşı Safahat'ın içine koyularak onun kendisinin

Эрсойдың шығармаларын оқырман ретінде қарастырғанда оның өз халқына адалдығын көруге болатынын айтты. Әнұранды ұлттық азаттық күресі мен азаптарын жүрегімен сезе отырып жазғанын тілге тиек етті. Мехмет Акиф Эрсойдың әнұранды жазуы кездейсоқ нәрсе емес екенін, оның жеке өзінен талап етілгенін атап өтті. Ақынның әнұранды «Сафахат» атты өлеңдер жинағына енгізбей, оны өзінікі емес, халыққа тиесілі деп айтқанын мәлімдеді. Мехмет Акиф Эрсойдың иманы берік зиялы адам болғанын және әр нәрсеге зияткерлік жауапкершілікпен қарап, өз болмысын сақтап қалуға тырысуы арқылы ізгілік пен адамгершіліктің үлгісі болғанын айтып, өз сөзін аяқтады.

Еске алу шарасы «Қажымас халық» деген қысқа фильмінің көрсетілімімен аяқталды. □

дегіл мемлекетinin olduğunu ifade etmesi ile de İstiklal Marşı'nın yazarına yakıştığını dile getirdi. Mehmet Akif Ersoy'un inançlı bir aydın olduğunu ve aydın sorumluluğu ile davranarak kendi olarak kalmaya çalışması ile de erdem misali olduğunun altını çizerek konuşmasını bitirdi.

Panel millet eğilmez kısa filminin gösteriminin ardından sona erdi. □

**16 MART 2017 TARİHİNDE
AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
UZMAN ARAŞTIRMACILARINDAN
DR. ERKİN BAYDAROV “ORTA
ASYA DEVLETLERİ: ORTAK KÜLTÜR
VE MEDENİYET ÖZELLİKLERİ”
KONULU SEMİNER VERDİ.**

2017 ЖЫЛЫ 16 НАУРЫЗДА ЕУРАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫНЫҢ
АҒА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРІ Т.Ғ.Д.
ЕРКІН БАЙДАРОВ «ОРТАЛЫҚ АЗИЯ
МЕМЛЕКЕТТЕРІ: БІРЫҢҒАЙ МӘДЕНИЕТ
ЖӘНЕ ӨРКЕНИЕТ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ»
ТАҚЫРЫБЫНДА СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Orta Asya devletleri ortak kültür ve medeniyet özellikleri isimli seminerinde Dr. Erkin Baydarov ana hatlarıyla Orta Asya devletlerini birleştiren kültürel ve tarihsel bağlar ve ortak bir medeniyet oluşturulmasına yardım-

«Орталық Азия мемлекеттері: Бірыңғай Мәдениет және өркениет ерекшеліктері» тақырыбындағы семинарында т.ғ.д. Еркін Байдаров Орталық Азия елдерін біріктіретін тарихи және мәдени байланыстарды және ортақ өркениет қалыптастыруға мүмкіндік беретін факторлар туралы көзқарастарымен бөлісті. Орталық Азияда белгілі бір кезеңдерде өмір сүрген түрлі халықтардың аймақтағы өзіндік өркениеттің қалыптасуына өз үлестерін қосқанын атап көрсетті. Басқа өңірлермен салыстырғанда Орталық Азияның жаңа бір аймақ екенін және әлі де қалыптасу үстінде екенін білдірді. Аймақ елдерінің өзара бірлігін қамтамасыз ету үшін мәдени және әлеуметтік интеграцияға экономикалық интеграция арқылы қолдау көрсетуі керектігін атап көрсетті. Осы бағытта, 2005 жылдың ақпан айында Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Орталық Азия Одағын құру идеясын ұсынғанын тілге тиек етті.

Ортақ өркениеттің қалыптасуында бірыңғай мәдени құрылымның маңызды екенін және Орталық Азия елдерінің тілі, діні мен ортақ тарихының да оң ықпал ететінін де атап өтті. Алайда, аймақтағы елдердің тәуелсіздік алғаннан кейін өздеріне тән жеке ұлттық болмыстарына басымдылық беріп, бір-бірі-

сı olabilecek unsurlar üzerinde görüşlerini paylaştı. Orta Asya'da çeşitli halkların belli dönemler aralığında yaşadığını ve bunun bölgedeki kültür mirasının gelişmesine katkı sağladığını ifade etti. Orta Asya'nın diğer bölgelere nazaran yeni bir bölge olduğunu ve hala oluşmakta olduğunu dile getirdi. Bölge ülkeleri arasında bir birliğin sağlanması konusunda kültürel ve sosyal entegrasyonun ekonomik entegrasyon ile desteklenmesi gerektiğini belirtti. Bu doğrultuda Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in Şubat 2005 yılında Orta Asya Birliği kurma fikrini sunduğunu ifade etti.

Ortak bir medeniyet oluşturulmasında tek kültürel yapının önemli olduğunu ve süreçte Orta Asya ülkelerinin dil, din ve ortak geçmişinin de olumlu yönde katkı sağlayabileceğini belirtti. Lakin günümüzde bağımsızlık sonrasında her devletin kendine has ayrı bir milli duruş sergilemesi ile birbirlerinden uzaklaşmaya başladıklarını vurguladı. Bu konuda tarihçilerin ve genel anlamda akademisyenlerin daha aktif bir şekilde bölge ülke-

нен алыстай бастағанын да баса айтты. Бұл тақырыпқа тарихшылардың, жалпы алғанда ғалымдардың белсенді түрде аймақ елдерінің ортақ құндылықтарын көрсету үшін жұмыс істеулері және сол құндылықтарды халыққа түсіндіре білулері қажеттігін баяндады. Тарихи тұрғыдан қарастырғанда, аймақ елдері өзара тығыз ынтымақтасқан немесе одақтасқан кездерде бірікпелі интеграцияның артқандығын және бірыңғай өркениеттің қалыптасуына оң әсер еткенін де сөз етті.

Еркін Байдаров Орталық Азия тарихы туралы ортақ оқулықтың жоқтығын айта келіп, аймақтағы әрбір ұлттың жеке тарихын ғана басты бағыт етуге талпынуы салдарынан туындаған бәсекелестік жағдайдың ортақ өркениет идеясына кері әсер еткенін атап көрсетті. Осы тұрғыдан аймақ елдерінің ортақ құндылықтарына басымдылық берілген жағдайда, аталмыш даулардың туындамайтынын білдірді. Семинар барысында жаһандану кезеңінде әлемде бірыңғай мәдениеттің жалпыласып келе жатқанын, бұл ағымға

lerinin ortak değerlerini ön plana çıkaracak çalışmalar yapmaları ve bu değerleri bölge halklarına anlatmaları gerektiğini dile getirdi. Tarihsel sürece bakıldığında bölge ülkelerini birbirlerine kenetleyici projelerde veya kurum üstü birliklerde bir araya geldikleri zamanlarda bölgesel entegrasyonun arttığını ve bunun ortak medeniyet oluşturulmasına olumlu etkilerinin olduğunu sözlerine ekledi.

Dr. Erkin Baydarov halen ortak bir Orta Asya tarihi ders kitabının okutulmadığı konusuna değinerek günümüzde her milletin kendi tarihini ön plana çıkarmaya çalışmasından dolayı ortaya çıkan rekabetçi durumun ortak medeniyet fikrine zarar verdiğinin altını çizdi. Bu noktada bölge halklarının ortak değerlerinin ön plana çıkarıldığı takdirde bu anlaşmazlığını önüne geçilebileceğini vurguladı. Seminerinin devamında küreselleşen dünyada tek tip bir kültürün yayıldığını ve ülkelerin bu akıma ancak kendi kültürel miraslarını koruyarak karşı durabileceğini ifade etti. Samuel Huntington'un medeniyet teorisine atıfta bulunarak devletlerin büyük medeniyetler çevresinde birleşerek kendi kimliklerini koruyabileceğini ifade eden Baydarov, Orta Asya devletlerinin de Türklük kimliği çerçevesinde bir araya gelerek korunabileceğini sözlerine ekledi. Orta Asya'da ortak bir me-

әр ел өзінің мәдени құндылықтары арқылы қарсы тұра алатынын баян етті. Еркін Байдаров өз сөзінде Самюэль Хантингтонның мәдениет теориясына сілтеме жасай отырып, мемлекеттердің үлкен мәдениеттер шеңберінде жеке мәдениеттерін қорғай алатын айта келе, Орталық Азия мемлекеттерінің Түркілік негізде бірлесіп өздерін қорғай алатынын мәлім етті. Орталық Азияда ортақ өркениет қалыптастыру үшін «ана немесе мына мемлекетке тиесілі» деген түсініктен гөрі, аймақтағы халықтардың ұқсас құндылықтарының ортақ құндылықтар ретінде қабылдануы қажет екенін атап көрсетті.

Семинар соңында қатысушылар Орталық Азиядағы аймақтық интеграция мәселелері жөнінде өзара пікір алмасты. □

deniyetin kurulabilmesi için değerlerin "o veya bu devlete aittir" şeklindeki düşünce tarzı yerine bölgede yaşayan halkların benzer değerlerini ortak değerler olarak kabul edilmesinin gerektiğini dile getirdi.

Seminerin sonunda katılımcılar Orta Asya bölgesinde bölgesel entegrasyon konusu hakkında görüş alışverişinde bulundular. □

24 MART 2017 TARİHİNDE MARMARA ÜNİVERSİTESİ FEN VE EDEBİYAT FAKÜLTESİ TARİH BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. CENGİZ TOMAR “DÜNDEN BUGÜNE ORTA DOĞU’DA DEĞİŞEN GÜÇ DENGELERİ” KONUSU SEMİNER VERDİ.

2017 ЖЫЛЫ 24 НАУРЫЗДА МАРМАРА УНИВЕРСИТЕТИ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ҒЫЛЫМДАРЫ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ ФАКУЛЬТЕТИ ТАРИХ КАФЕДРАСЫНЫҢ ОҚЫТУШЫСЫ ПРОФЕССОР, ДОКТОР ЖЕНГИЗ ТОМАР «ТАЯУ ШЫҒЫСТА КҮШ ТЕПЕ-ТЕҢДІГІНІҢ ӨЗГЕРУІ: ӨТКЕНІ МЕН БҮГІНІ» АТТЫ СЕМИНАР ӨТКІЗДІ.

Seminerin açılış konuşmalarını Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Başkan Yardımcısı Sayit Yusuf,

Семинар басталмастан бұрын Премьер-министрлік Шетелдегі түріктер мен туыс қауымдастықтар мекемесі төрағасының орынбасары Сайит Юсуф, Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Өкілетті кеңес төрағасы профессор, доктор Мұса Йылдыз және Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры доцент, доктор Невзат Шимшек сөз сөйледі.

Профессор, доктор Женгиз Томар семинарда Таяу Шығыста болған оқиғалар мен қазіргі мәселелер арасындағы байланыс, аймақтағы соңғы оқиғалар мен олардың жаһандық және аймақтық акторлардың саясатына әсері сияқты тақырыптарды қозғады. «Таяу Шығыс» сөзінің ағылшын тілінен аударылғанын және араб тілінде бұл аймақтың «Машрик» деп аталатынын мәлімдеді. Таяу Шығыстың адамзат тарихының орталығы болғанын, себебі сол заманда өмір сүрген адамдардың климаттық жағдай мен су көзіне жақын жерлерде орналасқанын айтты.

Таяу Шығыс аймағында суннизм, шиизм және хариджизм тәрізді үш негізгі мазхабтың болғанын және мәселелердің көбінесе Иран тарапынан қолдау табатын шииттер мен Сауд Арабиясынан қолдау табатын жаңа хариджиттер арасындағы қақтығыстардан туындайтынын

Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu Rıza Kağan Yılmaz, Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanı Prof. Dr. Musa Yıldız ve Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek yapmışlardır.

Prof. Dr. Cengiz Tomar seminerinde ana hatlarıyla Orta Doğu'da yaşananların tarihsel özeti ile modern sorunlar arasındaki bağlantılar, Orta Doğu'daki güncel gelişmeler, bu gelişmelerin bölge ülkeleri ile küresel ve bölgesel aktörlerin politikalarına etkileri konularına değindi. Orta Doğu kelimesinin İngilizceden çevrildiğini ve aslında Arapçada bu bölgeyi tanımlamak için Maşrik kelimesinin kullanıldığını belirtti. Orta Doğunun insanlık tarihinin merkezi olduğunu ve bunun sebepleri arasında o zamanlarda yaşayan insanların iklim şartlarına ve su kaynaklarına yakın yerlere yerleştiklerini ifade etti.

Orta Doğu bölgesinde Harici, Şii ve Sunni olmak üzere üç ana mezhebin bulunduğunu ve

тілге тиек етті. Осман империясы кезінде түріктерің Таяу Шығысқа келуімен аймақтың біріккенін және шиит құрылымдарының шектелгенін мәлімдеді. Сонымен қатар, аймақтың ең бейбіт кезеңі XIX ғасырға дейін Осман билігі тұсында болғанын атап өтті. Себебі ол кезде Осман империясы мемлекетке мойынсұнып, салықтарды төлейтін мазхабтарға тимей, мемлекетте радикалдардың пайда болуына жол бермеген еді.

Семинар жалғасында XIX ғасырда ұлтшылдықтың артуына байланысты және Бірінші дүниежүзілік соғыстың басталуымен бейбіт кезеңнің аяқталғаны айтылды. 1916-1918 жылдардағы Ұлы Араб көтерілісі мен Сайкс-Пико келісімінің аймақтағы күш тепе-теңдігіне әсері туралы ақпарат берді. Бұл ретте ағылшындардың тәуелсіз араб мемлекетін құруға рұқсат бермегенін және XX ғасырда құрылған микро-ұлтшылдық негізінде қазіргі уақытта 23 араб мемлекетінің бар екенін атап өтті. Аймақтағы елдер 1950-1980 жылдары тәуелсіздікке қол жеткізсе де, биліктің халыққа берілмегенін айтты. Сол кезеңде төңкерістердің жиі болып тұрғанын және билік басына Батыс пен империялық державалардың мүдделеріне сай келетін диктаторлардың келгенін тілге тиек етті.

Аймақтағы күш тепе-теңдігінің өзгеруіне әсер еткен 3 жағдайдың болғанын айтты. Олар: 1979 жылғы Иран революциясы, 1991 жылы Кеңес Одағының ыдырауы және 2001 жылы Түркияда исламшыл партияның үкімет басына келуі. Бүгінгі таңда аймақтың ең маңызды мәселелерінің бірі араб ұлтшылдығының белсенділігін сақтай алмауы нәтижесінде радикалды топтардың пайда болуын атап көрсетті. Сонымен қатар, АҚШ-тың кезінде Иракқа басып кіруі, Ресейдің Сириядағы соғысқа тікелей араласуы аймақтағы мәселелердің артуына әкеп соқты деді. Сөз соңында аймақта тура XX ғасырдағыдай құрылымда, бірақ бұл жолы мемлекеттерді мазхабтар бойынша бөліп-жару арқылы микро мемлекеттер құруға тырысып жатқандарын және бұл бағытта «Әл-Каида», ДАИШ және «Күрдтердің жұмысшы партиясы» сияқты астыртын ұйымдар арқылы өз стратегияларын жүзеге асырып жатқандарын айқындап, өз сөзін аяқтады. □

sorunların daha çok İran tarafından desteklenen Şiiler ile Suudi Arabistan'dan destek alan yeni Hariciler arasındaki çatışmalardan kaynaklandığını belirtti. Türklerin Osmanlı ile bölgeye gelmesi ile bölgenin konsolide olduğunu ve Şii yapılanmaların kısıtlandığını dile getirdi. Buna ek olarak bölgenin en huzurlu dönemini 19. yüzyıla kadar Osmanlı yönetimi altında geçirdiğini vurguladı. Bunun sebepleri arasında Osmanlının, devlete itaat eden ve vergisini ödeyen mezheplere dokunmamasını ve devlet içinde radikallerin çıkmasına izin vermemesini gösterdi.

Seminerinin devamında 19. yüzyılda artan milliyetçilik ve I. Dünya Savaşı ile bu huzurlu dönemin sona erdiğini ifade etti. Bu dönemde Şerif Hüseyin isyanı ve Sykes-Picot anlaşması gibi olayların bölgedeki dengelere etkileri konusunda çeşitli bilgiler verdi. Bu noktada İngilizlerin Arapların tek bir devlet kurmasına izin vermediğini ve 20. yüzyılda yaratılan mikro milliyetçilikler ile günümüzde 23 Arap devletinin bulunduğunu sözlerine ekledi. Bölgede ülkelerin 1950-1980 yılları arasında bağımsızlıklarını kazanmalarına rağmen yönetimin halka geçmediğini, bu süreç zarfında sıklıkla darbelerin gerçekleştirildiğini ve yönetime Batı ve emperyal güçlerin çıkarları doğrultusunda yürüyen diktatörlerin geldiklerini belirtti.

Bölgedeki güç dengelerinin değişiminde önemli rol oynayan 3 temel kırılma noktasının olduğunu ve bunların 1979 yılındaki İran devrimi, 1989 yılındaki Sovyetler Birliği'nin dağılması ve 2001 yılında Türkiye'de İslami kökenlere sahip bir partinin hükümet başına gelmesini gösterdi. Günümüzde bölgenin en önemli sorunlarından birisinin Arap milliyetçiliğinin etkinliğini koruyamaması neticesinde radikal grupların ortaya çıkması olduğunu dile getirdi. Ayrıca ABD'nin zamanında Irak'a girmesinin, Rusya'nın Suriye'ye doğrudan müdahalesinin bölgedeki sorunların artmasına yol açtığını ifade etti. Konuşmasının sonunda bölgede aynı 20. yüzyıldakine benzer yapıda, fakat bu sefer mezhepler üzerinden ayrıştırılarak mikro devletlerin çıkarılmaya çalışıldığını ve bölgede bir harita değişikliğine gidilerek bu doğrultuda El-Kaide, DA-EŞ ve PKK gibi taşeronların da kullanıldığı bir stratejinin uygulanmakta olduğunu belirterek sözlerini bitirdi. □

↑

AVRASYA ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ 30 MART 2017 TARİHİNDE “TÜRK DİLİ KONUŞAN ÜLKELERDE DİN EĞİTİMİ” KONULU ÇALIŞTAY DÜZENLENDİ.

2017 ЖЫЛЫ 30 НАУРЫЗДА ЕУАЗИЯ
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ИНСТИТУТЫ
«ТҮРКІТІЛДЕС ЕЛДЕРДЕГІ ДІНИ БІЛІМ
БЕРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ» АТТЫ СЕМИНАР-
ПРАКТИКУМ ӨТКІЗДІ.

Avrasya Araştırma Enstitüsü olarak düzenlediğimiz Türk dili konuşan ülkelerde din eğitimi adlı çalıştaya Türkiye, Kazakistan, Kırgızistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dan bilim adamları katıldı. Çalıştay'da ana hatlarıyla Türk dili konuşan ülkelerdeki din eğitiminin özellikleri, farklılıkları ve ortak yönleri ile din eğitiminde teorik ve uygulama konularının yanı sıra din eğitimi çalışmalarında ehliyetli ve liyakatli eğitimcilerin daha iyi yetiştirilmesi ile din eğitiminin okullarda daha kaliteli seviyeye ulaştırılması konuları tartışıldı. Çalıştay'ın ilk oturumunda Türk dili konuşan ülkelerde sosyal bilimlerin alanındaki din eğitimi sorunları konusu üzerine bildiriler sunulurken ikinci oturumun konusu ise Türk dili konuşan ülkelerin yüksek eğitim kurumlarında din eğitimi: günümüz tecrübesi ve geleceği olmuştur.

Çalıştayın açılış konuşmalarını Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Kağan Yılmaz, Din İşleri ve Sivil Toplum Bakanlığı Din İşleri Komitesi Din Eğitimi Dairesinin Başkanı Dr. Balğabek Mirzayev, Proje koordinatörü Haziret Ali Tursın ve Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek yaptı.

Çalıştayın ilk açılış konuşmasını Türkiye Cumhuriyeti Almatı Başkonsolosu sayın Rıza Ka-

Еуразия ғылыми - зерттеу институтының ұйымдастыруымен өткен «Түркітілдес елдердегі діни білім беру мәселелері» атты семинар - практикумға Түркия, Қазақстан, Әзірбайжан, Қырғызстан, Өзбекстан, Түрікменстан мемлекеттерінен дінтанушы ғалымдар қатысты. Семинар - практикумда түркітілдес елдердегі діни білім берудің ерекшеліктері, өзгешеліктері мен ұқсастықтары, теориясы мен практикасы, сондай - ақ діни білім беруде оқытушылардың біліктілігін одан әрі арттыру және мектептерде діни білім беруді жоғары сапалы деңгейге жеткізу мәселелері талқыланды. Семинар - практикумның алғашқы отырысында түркі мемлекеттерінде әлеуметтік ғылымдар саласындағы діни білім мәселелері туралы баяндамалар жасалып, екінші отырысында түркі мемлекеттерінің жоғары оқу орындарындағы діни білім берудің бүгінгі тәжірибесі мен перспективасы талқыланды.

Семинар-практикумның ашылу рәсімінде Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз, ҚР Дін істері және азаматтық қоғам министрлігі Дін істері комитетінің Дінтану сараптамасы басқармасының басшысы, теол.ғ.д. Балғабек Мырзаев, Жоба үйлестірушісі Хазірет Али Турсын және Еуразия ғылыми - зерттеу ин-

ған Йылмаз yaptı. Rıza Kağan Yılmaz konuşmasına herkesin Regaip kandilini kutlayarak başladı. Din eğitiminin oldukça önemli bir konu olduğunu ve bu konuda Türkiye ile Orta Asya ülkelerinin belirli ölçüde tecrübelerinin olduğunu ifade etti. Günümüzde İslam karşıtlığı ve radikal grupların arttığını ve bu bağlamda terörizmin dini, dili veya milliyetinin olmadığını ve terörizme herkesin karşı durması gerektiğini belirtti. Türkiye'nin dini motifleri kullanan terör örgütlerinin yıkımını yakından bildiğini ve FETO terör örgütü tarafından 15 Temmuz darbe girişiminde birçok şehit ve gazi verdiklerini sözlerine ekledi. Bütün mevzunun toplanarak din eğitimi konusuna geldiğini ve gençlere dini değerleri öğretmenin önemini vurgulayarak konuşmasını bitirdi.

İkinci açılış konuşmasını yapan Din İşleri ve Sivil Toplum Bakanlığı Din İşleri Komitesi Din Eğitimi Dairesi Başkanı Dr. Balgabek Mirzaev konuşmasında ana hatlarıyla Kazakistan'da dini eğitim konusu hakkında detaylı bilgiler sundu. Kazakistan Cumhurbaşkanı Sayın Nursultan Nazarbayev'in açıklamış ol-

stitutyның директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек сөз сөйледі.

Алғашқы болып Түркия Республикасының Алматы қаласындағы Бас консулы Рыза Қаған Йылмаз сөз сөйледі. Қаған Йылмаз өз сөзін Regaip канділ кешімен құттықтаудан бастады. Діни білім берудің өте маңызды тақырып екенін және бұл мәселе бойынша Түркия мен Орталық Азия елдерінің белгілі бір тәжірибесінің болғанын айқындады. Бүгінгі таңда исламофобия мен экстремистік топтардың артқанын және лаңкестіктің діні, тілі немесе ұлтының болмайтынын, оған қарсы барша адамдардың күш-жігерін жұмылдыру қажеттігін мәлімдеді. Түркияның діни экстремистік және лаңкестік бағыттағы ұйымдармен күресіп жатқанын және ФЕТӨ лаңкестік ұйымы тарапынан 15 шілде күнгі төңкеріс жасау әрекетінде көптеген адамның қаза тапқанын айтты. Осының бәрі діни білім беру мәселесін түбегейлі шешу қажеттігін түпкілікті көрсеткенін, жастардың бойында рухани құндылықтарды қалыптастырудың маңызды екенін атап өтіп, өз сөзін аяқтады.

duğu üçüncü modernizasyon planı içerisinde beşeri sermayenin artırılması konusu içerisinde din eğitimi konusuna değindiğini belirtti. Günümüzde Kazakistan'da din eğitimi alanında uzmanlar yetiştiren üniversitelerin yanı sıra dini eğitim veren kursların bulunduğunu ve bu kursların onaylanmış ders müfredatları ile hocalarının olduğunu ifade etti. Lakin din eğitimi konusunda ders kitapları gibi belirli konularda yetersizliklerin bulunduğunu ve bunların Din İşleri Bakanlığı ile akademisyenlerin bir araya gelerek daha entegre çalışmaları durumunda giderilebileceğini ifade etti. Türkiye ve Orta Asya'nın çeşitli ülkelerinden gelen akademisyenlerin fikir ve tecrübe alışverişine imkân sağlayan bir çalıştay düzenlediği için Avrasya Araştırma Enstitüsüne teşekkür etti.

Haziret Ali Tursın Türk dili konuşan ülkelerde din eğitimi çalıştayının araştırma süreci devam eden bir proje olduğunu ve çalışmayı Sovyetler Birliği sonrasında bölgede dini eğitim vermenin tarihçesinden sorunlarına kadar çeşitli konuları inceleyerek beşeri bilimlerde bütünleşmeye hizmet edecek olan

Екінші болып сөз сөйлеген ҚР Дін істері және азаматтық қоғам министрлігі Дін істері комитетінің Дінтану сараптамасы басқармасының басшысы, теол.ғ.д. Балғабек Мырзаев Қазақстанда діни білім беру туралы толық ақпарат ұсынды. Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Қазақстанды үшінші жаңғырту жоспарында адами капиталды арттыру тақырыбында діни білім беру мәселесін қозғағанын мәлімдеді. Қазіргі таңда Қазақстанда діни білім беру саласында мамандар даярлайтын университеттер мен діни білім беретін оқу курстарының болғанын айтып, бұл курстардың бекітілген оқу жоспары мен оқытушыларының болғанын атап өтті. Дегенмен діни білім беруде оқулық жетіспеушілігінің бар екенін айтып, бұл мәселені Дін істері министрлігі мен ғалымдардың кешенді жұмыс жүргізуі арқылы шешуге болатынын тілге тиек етті. Түркия мен Орталық Азияның түрлі елдерінен келген ғалымдардың тәжірибе алмасуына мүмкіндік туғызып, семинар-практикум ұйымдастырғаны үшін Еуразия ғылыми-зерттеу институтына алғысын білдірді.

bir proje olarak değerlendirdi. Türkiye’de dini eğitim metodolojisinin oldukça gelişmiş ve yüzyıllara dayanan bir tecrübesinin bulunduğunu ifade etti. Bölgede ise 70 sene Ateist düşüncenin ömür sürdüğünü ve günümüzde hala Rusya’nın çemberinden çıkılamadığını dile getirdi. Bu konuda ortak bir metodoloji geliştirilmesi ve Türkiye modelinden yararlanılması gerektiğini düşündüğünü ifade etti. Dahası orta sınıflar için ders kitaplarının hazırlanması, dini eğitim veren ve uzman yetiştiren yerlerin sayısının artırılması ve din eğitimi konusunda tecrübe alışverişi ile geleceğe dair fikirlerin üretilmesi gerektiğini belirtti.

Avrasya Araştırma Enstitüsü Müdürü Doç. Dr. Nevzat Şimşek konuşmasında Avrasya Araştırma Enstitüsü’nün birçok konuda çeşitli çalışmalar yaptığını ve bu konular arasında ise din gibi çok önemli bir konuya kayıtsız kalamayacaklarını belirtti. Dil, din, tarih ve arkeoloji gibi alanlarda projeler ile araştırma

Хазірет Али Турсын түркітілдес елдерде діни білім беру мәселелері бойынша семинар - практикумның ғылыми - зерттеу үдерісінің жалғасып жатқан жоба екенін және бұл жұмысты посткеңестік аймақта діни білім берудің тарихынан бастап өзекті мәселелеріне дейінгі түрлі тақырыптарды зерделеп, гуманитарлық ғылымдарда интеграцияға септігін тигізетін жоба ретінде бағалады. Түркияда діни білім беру әдістемесінің жоғары дамып, ғасырлық тәжірибесінің бар екенін атап көрсетті. Ал аймақта коммунистік атеизм салтанатының 70 жылға созылғанын және әлі күнге дейін Ресейдің ықпалынан шыға алмағанын тілге тиек етті. Осы орайда ортақ әдістеме құрып, Түркиядан үлгі алу қажет деп өз пікірін білдірді. Сонымен қатар, орта сыныптарға арналған оқулықтар дайындап, діни білім беретін және маман даярлайтын оқу орындарының санын көбейту қажет деді. Сондай-ақ, діни білім беру саласында тәжірибе алмасу мен болашаққа қатысты идеяларды дамыту қажеттігі туралы айтты.

yaptıklarını dile getirdi. Bu çalıştayı alanında uzman akademisyenlerinde katılımı ile Türk dili konuşan ülkelerde din eğitimi konulu projenin bir sonuç toplantısı niteliğinde gerçekleştirilmekte olduğunu ifade etti. Dini anlama, anlatma ve uygulama açısından çeşitli yaklaşımlar olduğunu, bunlardan kiminin akla, kiminin güce, kiminin mistik tecrübeye daha çok önem verdiğini, Yesevi, Hanefi, Maturidi çizgisinin akıl taraftarlığı denilen bir çizgiyi ifade ettiğini ve Anadolu Müslümanlığı ile Orta Asya Müslümanlığının bu çizgiden beslendiğini ifade eden Şimşek, Vahabiliğin Haricilere dayanan kökle dini radikalizmi beslediğini ve bu tür aşırı akımların din eğitimi zayıf olan yerlerde daha fazla kendilerine zemin bulduğunu söyleyerek din eğitiminin önemine işaret etti.

Çalıştaydaki oturumların moderatörlüğünü yapan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Rektör Yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Mustafa Eren konuşmasında din eğitiminin her dönemde canlılığını korumakta olduğunu ifade etti. Zamanında bazı sosyologların dinin tarihte bir anı olarak kalacaktır yorumları yaptıklarını ve aynı insanların 1980-1990'lı yıllardan sonra dinin eskisinden de daha güçlü bir şekilde toplumsal ve siyasal hayata belirleyici bir aktör olarak geri döndüğü konusuna vurgu yaptıklarını ifade etti. Eren bütün patolojik durumlara rağmen dinin insanlara hala maddi ve manevi anlamda ciddi katkılar yaparak varlığını devam ettirdiği söyledi.

Oturumun ilk konuşmacısı olarak Lev Gumilyev Avrasya Milli Üniversitesinden Dr. Asylbek Izbairov Kazakistan Cumhuriyeti'nde Din Siyasetini Uygulayan Hükümet Kurumları ile Müftülüğün Fonksiyonları adlı bildirisinde ana hatlarıyla Kazakistan'da din eğitiminin yayılış süreci hakkında detaylı bilgiler sundu. Din eğitimi konusundaki çalışmaları tarihsel açıdan 2005 öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırdı. Din eğitimi alanında 2000 yılına kadar fazla bir çalışmanın olmadığını lakin 2005 yılında kurulan Din İşleri Komitesi ile birlikte birçok değişikliği ve çalışmalarını yürütüldüğünü iletti. 1990'ların başında dini eğitim

Еуразия ғылыми-зерттеу институтының директоры э.ғ.д., доцент Невзат Шимшек өз сөзінде Еуразия ғылыми-зерттеу институтының көптеген мәселелер бойынша жұмыстар атқарғанын және әсіресе дін сияқты өте маңызды тақырыпқа ерекше көңіл бөлетіндерін мәлімдеді. Тіл, дін, тарих және археология салаларында жобалар мен зерттеулер жүргізгенін айтты. Бұл семинар-практикумның өз саласын жетік білетін маман ғалымдардың қатысуымен түркітілдес елдерде діни білім беру мәселелері бойынша жобаның қорытынды отырысы ретінде жүзеге асырылып жатқанын мәлімдеді. Дінді түсіну, түсіндіру және жүзеге асыру тұрғысынан түрлі тәсілдердің болғанын, бұлардың бірі ақылға, бірі күшке, бірі мистикалық тәжірибеге көбірек көңіл бөлетінін, Ясауи, Ханафи, Матуриди мазхабының ақыл-ойға аса көп мән беретінін айтып, Анатоли мен Орталық Азиядағы ислам дінінің осы бағытта дамығанын айқындады. Ваххабизмнің хариджиттерге негізделгенін және діни радикализмге жақын екенін тілге тиек етті. Мұндай экстремистік ағымдардың көбінесе діни білімі нашар орталарда өздеріне негіз табатынын айтып, діни білім берудің маңыздылығын атап өтті.

Семинар-практикум отырыстарында модератор болған Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университетінің проректоры доцент міндетін атқарушы, доктор Мұстафа Эрен өз сөзінде діни білім берудің әрбір кезеңде өміршеңдігін сақтағанын мәлімдеді. Кезінде кейбір әлеуметтанушылар «дін тарихта бір сәт болып қана қалады» деп айтып, кейінірек «1980-1990 жж. кейін дін әлеуметтік және саяси өмірде бұрынғыға қарағанда әлдеқайда шешуші рөл атқара бастады» деп пайымдағандарын мәлімдеді. Эрен бүкіл патологиялық жағдайларда қарамастан, діннің адамдарға материалдық және рухани тұрғыда әлі де елеулі үлес қосып жатқанын тілге тиек етті.

Отырыстың алғашқы қатысушысы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Дінтану кафедрасының профессоры, т.ғ.д. Асылбек Избаиров «Қазақстан Республика-

verme adına Arapların Kazakistan'a gelerek Arapça ders verdiklerini, bazı университетler ve Arap bölümlerinin açıldığını ifade etti. Din İşleri Komitesinin din işlerini kontrole alması ve kurumsallaşmaya başlaması ile birlikte birçok ders veren yerlerin kapatıldığını belirtti. Günümüzde Kazakistan'da 9 medrese ve din bölümleri bulunan 6 üniversitenin olduğunu ifade etti.

Hazret Ali Tursın Taşkent İslam Üniversitesinden Prof. Dr. Saidakbar Agzamhodjayev'in adına Özbekistan Cumhuriyetinde Din Eğitimi Hazırlama Sistemi konulu bildirişi sundu. Özbekistan'ın bölgede din eğitimi devlet kontrolüne alan ilk ülke olduğunu belirtti. Ülkede 16 inanca bağlı toplam 238 dini organizasyonun bulunduğunu ve bunların arasında en çok İslam dinine bağlı organizasyonların yer aldığını ilettiler. Ayrıca Özbekistan'da 100 tane medrese bulunup bunların 20'sinin devlete bağlı olduğunu bildirdi. Tarihte 15-19 yüzyıllar arasında büyük medreselerin kurulması ve birçok önemli alimin buralarda yaşaması ile oluşan bilgi mirası nedeniyle din eğitimi konusunda Özbekistan'ın derin tecrübelerle sahip olduğunu ifade etti. Lakin bu zengin mirasın 1917 devrimi sonrasında azaldığını belirtti. Günümüzde Taşkent İslam Üniversitesi ile Taşkent İslam Enstitüsünün din eğitimi verdiğini ve üniversitenin görevleri arasında hem akademik çalışmalar yapmak hem de uzmanlar yetiştirmenin yer aldığını belirtti.

Yrd. Doç. Dr. Tahir Aşirov'un yerine Türkmenistan Cumhuriyeti'nin Yüksek Eğitim Kurumlarındaki Din Eğitimi konulu bildirişi Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümünden Yrd. Doç. Dr. İlyas Erpay sundu. Konuşmasında ana hatlarıyla Türkmenistan'daki din eğitiminin genel durumunu değerlendirerek çeşitli bilgiler verdi. Türkmenistan'da ortaokul ve lisede din eğitimi için okutulan kitapların çoğunun Sovyetler Birliği zamanında hazırlanması nedeniyle içerik bakımından dini bilgilerinden daha çok edep ve ahlak konularının yer aldığını ifade etti. Konu üzerinde ulemaların ve akademisyenlerin çalıştığını lakin eski kitapların ve ça-

сында din sаясатын іске асыратын үкіметтік құрылымдар және мүфтияттың қызметі» атты баяндамасында жалпы Қазақстанда діни білім беру тарихы туралы егжей-тегжейлі ақпарат ұсынды. Діни білім беру бойынша жұмыстарды тарихи тұрғыдан 2005 жылға дейінгі және одан кейінгі деп екі кезеңге бөлді. 2000 жылға дейін діни білім беру саласында онша көп жұмыс жүргізілмегенін, алайда 2005 жылы құрылған Дін істері комитетімен көптеген бірге жұмыстардың атқарылғанын мәлімдеді. 1990 жылдардың басында діни білім беру мақсатында арабтардың Қазақстанға келіп, арабша сабақ бергенін, кейбір жоғары оқу орындары мен Араб бөлімдерінің ашылғанын тілге тиек етті. Дін істері комитеті дін істерін бақылауға алып, институттандырыла бастағаннан кейін көптеген сабақ беретін орындардың жабылғанын атап өтті. Бүгінгі күні Қазақстанда 9 медресе мен дін бөлімі бар 6 университеттің бар екенін айтты.

Хазірет Али Турсын Ташкент Ислам университетінің профессоры, т.ғ.д. Саидакбар Агзамходжаевтың атынан «Өзбекстан Республикасында дінтанушы мамандар дайындау жүйесі» атты баяндама жасады. Өзбекстан аймақ елдері ішінде діни білім беруді мемлекеттік бақылауға алған бірінші ел екенін айтты. Елде жалпы 16 діни сенімдегі 238 діни ұйымның бар екенін және олардың көбісі ислам дініне байланысты ұйымдар екенін айқындады. Сондай-ақ, Өзбекстандағы медреселер санының 100-ге жеткенін және олардың 20-сының мемлекетке қарасты екенін мәлімдеді. XV-XIX ғасырларда мұнда ірі медреселер салынып, көптеген ұлы ғалымдар өмір сүргендіктен Өзбекстанның діни білім беру мәселесіндегі тәжірибесінің мол екенін сөз етті. Бірақ бұл бай мұраның 1917 жылғы төңкерістен кейін азайғанын айтты. Бүгінгі күні Ташкент ислам университеті мен Ташкент ислам институтының діни білім беретінін және университет міндетінің академиялық зерттеулер жүргізу және мамандар дайындау екенін мәлімдеді.

Доцент міндетін атқарушы, доктор Тахир Ашировтың орнына «Түрікменстан Респу-

Ішмаларын гүңсел гелішмелер гөз өнүне ал-
нарарк геліштірілдігі тәкдірде Түркменістан'да
дін білгісінін артабілеңіні сөзлеріне екледі.

Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Öcal Türkiye Cumhuri-
yetinde Din Eğitiminin Günümüzdeki Teorisi
ve Metodolojisi adlı bildirisinde Türkiye'de
din eğitiminin tarihsel süreci ve şu anki du-
rumu hakkında detaylı bilgiler sundu. Dinin
insanlık tarihi kadar eski olduğunu ve hak
dinler ve batıl dinler olarak da ikiye ayrılabil-
eceğini ifade etti. Tarih boyunca hiçbir mil-
letin dinsiz yaşamadığını ve din duygusunun
doğuştan var olduğunu dile getirdi. Sağlıklı
verilen din eğitiminin insanlığa zarar verme-
yeceğinin altını çizdi. Konuşmasının devam-
ında Türkiye'deki eğitim sistemi ve İmam
hatipler konularında çeşitli bilgiler paylaştı.
Dahası din bilgisi ve eğitimi ile ilgili çeşitli
projeler ve çalışmaların da yürütüldüğünü
ilettiler. Konuşmasının devamında Türkiye'de

бликасының ЖОО діни білім берудің жайы»
атты баяндаманы Сирт университеті Тео-
логия факультеті Философия және дінтану
кафедрасынан доцент міндетін атқарушы,
доктор Илияс Эрпай жасады. Өз сөзінде
Түркіменстандағы діни білім берудің жал-
пы жағдайын қарастырып, түрлі ақпарат
берді. Түркіменстандағы орта және жоғары
мектептерде діни білім беру оқулықтары-
ның көбісі Кеңес Одағы кезінде әзірленген-
діктен мазмұн жағынан діни білімінің көрі
әдеп және этика мәселелеріне арналғанын
мәлімдеді. Бұл мәселе бойынша ғалымдар-
дың жұмыс жасап жатқанын, бірақ ескі
кітаптар мен жұмыстарды ағымдағы ахуал-
ды ескере отырып дамытқан жағдайда Түр-
кіменстанда діни ақпарат арта түседі деп өз
сөзін аяқтады.

Улудаг университеті Теология факультетінен
доцент міндетін атқарушы, доктор Мұстафа
Әджал «Түркия Республикасындағы діни

din eğitimi veren ve uzmanlar yetiştiren birçok üniversite olduğunu ifade etti ve örnek olarak 86 ilahiyat fakültesi bulunduğunu belirtti. Buna ek olarak genel olarak Diyanet İşleri Bakanlığı'nın kadrosu ve faaliyetleri hakkında bir takım bilgiler sundu. Dini eğitimi verecek muallimlerin iyi yetiştirilmesi, ders kitaplarının hazırlanması, öğrenci değişim programları ile ortak din eğitimi çalışmaları yapacak komisyonların kurulmasının din eğitiminin kalitesinin artmasında faydalı olacağını bildirdi. Konuşmasının sonunda Türkiye'de devlet kontrolü altında İslam'ın ruhundan ayrılmayarak din eğitimi yaptırıldığını dile getirdi.

Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Yrd.Doç.Dr. Dilara Tinas yerine Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Doç. Dr. Samagan Myrzaibraimov konuşmasında ana hatlarıyla Kırgızistan'da din bilgisi ko-

білім берудің қазіргі заманғы теориясы мен методологиясы» атты баяндамасында Түркияда діни білім берудің тарихы мен ағымдағы жағдайы туралы егжей-тегжейлі ақпарат берді. Діннің адамзат тарихындай ескі тарихының бар екенін және нағыз діндер мен жалған діндер болып екіге бөлінетінін айтты. Тарихта ешбір халықтың дінсіз өмір сүрмегенін және діни сана-сезімнің туа бітетінін тілге тиек етті. Дұрыс берілетін діни білімнің адамзатқа ешқандай зиян келтірмейтінін атап өтті. Сөз барысында Түркиядағы білім беру жүйесі мен имам-молдалар жайлы түрлі ақпаратпен бөлісті. Сонымен қатар, діни білім беруге қатысты түрлі жобалар мен жұмыстардың жүзеге асырылғанын айтты. Баяндама жалғасында Түркияда діни білім беретін және мамандар даярлайтын көптеген жоғары оқу орындарының бар екенін, мысалы 86 теология факультетінің бар екенін айқындады. Бұған қоса жалпы Дін істері ми-

nusunda coğrafi ayırım ve dini eğitim veren kurumlar hakkında çeşitli bilgiler verdi. Kırgızistan'ın Güney kesiminde yaşayan halkın Kuzey kesimine göre din bilgisi konusunda daha bilinçli olduğunu ifade ederek bunun sebepleri arasında Güney'de Ruslaşma etkisinin daha az olduğunu belirtti. Günümüzde Kırgızistan'da din eğitimi verebilen 1 üniversite ve 90'a yakın medresenin bulunduğunu belirtti. Ülkede başka dine geçenlerin sayısının azaldığını ifade etmenin yanı sıra dışarıda din eğitimi almanın zorlaştığını da sözlerine ekledi. Din eğitimi konusunda uzman kişilerin devlet kurumları ile beraber çalıştığını belirtmenin yanı sıra din eğitimi konusunda Türkiye'nin tecrübesinden yararlanılabileceğini ifade etti.

Hakkari Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Yrd. Doç. Dr. İslam Musayev Azerbaycan Cumhuriyetinde Bağımsızlık Yıllarında Din Eğitimi konulu bildirisinde ana hatlarıyla Azerbaycan'ın din ve devlet politikası, Azerbaycan anayasasındaki din ile ilgili kanunlar ve din eğitiminin güncel durumu konularına değindi. Konuşmasına Azerbaycan ile Kazakistan'ın etnik yapısının farklı olduğunu ve halkın 65%'inin Şii 35%'inin ise Sünni olduğunu belirtti. Azerbaycan'ın resmi olarak bir dininin olmadığını ifade etmenin yanında anayasada bulunan düşünce özgürlüğü ile ilgili bazı yasalar hakkında çeşitli bilgiler sundu. Din eğitimi konusunda 1992 yılından itibaren ülkeye Arapların ve Türklerin geldiğini ve Azerbaycan'da devlet kontrolünden geçmiş 692 Müslüman inancına ve 17 Hristiyan inancına sahip dini organizasyonların bulunduğunu belirtti. Azerbaycan'da 1990'lı yıllarda ilk ve orta öğretimde din dersinin bulunmadığını ve 2006 yılında ise pilot uygulama ile 4. sınıflara hayat bilgisi şeklinde verildiğini belirtti. Üniversite seviyesinde ise Bakü İslam Üniversitesi ile Bakü İlahiyat Üniversitelerinde ilahiyat fakültelerinin bulunduğu belirtti.

Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümünden Yrd. Doç. Dr. İlyas Erpay Türk Cumhuriyetlerindeki Günümüz Dini Eğitimin Ortak Yönleri ve Özellikleri adlı bildirisinde genel olarak ülkelerin din eği-

нистрілігінің персоналы мен қызметі туралы біраз ақпарат ұсынды. Діни білім беретін жақсы мұғалімдерді дайындау, оқулықтар әзірлеу, студенттермен алмасу бағдарламалары мен ортақ діни білім беру жұмыстарымен айналысатын комиссия құру діни білім беру сапасын арттыруға үлес қосатынын мәлімдеді. Сөз соңында Түркияда ислам құндылықтарынан алшақтамай мемлекет бақылауында діни білім беріліп жатқанын айтты.

Газиантеп Университеті Теология факультетінен доцент міндетін атқарушы, доктор Дилара Тынастың орнына Ош мемлекеттік университеті Теология факультеті деканы доцент, доктор Самаган Мырзаибраимов баяндамасында Қырғызстанда діни білім беру мәселесінде географиялық айырмашылық пен діни білім беретін оқу орындары туралы ақпарат берді. Қырғызстанның оңтүстік бөлігінде тұратын халықтың солтүстіктеріге қарағанда діннен хабардар екенін айтты. Мұның себебі ретінде оңтүстікте орыстандыру саясаты ықпалының аз екені атап өтілді. Қазіргі таңда Қырғызстанда діни білім беретін 1 университет пен 90-ға жуық медресенің бар екенін айқындады. Елде басқа діндерге өткендердің саны азайғанын, сондай-ақ шетелде діни білім алудың қиындап кеткенін тілге тиек етті. Діни білім беру мәселесінде мамандардың мемлекеттік мекемелермен бірге жұмыс істейтінін айқындап, бұл мәселеде Түркияның тәжірибесіне сүйенуге болатынын мәлімдеді.

Хаккари университеті Теология факультетінен доцент міндетін атқарушы, доктор Ислам Мусаев «Әзірбайжан Республикасында тәуелсіздік жылдары діни білімнің қалыптасуы» атты баяндамасында жалпы Әзірбайжанның діни және мемлекеттік саясаты, Әзірбайжан Конституциясындағы дінге қатысты заңдар және діни білім берудің ағымдағы жағдайы тақырыптарын қозғайды. Әзірбайжан мен Қазақстанның этникалық құрылымдарының әр түрлі екенін, халықтың 65%-ы шииттер, 35%-ы сүннитер екенін айқындады. Әзірбайжанның ресми дінінің болмағанын айтып, конституциядағы

timlerinde benzeyen noktalar ile farklılıklara değindi. Konuşmasına din eğitimi ile din öğretimi arasındaki farklılığa değinerek başladı. Türk dili konuşan ülkelerde din eğitiminin karşılaştırılması için öncelikle bu ülkelerin geçmişlerine bakılması gerektiğini belirtti. Bağımsızlık sonrası bölgedeki ülkelerde İslam eğitimi çalışmalarının arttığını ve Özbekistan hariç İslam eğitimine devlet tarafından bir baskı uygulanmadığını dile getirdi. Erpay farklılıkları ve ortak yönleri 4 konuya ayırarak incelenebileceğini ve bu konuların anayasal, etnik, siyasi ve sosyal farklılıklar ve ortak yönler olduğunu ifade etti. Türkiye’de din eğitiminin mevcut eğitim sistemi içerisinde yer alırken Türk Dünyası ülkelerinde seçmeli ders olarak bulunduğunu ifade etti. Din ve devlet ilişkisinde laiklik konusunda ülkelerin benzer politikalarının bulunduğunu lakin laiklik anlayışında ise büyük farklılıkların bu-

ой бостандығына қатысты кейбір заңдар туралы ақпарат берді. Діни білім беру мәселесінде 1992 жылдан бастап елге арабтар мен түріктердің келгенін және Әзірбайжанда мемлекеттік бақылаудан шыққан 692 мұсылмандық және 17 христиандық діни ұйымдардың бар екенін атап көрсетті. Әзірбайжанда 1990-шы жылдары бастауыш және орта білім беру саласында дінтану пәнінің болмағанын және 2006 жылы сынамалы түрде 4-сыныптарға өмір туралы ғылым ретінде өткізілгенін мәлімдеді. Ал университет деңгейінде Баку ислам университеті мен Баку теология университетінде Теология факультеттерінің бар екенін айқындады.

Сирт университеті Теология факультеті Философия және дінтану кафедрасынан доцент міндетін атқарушы, доктор Илияс Эрпай «Түркі мемлекеттеріндегі қазіргі за-

lunduğunu dile getirdi. Etnik açıdan bakıldığında ise örneğin Kazakistan'ın çok kültürlü bir ülke olduğunu ve nüfusunun 63%'ünün Kazak 23%'ünün Rus olduğunu ifade ederken Türkiye'de ise halkın 99,2%'sinin Müslüman olduğunu belirtti. Türkiye'de 86 ilahiyat fakültesi var iken Türk Dünyasında toplam 14 ilahiyat fakültesi olduğunu belirterek bu tür birçok karşılaştırmalar hakkında bilgiler verdi.

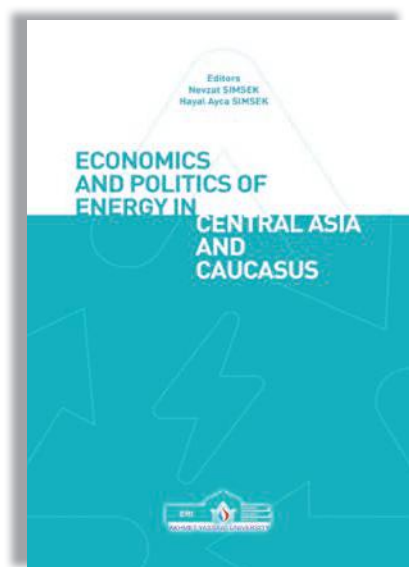
Çalıştay değerlendirme bölümünde katılımcıların görüş alışverişinde bulunması ile sona erdi. □

екенін және халқының 63%-ы қазақ, 23%-ы орыс екенін мәлімдеді. Ал Түркия халқының 99,2%-ы мұсылман екенін атап өтті. Түркияда 86 теология факульті бар болса, түркі әлемінде жалпы 14 теология факультінің бар екенін айқындап, осындай көптеген салыстыру мысалдарын келтірді.

Семинар-практикум қатысушылардың пікір алмасуымен аяқталды. □

манғы діни білім берудің ортақ белгілері мен ерекшеліктері» атты баяндамасында елдердің діни білім берудегі ұқсастықтар мен айырмашылықтарға тоқталып өтті. Түркі мемлекеттерінде діни білім беруді салыстыру үшін әуелі бұл елдердің тарихына назар аудару қажеттігін айтты. Тәуелсіздіктен кейін аймақтағы елдерде ислами білім беру жұмыстарының арта түскенін және Өзбекстанды қоспағанда ислами білім беруге мемлекет тарапынан ешқандай қысым көрсетілмегенін мәлімдеді. Эрпай айырмашылықтар мен ортақ белгілерді 4 тақырыпқа бөліп қарастыруға болатынын айтты. Бұлар: конституциялық, этникалық, саяси және әлеуметтік айырмашылықтар мен ортақ белгілер. Түркияда діни білім беру ағымдағы білім беру жүйесінде орын алса, басқа түркі елдерінде таңдау пәні ретінде ұсынылғанын айқындады. Дін және мемлекет байланысындағы зайырлылық мәселесіне қатысты елдердің жүргізіп отырған саясаттары ұқсас екенін, алайда зайырлылық түсінігінде үлкен айырмашылықтардың бар екенін айтты. Этникалық тұрғыдан қарастырған кезде Қазақстанның көпұлтты ел

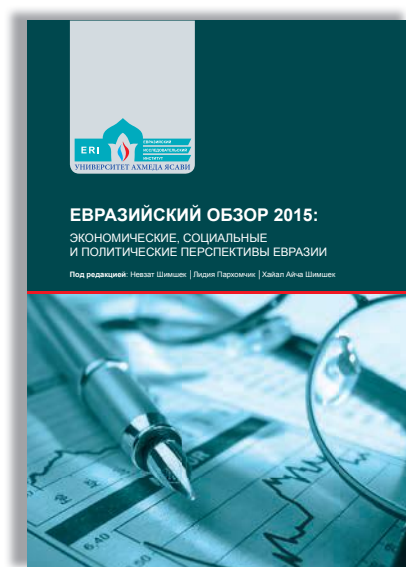

Economics and Politics of Energy in Central Asia and Caucasus.

Central Asia and Caucasus regions with their rich oil and gas resources have attracted the attention of the many countries. Moreover, geopolitical importance of the regions has increased the importance of the regions in the international arena. Under these circumstances, it is important to analyze the energy dynamics and economic situation of the region's countries are quite important. In this respect, this issue looks at the energy politics, energy markets, energy security, pricing policies, investments to the regions, economic cooperation opportunities and regional opportunities and threats topics in order to analyze the regions' countries from economic and political perspectives. By doing this with Economics and Politics of Energy in Central Asia and Caucasus book we aim to provide a general overview of countries priorities in the development of energy policies and evaluate the recent developments in the Eurasian region especially in Central Asia and Caucasus. In its first chapter book covers the economic aspects of the energy dynamics by presenting the regional energy initiatives and economic development strategies. The second chapter is devoted to political issues related to Caspian Sea region, regional projects and Turkey's role in energy and transport related international projects. □

ровки энергетических ресурсов и логистики в Евразии (Глава III), а также социально-политическим вопросам развития стран Евразии (Глава IV). Публикация предназначена для широкой международной аудитории, заинтересованной в объективном и всестороннем освещении текущих экономических и политических событий в регионе Евразии. □

Евразийский Обзор 2015: Экономические, Социальные и Политические Перспективы Евразии.

За последние два десятилетия государства Евразии, особенно, страны с богатыми природными ресурсами, добились значительного прогресса в повышении уровня жизни населения, в том числе по таким показателям как рост доходов на душу населения, восстановление социальных служб и сокращение уровня бедности. Однако, несмотря на недавнюю положительную экономическую динамику, страны Евразии все еще сталкиваются с проблемами роста, тесно связанные с резким падением цен на нефтяное сырье, а также рецессией экономики России, вызванной в результате введения санкций. В данных обстоятельствах, страны региона вступили в новую фазу формирования своих долгосрочных экономических и политических стратегий, которые должны обеспечить экономическую безопасность и сохранение политической стабильности. «Евразийский обзор 2015: экономические, социальные и политические перспективы Евразии» представляет собой сборник аналитических материалов, подготовленных как сотрудниками Евразийского научно-исследовательского института Международного казахско-турецкого университета имени Ахмеда Ясави, так и внешними авторами. Поскольку институт ставит перед собой цель проводить междисциплинарные научные исследования, в книгу были включены работы, охватывающие широкий круг вопросов, в том числе в области экономики, финансов, энергетики, транспорта, международных отношений и политики. Данная книга содержит 47 аналитических материалов, посвященных вопросам развития экономик стран Евразии (Глава I), международным и региональным вопросам взаимодействия между странами Евразии Глава II), вопросам транспорти-

Akademik **Türkçe** Kursu

Avrasya Araştırma Enstitüsü 19 Ekim 2015 tarihinde Akademik Türkçe kursu verilmeye başlamıştır. Bu kursun amacı katılımcılara makale, bildiri, tez, kitap gibi akademik metinleri okuma, not alma, çıkarımda bulunma konularında eğitim vermektir. Kurslar başlangıç ve orta seviye olmak üzere iki seviyede olacaktır.

HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLARI

Kurs hakkında bilgi almak ve başvuru için aşağıdaki telefon numarasını arayabilirsiniz.

Başvuru Yeri:

Almalı Avdanı, Mametova 48, 050004 Almatı.

+7 (727) 279 24 26 içhat: 109

19 қазан 2015 жылы Еуразия ғылыми-зерттеу институты «Түрік тілін ғылыми тұрғыдан жетілдіру» курстары басталды. Курстың мақсаты тыңдармандарға мақаладағы, баяндамадағы, диссертация және кітаптардағы академиялық мәтіндерді оқуды, ғылыми тұрғыдан жазуды және қорытынды жасай білуді үйрету болып табылады. Қосымша мағлұмат алу және өтініштерді беру үшін төменде көрсетілген байланыстар арқылы хабарласуға болады. Курстар апта ішінде және апта соңында өткізіледі.

Өтініштерді қабылдау мекенжайы:

Алмалы ауданы, Мәметова көшесі 48, 050004 Алматы,

тел: +7 (727) 279 24 26

(ішкі нөмір 109)

Asya Avrupa / Азия Еуропа
(Haber – Yorum) / (Ақпараттық – сараптама)

Avrasya Araştırma Enstitüsü Yayınıdır
Еуразия ғылыми-зерттеу институты басылымы

Nisan 2017 Sayı: 16
Сәуір 2017 жыл №16